

UNIVERZA V MARIBORU
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

DIPLOMSKO DELO

Študentka: Andreja Mori

Maribor, 2011

UNIVERZA V MARIBORU
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

DIPLOMSKO DELO

Turistični potencial spodnje
Mežiške doline

Mentor: doc. dr. UROŠ HORVAT

Avtorica: ANDREJA MORI

Maribor, 2011

Lektorica: Jasna Colnerič, prof. slov.

Prevajalka: Ana Perović, prof. angl. in slov.

ZAHVALA

Iskreno zahvalo izrekam staršem, da so mi omogočili študij in mi stali ob strani.

Hvala prijateljem, ki so me spremljali v študijskih letih ter vsem, ki so verjeli vame.

Zahvaljujem se tudi mentorju doc. dr. Urošu Horvatu za nasvete in strokovno pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

IZJAVA

Podpisani-a Andreja Mori rojen-a 6. 7. 1984 študent-ka Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, smer Geografija in slovenski jezik s književnostjo, izjavljam, da je diplomsko delo z naslovom Turistični potencial spodnje Mežiške doline pri mentorju-ici dr. Urošu Horvatu, avtorsko delo.

V diplomskem delu so uporabljeni viri in literatura korektno navedeni; teksti niso prepisani brez navedbe avtorjev.

(podpis študenta-ke)

Kraj, Maribor

Datum, december 2011

POVZETEK

V diplomski nalogi sem si za tematiko izbrala turizem, saj le-ta v določeni regiji poudari pomen naravnih, kulturnih, zgodovinskih, etnoloških in drugih unikatnih značilnosti ter ob ustreznem koriščenju le-teh pripomore k splošnemu razvoju in boljši kvaliteti življenja prebivalcev regije. V okviru te tematike sem izbrala Koroško regijo, podrobneje sem se usmerila na turistični potencial spodnje Mežiške doline, to je na občini Ravne na Koroškem in Prevalje. Na obravnavanem območju je precej neizkoriščenih lepot in značilnosti, ki so zaradi različnih razlogov poznane le domačinom. Med glavnimi problemi za razvoj turizma v regiji je pomanjkanje finančnih virov, razkropljenost turistične infrastrukture ter pomanjkljivo sodelovanje med občinami.

V uvodu sem opisala namen in cilje diplomske naloge ter predstavila načine in metode dela, ki sem jih v procesu nastajanja dela uporabila. Drugo poglavje je namenjeno geografski predstavitvi spodnje Mežiške doline. Opredelila sem lego in predstavila naravno in družbeno-geografske značilnosti obravnavanega območja. V naslednjem poglavju sem se usmerila v pregled turističnega potenciala in znamenitosti v obeh občinah. Opisala sem naravne danosti, zgodovinsko in kulturno dediščino, sakralne znamenitosti in arhitekturno-etnološke značilnosti. Četrto poglavje predstavlja že obstoječo bolj ali manj izkoriščeno turistično ponudbo, kjer sem predstavila gostinsko ponudbo, turistične kmetije in planinske kočice, prenočitvene zmogljivosti, tematske poti, tradicionalne prireditve in športno infrastrukturo obeh občin.

V drugem delu diplomske naloge sem naredila povzetek raziskave LAS-a o strategiji razvoja v Mežiški dolini, ki je bila narejena leta 2010. Naslednje poglavje vsebuje moje lastne predloge za preživljanje prostega časa v spodnji Mežiški dolini. Naredila sem program za dva enodnevna izleta (ekskurzijo za osnovnošolce in izlet za odraslega turista) in dve vikend ponudbi (prireditvena in športna tematika). Naredila sem zloženke, v katerih je posamezni program tudi predstavljen. V zaključku sem strnila ugotovitve ter povzela prednosti, slabosti, nevarnosti in priložnosti za večji razmah turizma v spodnji Mežiški dolini.

Ključne besede: turizem, Koroška regija, občina Ravne na Koroškem, občina Prevalje, turistični potencial, turistična ponudba, turizem podeželja.

ABSTRACT

In my dissertation I chose to present the tourism, which in a certain region emphasizes the meaning of natural, cultural, historical, ethnological and other unique features and by their appropriate usage it contributes to the general development and better quality of life for the inhabitants of the region. In the frame of this theme I chose the Koroška region, I gave attention especially to the touristic potential of lower Meža valley in municipalities Ravne na Koroškem and Prevalje. There are a lot of unexploited beauties and features in the discussed area which are of different reasons well-known only to the locals. The main reasons for deficient development of tourism within the region are lack of financial resources, widely spreading tourist infrastructure and deficient cooperation between municipalities.

In the first part I presented the intention and goals of the dissertation and also manners and methods I used during the process of its developing. The second chapter is about geographical presentation of lower Meža valley. I defined position and presented natural and social geographical features of the discussed area. In the next chapter I examined the touristic potential and sights in both municipalities. I described natural riches, historical and cultural legacy, religious sights and architecturally ethnological features. The fourth chapter presents the existing more or less utilized touristic offering, where I introduced catering industry, tourist farms and alpine huts, accommodation capacities, theme trails, traditional events and sport facilities of both municipalities.

In the second part of the dissertation I summarized the LAS research about the strategy of the development in Meža valley which was made in the 2010. The next chapter contains my personal suggestions for spending free time in the Meža valley. I made a program for two day trips (excursion for primary school pupils and a trip for a grown-up tourist) and two week-end packages (event and sport theme). I made brochures which contain each program. In the conclusion I presented the findings and summarized advantages, disadvantages, dangers and opportunities for bigger growth of tourism in the Meža valley.

Key words: tourism, The Koroška region, Ravne na Koroškem municipality, Prevalje municipality, touristic potential, touristic offerings, countryside tourism.

KAZALO

1 UVOD	1
1.1 <i>NAMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE</i>	2
1.2 <i>METODE DELA</i>	3
2 GEOGRAFSKA PREDSTAVITEV SPODNJE MEŽIŠKE DOLINE	4
2.1 <i>LEGA IN OPREDELITEV OBMOČJA</i>	4
2.2 <i>NARAVNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI</i>	6
2.2.1 Relief.....	6
2.2.2 Geološka zgradba.....	8
2.2.3 Hidrološke značilnosti.....	9
2.2.4 Podnebje in klimatske značilnosti.....	11
2.2.5 Vegetacija in živalstvo	13
2.3 <i>DRUŽBENOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI</i>	14
2.3.1. Demografske značilnosti.....	14
2.3.2 Gospodarske panoge	16
3 TURISTIČNI POTENCIAL SPODNJE MEŽIŠKE DOLINE	26
3.1 <i>Občina Ravne na Koroškem</i>	29
3.1.1 Naravne danosti	29
3.1.2 Zgodovinske in kulturne znamenitosti.....	34
3.1.3 Sakralne znamenitosti	38
3.1.4 Arhitekturno-etnološke znamenitosti.....	43
3.2 <i>Občina Prevalje</i>	47
3.2.1 Zgodovinske in kulturne znamenitosti.....	47
3.2.2 Arhitekturno-etnološke znamenitosti.....	50
3.2.3 Sakralne znamenitosti	55
4 TURISTIČNA PONUDBA OBRAVNAVANEGA OBMOČJA	63
4.1 <i>Občina Ravne na Koroškem</i>	63
4.1.1 Gostinska ponudba.....	63
4.1.2 Turistične kmetije in planinske kočje	65
4.1.3 Tematske poti.....	71
4.1.4 Tradicionalne prireditve.....	74
4.2.1 Gostinska ponudba.....	75
4.2.2 Turistične kmetije	77

4.2.3 Nočitvene zmogljivosti v obeh občinah.....	82
4.2.4 Tematske poti v občini Prevalje.....	97
4.2.5 Tradicionalne prireditve.....	99
4.2.6 Športna in rekreacijska infrastruktura v občini Ravne na Koroškem in Prevalje .	100
5 POVZETKI RAZISKAVE LAS-A O STRATEGIJI RAZVOJA TURIZMA V MEŽIŠKI DOLINI.....	105
5.1 Predstavitev raziskave	106
5.2 Konkurenčne prednosti in strategija razvoja	107
5.3 Strategije na področju razvoja in trženju turističnih produktov	108
5.4 Razvojni model	109
5.4.1 Turistični produkti	110
5.4.2 Promocija	110
5.4.3 Kakovost v turizmu.....	113
5.4.4 Turistični kadri in izobraževanje.....	114
5.5 Infrastrukturni pogoji	115
5.6 Izvedbene aktivnosti v zadnjih letih.....	116
6 PREDLAGANE MOŽNOSTI ENODNEVNIH IZLETOV IN VIKEND PROGRAMOV ZA POČITNICE NA OBRAVNAVANEM OBMOČJU.....	118
6.1 Ekскурzija za osnovno šolo.....	119
6.2 Rekreacijski vikend na območju Raven na Koroškem z ogledi znamenitosti okolice...	127
6.3 Prireditveni jesenski vikend program z ogledi okoliških znamenitosti spodnje Mežiške doline	131
6.4 Enodnevni voden izlet za skupino po okolici Raven na Koroškem in Prevalj.....	135
7 SKLEP.....	140
8 LITERATURA IN VIRI.....	148
9 PRILOGE – ZLOŽENKE.....	155

KAZALO SLIK, GRAFOV, TABEL IN KART

KAZALO SLIK:

<i>Slika 1: Karta Mežiške doline</i>	4
<i>Slika 2: Ravne na Koroškem</i>	5
<i>Slika 3: Prevalje</i>	6
<i>Slika 4: Železarna Ravne na Koroškem</i>	22
<i>Slika 5: Razgled z Uršlje gore na celke spodnje Mežiške doline</i>	23
<i>Slika 6: Grajski park</i>	30
<i>Slika 7: Ivarčko jezero</i>	31
<i>Slika 8: RTV poslopje na Uršlji gori</i>	31
<i>Slika 9: Rimski vrelec</i>	32
<i>Slika 10: Prežihova bajta</i>	34
<i>Slika 11: Skulpture Forma vive</i>	35
<i>Slika 13: Župnijska cerkev sv. Egidija</i>	38
<i>Slika 14: Cerkev sv. Uršule na Uršlji gori</i>	40
<i>Slika 15: Kapelica sv. Janeza Nepomuka in kapelica sv. Matere božje</i>	41
<i>Slika 17: Grad Ravne na Koroškem</i>	44
<i>Slika 18: Janeževa in Požegova domačija</i>	45
<i>Slika 19: Skansen – muzej na prostem</i>	46
<i>Slika 20: Sarkofag pri Brančurniku</i>	48
<i>Slika 21: Grobnica sv. Rozalije</i>	50
<i>Slika 22: Ahacova hiša</i>	51
<i>Slika 23: Povhov mlin</i>	52
<i>Slika 24: Štoparjev most</i>	53
<i>Slika 27: Leški dvojčici</i>	59
<i>Slika 29: Okrepčevalnica Havana klub</i>	64
<i>Slika 30: Turistična kmetija Ošven</i>	66
<i>Slika 31: Turistična kmetija Lipovnik</i>	67
<i>Slika 32: Koča na Naravskih ledinah</i>	69
<i>Slika 33: Uršlja gora</i>	70
<i>Slika 34: Tabla na začetku Gozdne učne poti</i>	73
<i>Slika 35: Gostišče Brančurnik</i>	75
<i>Slika 36: Turistična vas Šentanel</i>	76

<i>Slika 37: Turistična kmetija Marin</i>	77
<i>Slika 38: Mladinski hotel Punkl</i>	85
<i>Slika 39: Mlinarska in rekreacijska pot</i>	98
<i>Slika 40: Športni park Ravne na Koroškem</i>	102

KAZALO GRAFOV:

<i>Graf 1: Podolžni profil reke Meže od izvira do izliva v Dravo</i>	10
<i>Graf 2: Klimogram Raven na Koroškem za obdobje od leta 1961–1991</i>	12
<i>Graf 3: Prebivalstvo po izobrazbi za občini Ravne na Koroškem in Prevalje</i>	15
<i>Graf 4: Struktura dejavnosti v Mežiški dolini za leto 2008</i>	18
<i>Graf 5: Število gostov in število nočitev v občini Ravne na Koroškem med leti 2004 in 2009</i>	88
<i>Graf 6: Število gostov in število nočitev v občini Prevalje med leti 2004 in 2009</i>	88
<i>Graf 7: Število gostov v občini Ravne na Koroškem in Prevalje med leti 2004 in 2009</i>	89
<i>Graf 8: Število domačih in tujih nočitev v celotni Mežiški dolini med leti 2004 in 2009</i>	91
<i>Graf 9: Število tujih obiskovalcev spodnje Mežiške doline po državah od januarja 2008 do julija 2010</i>	93
<i>Graf 10: Zasedenost ležišč v % v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje v letu 2009</i>	95
<i>Graf 11: Zasedenost ležišč v % v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje v letu 2010</i>	95
<i>Graf 12: Potek kolesarske poti Blaža Mavrela</i>	105

KAZALO TABEL:

<i>Tabela 1: Podatki o povprečnih mesečnih temperaturah in padavinah za meteorološko postajo Ravne na Koroškem v obdobju med 1961-1990</i>	12
<i>Tabela 2: Prebivalstvo po izobrazbi, staro več kot 15 let v občini Ravne na Koroškem in Prevalje</i>	15
<i>Tabela 3: Prebivalstvo po izobrazbi, staro več kot 15 let za območje spodnje Mežiške doline in Slovenije</i>	16
<i>Tabela 4: Število in delež subjektov po dejavnostih v Mežiški dolini za leto 2008</i>	17
<i>Tabela 5: Delovno aktivno prebivalstvo za občini Ravne na Koroškem in Prevalje, popis 2002 in avgust 2010</i>	19
<i>Tabela 6: Prireditve v občini Ravne na Koroškem</i>	74
<i>Tabela 7: Turistične kmetije v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje</i>	81
<i>Tabela 8: Objekti z možnostjo prenočitve v spodnji Mežiški dolini</i>	82

<i>Tabela 9: Število ležišč, število gostov, število nočitev, povprečna doba bivanja gostov in zasedenost ležišč (%) v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje, med leti 2004 in 2009 .....</i>	87
<i>Tabela 10: Število domačih in tujih gostov in nočitev za celotno Mežiško dolino med leti 2004 in 2009.....</i>	90
<i>Tabela 11: Število tujih turistov po državah, ki so od januarja 2008 do julija 2010 obiskali občini Ravne na Koroškem in Prevalje .....</i>	92
<i>Tabela 12: Države, iz katerih je od januarja 2008 do julija 2010 v spodnjo Mežiško dolino pripotovalo največ turistov.....</i>	93
<i>Tabela 13: Zasedenost ležišč po mesecih v letih 2009 in 2010 v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje .....</i>	94
<i>Tabela 14: Prireditve v občini Prevalje .....</i>	99
<i>Tabela 15: Možne športne aktivnosti v občini Ravne na Koroškem in Prevalje.....</i>	105
<i>Tabela 16: Logotipi Mežiške doline .....</i>	112
<i>Tabela 17: Programi, ki usposablajo kadre za turistično dejavnost v Koroški regiji .....</i>	114
<i>Tabela 18: Swot analiza Mežiške doline .....</i>	144

KAZALO KART:

<i>Karta 1: Geološka zgradba Mežiške doline .....</i>	8
<i>Karta 2: Načrt izgradnje hitre ceste .....</i>	21
<i>Karta 3: Naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti.....</i>	62
<i>Karta 4: Vorančeva pot .....</i>	72
<i>Karta 5: Karta prenočitvenih zmogljivosti v spodnji Mežiški dolini v letu 2011.....</i>	83
<i>Karta 6: Karta športne in rekreacijske infrastrukture v spodnji Mežiški dolini v letu 2011 .</i>	103
<i>Karta 7: Kundijeve kolesarske poti .....</i>	104
<i>Karta 8: Pot ekskurzije v okolici Raven na Koroškem in postaje ogledov in terenskega dela .....</i>	119
<i>Karta 9: Potek poti enodnevnega izleta po okolici Raven na Koroškem in Prevalj .....</i>	135

1 UVOD

Turizem v Sloveniji predstavlja pomembno razvojno priložnost, to pa velja tudi za Koroško regijo, ki je še turistično neuveljavljena. Začetki organiziranega ukvarjanja s to dejavnostjo segajo že v prejšnje stoletje, kljub temu pa Koroška kot regija ni turistično prepoznavna in močno zaostaja za drugimi območji v Sloveniji. V Mežiški dolini je še mnogo neizkoriščenih potencialov, zato turizem na tem območju predstavlja razvojno in poslovno priložnost za ljudi z vizijo, ki se bodo pripravljene soočiti s tem izzivom.

V sodobnem, hitrem tempu življenja smo ljudje razpeti med službo, družino, prijatelji ter prostim časom. Vsakodnevne obveznosti nam jemljejo energijo in vse pogosteje si zaželimo oddiha v mirnem, naravnem okolju, daleč stran od množice ljudi. Zato sem si za temo diplomske naloge izbrala svojo domačo regijo, ki ima potencial in kvalitete, ki v divjem tempu bivanja postajajo vse večji trend.

V diplomski nalogi se bom osredotočila na področje spodnje Mežiške doline, ki vključuje občini Ravne na Koroškem in Prevalje. Mežiška dolina je zaradi raznolike reliefne oblikovanosti ter samotnih kmetij zelo lepa in posebna ter za turiste tudi privlačna. Glede na vse potencialne, kot so naravna in kulturna dediščina, zgodovinski spomeniki in legende, neokrnjena narava, prijazni domačini, pestra kulinarika, bi lahko regija bolje izkoristila svoje danosti v turizmu. Razlogov za neizkoriščenost je več, glavni problem pa predstavlja nesodelovanje koroških občin, ki ne najdejo skupnega jezika pri razvoju turizma in ne zmorejo pridobiti finančnih sredstev za vlaganje v turistično dejavnost. Turistični produkti so razkropljeni po celi regiji in nepovezani, čuti se pomanjkanje strnjenih nočitvenih kapacitet in ustreznega kadra, ki bi začeli te probleme konstruktivno reševati.

1.1 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE

V diplomskem delu se bom posvetila raziskavi o turističnem potencialu v spodnjem delu Mežiške doline, torej v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje. V teoretičnem delu bom predstavila družbene in naravnogeografske značilnosti omenjenega območja in turistično ponudbo ter opisala turistični potencial, ki še ni turistično izkoriščen. Osredotočila se bom na celostni pregled turizma v omenjenih občinah – področje naravnih in kulturnih znamenitosti, področje kulturne in zgodovinske dediščine, področje športa in rekreacije, planinskih in tematskih poti ter tradicionalnih prireditev, ki so zanimive za sodobnega turista. Na podlagi strokovne literature, statističnih podatkov in pogovorov z domačimi, ki so zaposleni v turizmu, bom prikazala priložnosti turizma v tej regiji. Osredotočila se bom tudi na ponudbo podeželja, gostinsko in prenočitveno ponudbo turističnih kmetij in planinskih koč.

V drugem delu bom povzela raziskavo LAS-a o strategiji razvoja turizma v Mežiški dolini. Predstavila bom tudi SWOT analizo obravnavanega območja in dodala predloge enodnevnih izletov in programe za preživetje vikenda na obravnavanem območju. Analizirala bom mnenje turističnih delavcev, zaposlenih v različnih turističnih dejavnostih (turistične agencije, TIS, turistične kmetije ...) o dani ponudbi ter o možnostih razvoja turizma v spodnji Mežiški dolini. Glede na ugotovljeno bom prikazala priložnosti nadaljnjega razvoja turizma na omenjenem območju.

Temeljni cilji diplomske naloge so:

- predstaviti naravnogeografske in družbenogeografske značilnosti spodnje Mežiške doline;
- prikazati turistični potencial;
- predstaviti prebivalstvene razmere in njihov vpliv na razvoj turizma;
- ugotoviti vpliv naravnih in kulturnih znamenitosti na razvoj turizma;
- predstaviti turistično ponudbo;
- poiskati priložnosti nadaljnjega razvoja turizma na omenjenem območju;
- analizirati stanje o turističnem potencialu in strategiji razvoja turizma v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje;
- predstaviti možnosti enodnevnih izletov in programe za večdnevno bivanje turistov na obravnavanem območju.

1.2 METODE DE LA

Pri izdelavi diplomske naloge sem uporabila različne metode dela. V prvem delu sem uporabila predvsem deskriptivno raziskovalno metodo. Zbrala sem potrebne vire in pregledala strokovno literaturo o obravnavanem območju, internetno gradivo ter obstoječi promocijski material o Mežiški dolini.

S pomočjo statističnih podatkov, ki sem jih obdelala, sem grafično prikazala nekaj demografskih značilnosti obravnavanih občin. Tu sem uporabila metodo analize in sinteze ter komparativno metodo.

Pri svojem delu sem bila aktivna tudi na terenu. Uporabila sem metodo razgovora s turističnimi delavci ter metodo fotografiranja. Z metodo kartiranja sem na karti prikazala športno in rekreacijsko infrastrukturo v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje ter objekte nočitvenih zmogljivosti. S pomočjo teh načinov dela sem prikazala nove trende in programe za preživetje vikenda v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje.

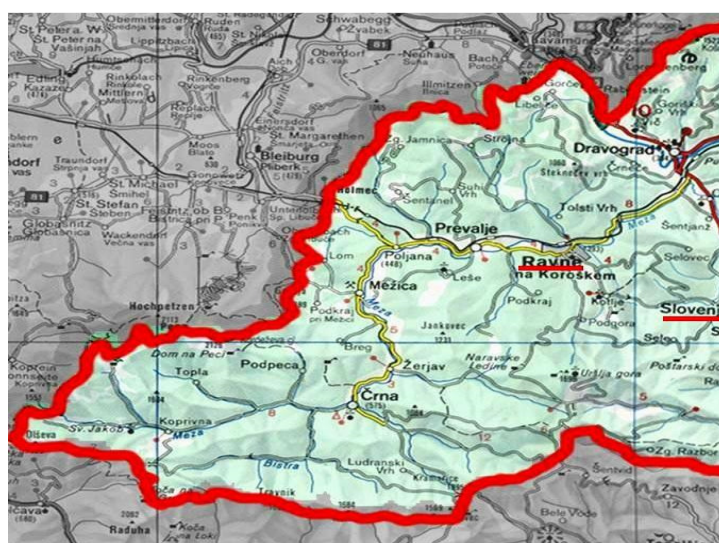
2 GEOGRAFSKA PREDSTAVITEV SPODNJE MEŽIŠKE DOLINE

2.1 LEGA IN OPREDELITEV OBMOČJA

Mežiška dolina je sklenjeno področje ob reki Meži, ki izvira pod Olševo in se pri Dravogradu izliva v reko Mislinjo. Tam se stikajo tri doline – Dravska, Mislinjska in Mežiška. Ob teh dolinah se stikajo tri alpska gorovja; to so Savinjske Alpe z Olševo in Raduho, Karavanke s Peco in Uršljo goro ter Osrednje Alpe z osamelci: Pohorjem, Kozjakom in Strojno (Osojnik 1985).

Dolina ob reki Meži s svojevrstnimi naravnogeografskimi raznolikostmi, ki se kažejo v podnebnih in rastnih pogojih, v višinski razčlenjenosti, v reliefni izoblikovanosti, v pestri kamninski sestavi in bogatem rastlinskem in živalskem svetu, prispeva k nastanku svojevrstne kulturne in naravne pokrajine (Natek, 2001). Območje po geografski regionalizaciji spada v alpski svet in je edini del Centralnih Alp, ki sega med Celovško kotlino in Graškim nižavjem čez državno mejo v Slovenijo. Mežiška dolina se začne pri Dravogradu, obkrožena je z vrhovi Uršlje, Pece, Raduhe in Olševe. Severna meja teče vzporedno z državno mejo z Republiko Avstrijo skozi Karavanke med Peco in Uršljo ter se potegne do Savinjsko-Šaleške regije, ki opredeljuje njeno južno mejo. Zgornji del doline je ožji, tam ležita občini Črna na Koroškem in Mežica, v spodnjem delu, kjer je reka Meža izoblikovala do 1 kilometer široko dolino, pa sta občini Prevalje in Ravne na Koroškem.

Slika 1: Karta Mežiške doline

VIR: Mežiška dolina, 2011

Občina Ravne na Koroškem po površini obsega 63,4 km². Gostota prebivalstva je v primerjavi slovenskim povprečjem precej visoka (196 prebivalcev/km²), kar je posledica hitrega razvoja Železarne Ravne in s tem velikega priseljevanja v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Obsega slikovito pokrajino spodnjega dela Mežiške doline. Najbolj gosto poseljen del je osrednji del občine, z mestnim središčem Ravne na Koroškem, okoliške hribe pa po večini pokriva gozd in kmetijska zemljišča z oblikovanimi posameznimi zaselki ter avtohtonim razpršenim tipom poselitve. Z Raven vodita glavna cestna in železniška povezava ob reki Meži, iz Avstrije in Prevalj proti Dravogradu in naprej do Maribora. Druga pot pelje mimo Kotelj proti Slovenj Gradcu, tretja pa proti hribovitemu Tolstemu vrhu, Zelen Bregu in Strojni, koder najdemo samotne kmetije z značilnimi kmečkimi domovi. Na območju se nahaja 16 naselij. Največje naselje po številu prebivalcev so Ravne na Koroškem, v katerih živi 70 % vseh prebivalcev občine. Ostala naselja, ki jih je skupaj 16, so: Brdinje, Dobja vas, Dobrije, Koroški Selovec, Kotlje, Navrški vrh, Podgora, Podkraj, Preški vrh, Sele (del), Stražišče, Strojna, Tolsti vrh (del), Uršlja gora in Zelen Breg (Osojnik, 1985).

Slika 2: Ravne na Koroškem

VIR: Občina Ravne na Koroškem, 2011

Občina Prevalje, ki leži na nadmorski višini 411 metrov, leži sredi Mežiške doline, kjer se ta najbolj razširi. Na severni strani ga zapirata Stražišče in Dolga Brda, na jugu Navrški vrh (605 m), Temlov vrh (659 m) in Riflov vrh (726 m). Prevalje so samostojna občina postale 1. januarja 1999, površina kraja je 58,6 km². Kraj ima železarsko preteklost, kar se odraža tudi v imenih naselij, ki jih je danes v občini 13. Ta naselja so: Belšak, Breznica, Dolga Brda, Kot pri Prevaljah, Leše, Lokovica, Poljana, Prevalje, Stražišče, Suhi vrh, Zagrad, Šentanel in Jamnica (Občina Prevalje, 2010).

Slika 3: Prevalje

VIR: Občina Prevalje, 2010

2.2 NARAVNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

2.2.1 Relief

Mežiška dolina v najširšem smislu regionalizacije spada v alpski svet, glede na regionalizacijo, ki so jo opredelili različni avtorji, pa se mikroregije spodnje Mežiške doline po poimenovanju nekoliko razlikujejo.

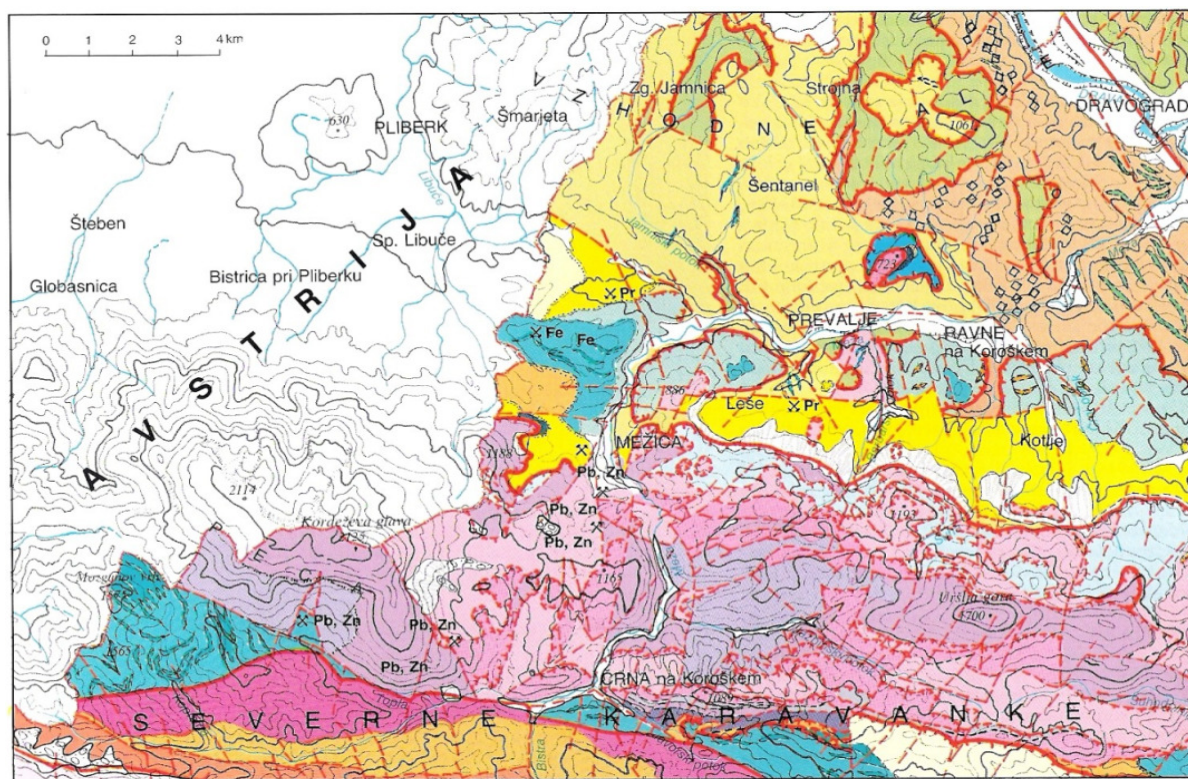
Melik je to območje poimenoval Strojna in Mežiška dolina, Ilešič ga je uvrstil med Severovzhodne predalpske pokrajine, mikroregija Uršlje gore, po Gamsu je spodnja Mežiška dolina del Pohorskega Podravja, po regionalizaciji več avtorjev (ZRC SAZU), pa gre za območje Pohorja, Kozjaka in Strojne (Pokrajine in ljudje, 2002). Imena mikroregij tega območja, ki skupaj meri skupaj 121,5 km², so po regionalizacijah zelo različna, vsem pa je skupen pretežno hribovit relief. Velik pomen v hribovitih pokrajinah ima ekspozičija območja, kar vpliva na poselitev in razporeditev različnih človekovih dejavnosti glede na osojne in prisojne lege. Kmetije in obdelovalna zemljišča so predvsem na prisojnih legah, na osojnih legah je gozd. V tem predelu prevladujejo nadmorske višine od 600 do 800 metrov, povprečen naklon znaša 18° (Geografski atlas Slovenije, 1998; Perko, 1998). Najbolj obsežno in masivno je hribovje Strojna, ki je poraslo z gozdovi in prepleteno s senožetmi, samotnimi kmetijami, globačami in zloženimi slemeni. Glavno sleme se razprostira na nadmorski višini od 1000 do 1060 metrov. Na slemenu, ki se nahaja severno od Jamnice, so opazni ostanki nekdanjega ravnika. V hrbtih, ki se od glavnega slemena vlečejo na sever in jug, so dobro vidne široke police, ki se nahajajo v višinah od 760 do 970 metrov. Človek je na tem pobočju izkrčil gozd in police izrabil za posaditev različnih kultur (Medved, 1967).

Glede na geomorfološki razvoj v Sloveniji na območju Mežiške doline prevladuje redukcijski rečno-denudacijski relief. Zanj je značilno prepletanje dolin in vmesnih slemen. Ta relief, ki je nastal s procesi erozije in denudacije, je nastal tam, kjer se nahajajo vododržne kamnine. Relief so oblikovale reke, ki so v tektonske udornine odložile več deset metrov debele nanose proda, peska in glin. Na območju Brinjeve gore nad Ravnami na Koroškem se v manjši meri pojavlja tudi kraški relief (Geografski atlas Slovenije, 1998; Gabrovec, Hrvatini, 1998).

Na reliefno oblikovanost spodnjega dela Mežiške doline je vplivalo tudi pleistocensko ledeniško delovanje. Potoka Suha in Hotuljka sta v tem obdobju izpod ledenikov na Uršlji gori nanesele precej fluvio-glacialnega gradiva in ob vstopu v širši del Mežiške doline ustvarila precej obsežna vršaja. Največ ravnega sveta obsega Hotuljsko podolje, kjer je tudi največja gostota poselitve. Podolje se razprostira v ozkem pasu od Sel mimo Kotelj proti Lešam in naprej do kmetov Pikala in Stovčnika. Nizek gričevnat, lahko prehoden svet, ki je že od nekdaj omogočal ugoden prehod med Mislinjsko dolino in Celovško kotlino, se je razvil na neogenih sedimentih podolja. Številni potoki, ki so se vrezali v podolje, so oblikovali prečne doline in ga precej razčlenili (Medved, 1967).

2.2.2 Geološka zgradba

Karta 1: Geološka zgradba Mežiške doline

LEGENDA:

KVARTAR		rečni nanos	ZGORNJI		dachsteinski apnenec	MILJUNI		pegmatitna žila	prelom	
		pobočni grušč			glavni dolomit			granit in granodiorit diabaz		nariv
		morena			lapornati apnenec in skrilavi lapor			zeleni in vijoličasti filitoidni skrilavec		luska
		prod, konglomerat, pesek			kristalasti apnenec			temni filitoidni skrilavec		rečna terasa
TERCIAR		dacit	SREDNJI		kristalasti dolomit	STAREJŠI		kremenovo-sericitni filit		aktivno jamsko dolo
		peščeni lapor, peščenjak			glinasto lapornata plast			kloritno-amfibolov skrilavec		opuščeno jamsko dolo
JURA		tonalit	SPODNJI		peščenjak, skrilavi glinovec, ploščasti apnenec	PREDKAMBERUJ		drobnozrnati gnajs, blestnik		železo
		ploščasti apnenec			vijoličasti kremenov peščenjak			amfibolit		ovinoc
								muskovitno-biotitov gnajs in blestnik		

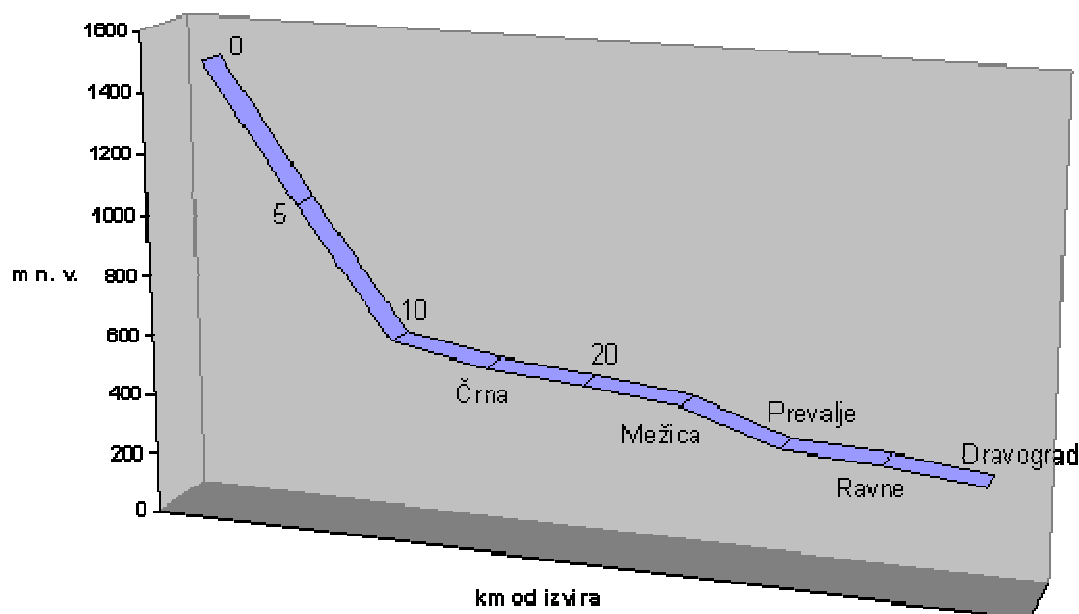
VIR: Enciklopedija Slovenije, 1993

Pestra geološka zgradba na območju Raven na Koroškem in Prevalj se kaže v stiku vulkanskih kamnin z metamorfnimi in s sedimenti. Strojna je del Vzhodnih Alp in v tektonskem smislu predstavlja podaljšek Pohorja. Strojno gradijo metamorfne kamnine, od katerih so najpogosteje zastopane kremenovo-sericitni filit, muskovito-biotitov gnajs in blestnik ter klorito-amfibolov skrilavec. Med severnimi Karavankami in Strojno se razprostira mežiški tektonski jarek, ki poteka od Mežice prek Leš in Kotelj na vzhod, kjer se nadaljuje v podgorsko vitanjski tektonski jarek (Radovanovič, 1999). Od Leš proti Kotljam je pas peščenega laporja in peščenjaka, na območju Brinjeve gore pa se pojavlja skrilavi lapor in lapornati apnenec, na širšem območju pa tudi kvarcit. Na območju Zelen brega in Tolstega vrha se pojavljajo največje količine pegmatita. Ob reki Meži in drugih večjih potokih se nahajajo kvartarni rečni nanosi, ozek pas na desnem bregu Meže pa zavzema temni filitoidni skrilavec, med katerega so vključene pole apnencev. Na obravnavanem območju se pojavljajo pegmatitne žile s kristali črnega turmalina, ki veljajo za pravo geološko posebnost območja.

2.2.3 Hidrološke značilnosti

Dolina je dobila ime po glavni reki, ki zbira vse vode v tem območju. Reka izvira v sosednji Avstriji, pri kmetiji Marolše, po kratkem površinskem pritoku ponikne v ledeniško grobljo, na površje pa spet priteče pri kmetiji Kos v Koprivni. Njeni levi pritoki so Topla, Helenski potok, Šumec, Šentannelska in Strojnska reka, na desni strani pa ji dotekajo Bistra, Javorski potok, Jazbina, Leški graben, Barbarski graben, Suha in Hotulja (Osojnik, 1994). Dolina je do Poljane dokaj ozka, od tam naprej pa se razširi, tam so nastale večje prodnate terase. Bregovi reke so izkoriščeni za travnike, za vrtove, na odseku Poljana–Prevalje pa se pojavi tudi nekaj zamočvirjenega sveta. Meža teče tudi skozi Železarno Ravne, tam so na njenih bregovih industrijski objekti. Od Raven do Podklanca se dolina zopet zoži, tok pa postane bolj deroč. Na tem odseku je le ena manjša prodna terasa, na kateri je zraslo naselje Dobrije (Reka Meža, 2010).

Graf 1: Podolžni profil reke Meže od izvira do izliva v Dravo

VIR: Reka Meža, 2010

Reka Meža je dolga 43 km, večji kraji, skozi katere teče, so Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem, svojo pot pa konča v Dravogradu, kjer se zлива v Dravo. 1,5 km pred izlivom, na stiku treh dolin (Mežiške, Mislinjske in Dravske) se ji pridruži njen največji pritok, reka Mislinja. Porečje reke meri 566 km², v katerem prevladuje mešani, snežno dežni režim. Srednji letni pretok je 7,16 m³/s, specifični odtok je 20–30 l/s, odtočni koeficient pa približno 50 %. Večji del toka Meže (29 km) teče v nadmorskih višinah med 573 m n. v. (Črna) in 362 m n. v. (Dravograd) (Reka Meža, 2011).

Dolgoletno onesnaževanje je pustilo sledi na rečnem rastlinstvu in živalstvu. Glavni onesnaževalci še vedno ostajajo industrijski viri, med njimi prednjači Železarna Ravne. Zelo pomemben delež prispevajo komunalne odplake posameznih mest. Reka je bila še v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja v četrtem kakovostnem razredu. Zaradi sanacijskih ukrepov in zaprtja nekaterih metalurških obratov ob Meži reko uvrščajo v drugi do tretji kakovostni razred (Slovenija: pokrajine in ljudje, 2001).

Reka Meža po podatkih HMZ Slovenije za leto 2004 pri odvzemnem mestu Podklanec spada v 2. kakovostni razred. Glavni onesnaževalci reke so industrijski viri, največji delež pa prispeva Železarna Ravne, ki ima povprečno 30 kanalov. Problem so predvsem hladilne vode, ki vsebujejo različna olja, poleg teh pa tudi t. i. haldo, to je več kot kilometer dolg nasip, kamor železarna odlaga odpadne surovine. Ta nasip je na manjšem odseku delno že spremenil vodotok reke Meže, saj se je zaradi neodgovornega odlaganja odpadnih surovin v preteklih letih del nasipa zrušil v reko. Občini Ravne na Koroškem in Prevalje se dogovarjata za izgradnjo centralne čistilne naprave, ki pa ostaja samo na papirju (Reka Meža, 2011).

Agencija RS za okolje je objavila oceno o stanju voda v letih 2006–2008. Ekološki problem predstavlja stanje reke Meže med Mežico in Črno, ki je ocenjeno kot slabo. Meža se po tej oceni uvršča med sedem površinskih voda v Sloveniji s slabim ekološkim stanjem (Večer, 22. 3. 2011).

Občine Mežiške doline so junija 2006 podpisale pogodbo o sodelovanju pri pripravi skupnih projektov na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda in oskrbo s pitno vodo. Do leta 2009 so potekali številni sestanki, usklajevanja in dogovori okrog tega problema, vendar še vedno niso dorekli stvari in jih udeležili. Projektna dokumentacija je še vedno v pripravi. Občine si prizadevajo pridobiti evropske vire za gradnjo čistilnih naprav in urejanje kanalizacijskih sistemov (Večer, 22. 3. 2011).

2.2.4 Podnebje in klimatske značilnosti

Mežiška dolina, ki leži na obrobju Celovške kotline, ima milo alpsko podnebje (podnebje nižjega gorskega sveta). Glede na lego so zime razmeroma mrzle, poletja pa zmerno topla. Poleti se običajno pojavi tudi višek padavin. Noči so zaradi temperaturnega obrata v dolini precej hladne (Osojnik, 1994). Povprečna letna količina padavin znaša od 1100 do 1400 mm, povprečna temperatura najtoplejšega meseca je 10 °C. V povprečju več kot tretjina padavin pade v poletnih mesecih, drugi višek je novembra, kar to območje uvršča v celinski padavinski režim (Geografski atlas Slovenije, 1998; Ogrin, 1998).

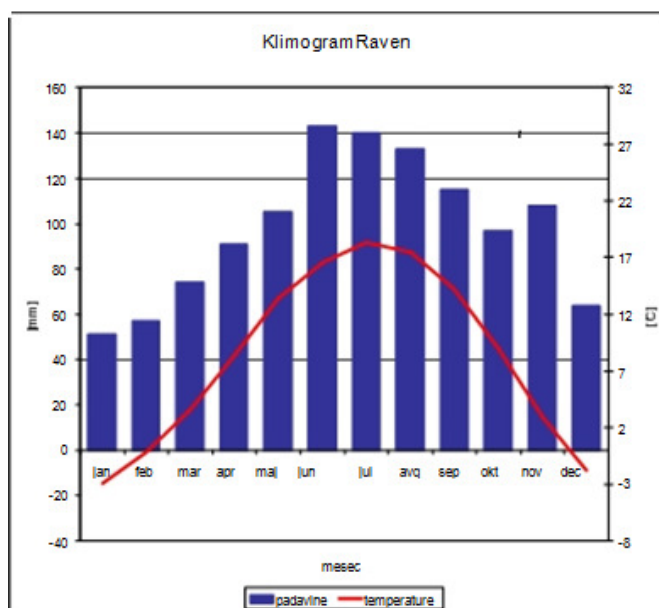
V Mežiški dolini se količina padavin zmanjšuje proti vzhodu in severu. Na Uršlji gori je povprečna količina padavin 1317 mm, v Ravnah na Koroškem 1178, Strojna pa prejme le še povprečno 1128 mm padavin na leto. V merilni postaji Ravne v obdobju od leta 1961 do leta 1990 posebni padavinski ekstremi niso bili zaznani. Višek padavin nastopi poleti, v obdobju 1961–1990 je v juniju in juliju padlo povprečno 143 oz. 140 mm padavin. Glede na letne čase je odstopanje še večje; poleti je povprečno padlo 416 mm padavin, sledi jesen s 321 mm padavin, pomladi pade 271 mm padavin, najmanjša vrednost pa je bila izmerjena pozimi, 174 mm padavin. Povprečna letna količina padavin je 1178 mm, maksimalna 1449 mm, minimalna količina padavin pa 861 mm (Klimatografija Slovenije, 2010).

Tabela 1: Podatki o povprečnih mesečnih temperaturah in padavinah za meteorološko postajo Ravne na Koroškem v obdobju med 1961–1990

	jan.	feb.	mar.	apr.	maj	jun.	jul.	avg.	sep.	okt.	nov.	dec.
<i>Temperature (°C)</i>	-2.9	-0.2	3.6	8.4	13.4	16.6	18.3	17.5	14.2	8.9	2.9	-1.8
<i>Padavine (mm)</i>	51	57	74	91	105	143	140	133	115	97	108	64

VIR: Klimatografija Slovenije, Temperatura zraka in količina padavin: 1961 –1990, 2010

Graf 2: Klimogram Raven na Koroškem za obdobje od leta 1961 –1991

VIR: Klimatogeografija Slovenije, Temperatura zraka in količina padavin: 1961 –1990, 1995

Zaradi specifičnosti reliefa vrednosti zraka in temperatur Ravne na Koroškem nekoliko odstopajo v primerjavi s podatki o klimatskih značilnosti ostalih predelov Mežiške doline. Po podatkih je v tridesetletnem obdobju (1961–1990), povprečna letna temperatura 9 °C, najhladnejši mesec je januar (povprečna temperatura je –2,9 °C), najtoplejši pa julij, s povprečno vrednostjo 18,3 °C. Povprečna letna temperatura zraka v omenjenem obdobju na Ravnah znaša 8,3 °C, najtoplejši letni čas je poletje (povprečna temperatura 17,5 °C), najhladnejša pa je zima s povprečno temperaturo –1,6 °C (Klimatografija Slovenije, 1995).

V temperaturah so zaznane celinske klimatske poteze. Primerjava aprilskih temperatur kaže, da so jeseni vedno toplejše od pomladi. V letnem povprečju so višji deli bolj obsijani s soncem kot nižine. V hladni polovici leta je v višjih predelih več ur sončnega obsevanja kot v dolinah, v toplem delu leta pa velja obratno. Te razlike pozimi se pojavljajo zaradi inverzij v kotlinah in dolinah, megle in nizke oblačnosti (Slovenija: Pokrajine in ljudje, 2001).

2.2.5 Vegetacija in živalstvo

V Mežiški dolini, kjer je 70 odstotkov površine pokrite z gozdovi, najdemo zelo pestre gozdne združbe. Od iglavcev so najpogostejši bor, jelka, smreka in macesen, od listavcev bukev, gorski javor in goli lepen. V spodnjem delu doline so lepi nasadi hrasta in breze, po celi dolini je tudi precej zaščitenih lip, ki veljajo za naravno znamenitost tega predela Koroške. Najbolj znana je Najevska lipa v Črni na Koroškem. Po gozdovih rastejo številne gobje vrste, od katerih so najbolj cenjeni gobani, od ostalih užitnih gob pa so pogoste lisičke, sivke, cigančki, dežnikarice in golobice. Poleg gob v gozdovih in na gozdnih jasadah zorijo gozdni sadeži; največ je borovnic, najdemo pa tudi brusnice, gozdne jagode, maline in robidnice. V hribih, na višje ležečih predelih, kjer je zrak bolj svež in čist, rastejo redke gorske rastline. Na Brinjevi gori, na nadmorski višini 723 metrov, je eno najvišjih rastišč kobulastega zelenčka na Slovenskem. Na Uršlji gori (1699 m) je edino območje, ki je ugodno za rast Matthiolijeve kortuzijke. Najbolj pestra in številčna je gorska flora na Peci (2125 m), kjer rastejo alpski zvonček, svišč, murka, Zoisova zvončnica, slečnik, planika in zimzeleni gornik (Osojnik, 1994). Od živalskih vrst je v iglastih gozdovih, med Uršljo goro in Peco, veliko lovne divjadi. V tem predelu se v največjem številu pojavlja lovski zajec, jazbec, kuna, dihur, divji petelin, gozdni jereb, golob, grivar, kragulj in skobec. Med kamnitimi skladi Uršlje gore je tudi nekaj muflonov, fazan je značilen samo za spodnjo Mežiško dolino, kjer lovišča vzorno oskrbujejo štiri lovske družine (LD Strojna, LD Jamnica, LD Podgora, LD Prežihovo) (Osojnik, 1994).

2.3 DRUŽBENOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

2.3.1. Demografske značilnosti

Na območju Mežiške doline (Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem) se gostota prebivalstva zaradi že omenjenih posebnosti reliefa in različnih površinskih oblik med občinami precej razlikuje. Največja občina s 156 km² je Črna na Koroškem, ki ima zelo nizko gostoto prebivalstva glede na slovensko povprečje (23,4 km²). Najgosteje je naseljena občina Ravne na Koroškem, ki svojo površino 63,4 km² beleži kar 196 prebivalcev na km². Povprečna gostota prebivalstva vseh štirih občin znaša 116,4 prebivalcev na km².

Indeks staranja prebivalstva je od slovenskega povprečja (118,0) nižji le v občini Ravne na Koroškem, kjer je v drugi polovici leta 2010 znašal 117,3. V občini Prevalje je v istem obdobju znašal 137,8, v občini Črna na Koroškem 146,1, najvišji indeks staranja je v Mežici, kjer je njegova vrednost 147,5. Indeks staranja prebivalstva je v primerjavi s slovenskim povprečjem precej visoka številka, kar kaže na zelo visok delež starejše populacije na območju in predstavlja pravi demografski problem, če bi se številka v prihodnjih letih še zvišala.

Ravne na Koroškem so mestno naselje in predstavljajo pokrajinsko središče Mežiške doline. Občina je zelo gosto poseljena, na kar je vplival razmah industrije in železarstva, povečala se je potreba po delovno aktivnem prebivalstvu in priseljevanje v občino Ravne na Koroškem. V preteklosti so reke in potoki izdolbli prodnate terase, na nekaterih so nastala posamezna naselja. Po letu 1950 so na prodni in glineni terasi zgradili strnjeno naselje Čečovje, kasneje tudi Javornik in individualne hiše na Janečah in Šancah (Enciklopedija Slovenije, 1987). Občina Ravne na Koroškem je imela v letu 2008 po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) na površini 64,3 km² gostoto 185 preb./km². 417 je bilo registriranih brezposelnih oseb, kar je precej manj v primerjavi z majem 2010, ko je ta številka znašala 684. Maja 2010 je bilo delovno aktivnega prebivalstva 4940, od tega 4539 zaposlenih, 401 samozaposlenih in 128 kmetov.

Prevalje ležijo na območju, kjer se Mežiška dolina razširi. Je urbanizirano naselje, ki je odprto proti mednarodnemu prehodu Holmec. Starejši del naselja je pomaknjen proti severnemu delu pod Stražišče, novejši del pa nastaja ob glavni cesti Ravne na Koroškem–Mežica. Od mesta Ravne na Koroškem jih loči le ozek nepozidan pas (Radovanovič, 1987).

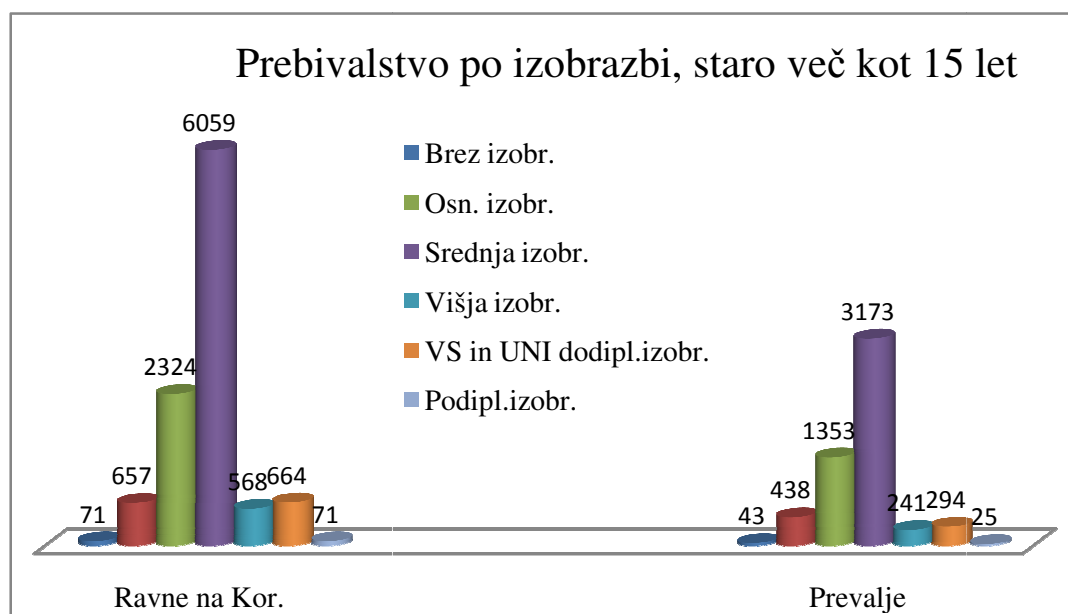
Na dan 31. 12. 2008 je imela občina Prevalje po podatkih SURS-a registriranih 6741 prebivalcev, gostota poselitve je bila 116 preb./km², število brezposelnih oseb je bilo 189. Meseca maja 2010 je bilo brezposelnih 329 oseb, 1567 pa je bilo delovno aktivnega prebivalstva. 1323 je bilo zaposlenih, 244 samozaposlenih, 94 ljudi pa je bilo registriranih kot kmetje.

Tabela 2: Prebivalstvo po izobrazbi, staro več kot 15 let v občini Ravne na Koroškem in Prevalje

Stopnja izobrazbe	Brez izobrazbe	Nepopolna osnovna izobrazba	Osnovna izobrazba	Srednja izobrazba	Višja izobrazba	VS in UNI dodipl. izobr.	Visoka podipl. izobr.
<i>Občina Ravne na Kor.</i>	71	657	2324	6059	568	664	71
<i>Občina Prevalje</i>	43	438	1353	3173	241	294	25

VIR: SURS, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002

Graf 3: Prebivalstvo po izobrazbi za občini Ravne na Koroškem in Prevalje

VIR: SURS, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002

Izobrazbena struktura kaže, da ima večji delež prebivalstva končano srednjo šolo (SURs, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 2002). Izobrazba je pomemben dejavnik razvoja nekega območja, je neka dodana vrednost, ki lahko s pomočjo pravega pristopa, sodelovanja in dejstva biti ob pravem času na pravem mestu precej pripomore pri razvoju neke občine.

Tabela 3: Prebivalstvo po izobrazbi, staro več kot 15 let za območje spodnje Mežiške doline in Slovenije

	<i>Brez izobr.</i>	<i>Nepop. osnovna izobr.</i>	<i>Osnovna izobr.</i>	<i>Srednja izobr.</i>	<i>Višja izobr.</i>	<i>Visoka dodipl. izobr.</i>	<i>Visoka podipl. izobr.</i>	<i>Skupaj</i>
<i>Spodnja Mežiška dolina</i>	114	1095	3677	9232	809	958	96	15981
<i>Slovenija</i>	11337	104219	433910	899314	84044	114630	16388	1663869

2.3.2 Gospodarske panoge

Mežiška dolina je v času, ko je Slovenija še spadala pod Avstro-Ogrsko, imela stike z zahodnim gospodarstvom, po njenem razpadu pa je naenkrat postala oddaljena od vseh večjih gospodarskih središč. Bogata nahajališča rud, stoletna železarska tradicija in bogastvo gozdov so pripomogli, da se je gospodarstvo na tem območju zopet začelo razvijati (Osojnik, 1994). Najdišča rjavega premoga na Lešah, svinca in cinka v okolici Mežice ter železove rude na Strojni so bile v dolini temelj za razvoj industrije. Do konca 19. stoletja je na Prevaljah delovala železarna z valjarno, po njenem zaprtju se je del proizvodnje prenesel v železarno Ravne na Koroškem, ki je po 2. svetovni vojni doživela velik razmah (Enciklopedija Slovenije, 1993). Poleg industrije in rudarstva imajo v dolini od nekdaj velik pomen tudi agrarne dejavnosti, med njimi najbolj živinoreja. Poljedelstvo in sadjarstvo zaradi neugodnih naravnih razmer nikoli ni imelo velika pomena.

Koroška regija se je po osamosvojitvi Slovenije z menjavo politično-gospodarske ureditve v devetdesetih letih ukvarjala z negativnimi vplivi tranzicije. Močna privatizacija, visoka stopnja brezposelnosti in pereča lastninska ter denacionalizacijska vprašanja so zavrla razvoj nekaterih panog v dolini, med katerimi se je znašel tudi turizem. Odvisnost regije od Železarne Ravne se po obdobju tranzicije kaže predvsem v pomanjkanju gospodarskih in družbenih institucij ter vesplošnemu pomanjkanju ustrezne infrastrukture.

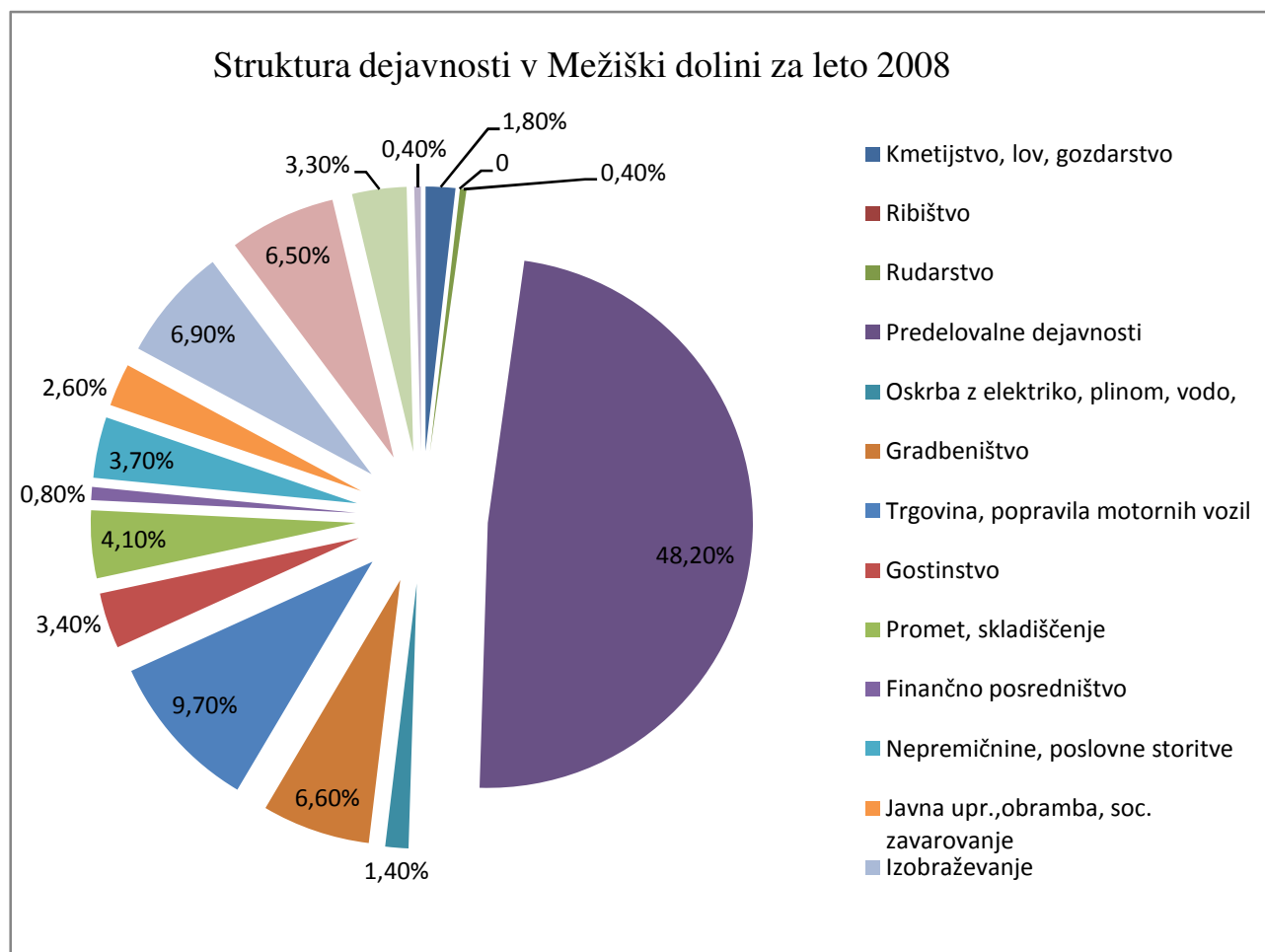
Tabela 4: Število in delež subjektov po dejavnostih v Mežiški dolini za leto 2008

SUBJEKTI PO DEJAVNOSTI ZA LETO 2008		
<i>Kmetijstvo, lov, gozdarstvo</i>	163	1,8 %
<i>Ribištvo</i>	0	0
<i>Rudarstvo</i>	34	0,4 %
<i>Predelovalne dejavnosti</i>	4297	48,2 %
<i>Oskrbe z elektriko, plinom, vodo</i>	128	1,4 %
<i>Gradbeništvo</i>	592	6,6 %
<i>Trgovina, popravila motornih vozil</i>	867	9,7 %
<i>Gostinstvo</i>	301	3,4 %
<i>Promet, skladiščenje</i>	367	4,1 %
<i>Finančno posredništvo</i>	71	0,8 %
<i>Nepremičnine, poslovne storitve</i>	331	3,7 %
<i>Javna upr., obramba, soc. zavarovanje</i>	228	2,6 %
<i>Izobraževanje</i>	619	6,9 %
<i>Zdravstvo, socialno varstvo</i>	583	6,5 %
<i>Državne javne, skupne in osebne stor.</i>	293	3,3 %
<i>Zasebna gospodarstva z zaposlenim osebjem</i>	36	0,4 %
SKUPAJ	8910	100 %

VIR: SURS, Poslovni subjekti 2008

V tabeli so podani podatki o številu in deležu subjektov za posamezno dejavnost za Mežiško dolino v letu 2008. Skoraj polovico ljudi je bilo zaposlenih v predelovalnih dejavnostih (48,2 %). Tem dejavnostim sledi zaposlitev v trgovinah in pri popravilih motornih vozil, kjer je delalo 9,7 % ljudi (876). Več kot 500 ljudi, kar predstavlja nad 6 % delež vseh zaposlenih, je delalo v gradbeništvu, izobraževanju in zdravstvu ter socialnih institucijah. Najmanjši delež predstavljata zaposlenost v finančnem posredovanju (0,8 %) in zasebna gospodarstva z zaposlenim osebjem (0,4 %).

Graf 4: Struktura dejavnosti v Mežiški dolini za leto 2008

VIR: SURS, Poslovni subjekti 2008, 2010

Danes v Mežiški dolini gospodarstvo temelji predvsem na industrijski proizvodnji. Najbolj so zastopane predelovalne dejavnosti, sledijo jim trgovina, proizvodnja kovin, gradbeništvo in promet. Kot je razvidno iz grafikona, turizem v strukturi gospodarstva nima posebnega pomena, saj niti ni uvrščen na seznam gospodarskih dejavnosti, oz. edina panoga, ki sodi v okvir turizma, je gostinstvo, ki zaposluje 3,7 % prebivalstva.

Vzroke za slabo stanje v turistični dejavnosti je potrebno iskati tako na lokalni kot tudi državni ravni. V prvi vrsti bi bilo treba poskrbeti za ustrezno turistično infrastrukturo, promocijo in tako izpostaviti potencial Koroške, ki pa ni zanemarljiv. Le tako bi se turistična dejavnost lahko začela razvijati, s tem pa bi se pridobila tudi nova delovna mesta, ki jih v tem območju občutno primanjkuje. V predelovalnih dejavnostih je zaposlenih kar 48,2 % aktivnih delovnih prebivalcev, kar kaže veliko usmerjenost v eno gospodarsko panogo, to pa je posledica preteklega gospodarskega razvoja.

Tabela 5: Delovno aktivno prebivalstvo za občini Ravne na Koroškem in Prevalje, popis 2002 in avgust 2010

		<i>Delovno aktivno prebivalstvo</i>	<i>Zaposleni</i>	<i>Samozaposleni</i>	<i>Kmetje</i>
<i>popis 2002</i>	<i>Ravne na Koroškem</i>	5313	5004	245	55
	<i>Prevalje</i>	2622	2383	150	89
<i>avgust 2010</i>	<i>Ravne na Koroškem</i>	4884	4506	274	104
	<i>Prevalje</i>	1588	1336	156	96

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, Delovno aktivno prebivalstvo za leto 2002 in 2010

V tabeli so podani podatki o delovni aktivnosti prebivalstva občin Raven na Koroškem in Prevalje za leto 2002 in 2010. Po podatkih je razvidno, da se je skupno število aktivnega prebivalstva v obeh občinah v osmih letih zmanjšalo, in sicer na Ravnah za 429 ljudi, v Prevaljah pa 1034, kar je zelo velika številka, glede na skupno število prebivalcev, ki jih ima občina. V obeh občinah se je povečalo število ljudi, ki so se odločili za samozaposlitev in kmetovanje.

Promet

V Mežiški dolini je osrednja prometna os regionalna cesta, ki poteka od Črne na Koroškem, skozi Mežico, Poljano, Prevalje do Raven na Koroškem, tam pa se razcepi v dve smeri. Ena vodi skozi ozko sotesko »Votle peči« do Dravograda, druga pa je speljana mimo Kotelj in Sel do Slovenj Gradca. Med Prevaljami in Mežico se cesta odcepi proti Avstriji na mejni prehod Holmec, pri Mežici pa je mejni prehod Reht. Skozi Črno na Koroškem vodi nekoliko bolj strma, a asfaltirana in lepo urejena cesta proti Šoštanju, ki povezuje zgornji del Mežiške doline in Šaleško dolino.

V rimskem času je skozi dolino tekla rimska cesta Celeia–Virunum, ki ji niso mogli določiti natančne smeri, o njej pa pričajo izkopenine na področju Železarne Ravne, kjer so našli rimsko keramiko, opeko, mozaične kamenčke in druge sledi te ceste (Osojnik, 1994). Leta 1863 je bila skozi spodnjo Mežiško dolino speljana železnica (Dravograd, Ravne na Koroškem, Prevalje, Holmec), ki je omogočila prometno povezavo Celovca in Maribora. Ta železnica je razbremenila ceste in pripomogla k temu, da so Prevalje postale pravi prometni center doline (Oder, 1992).

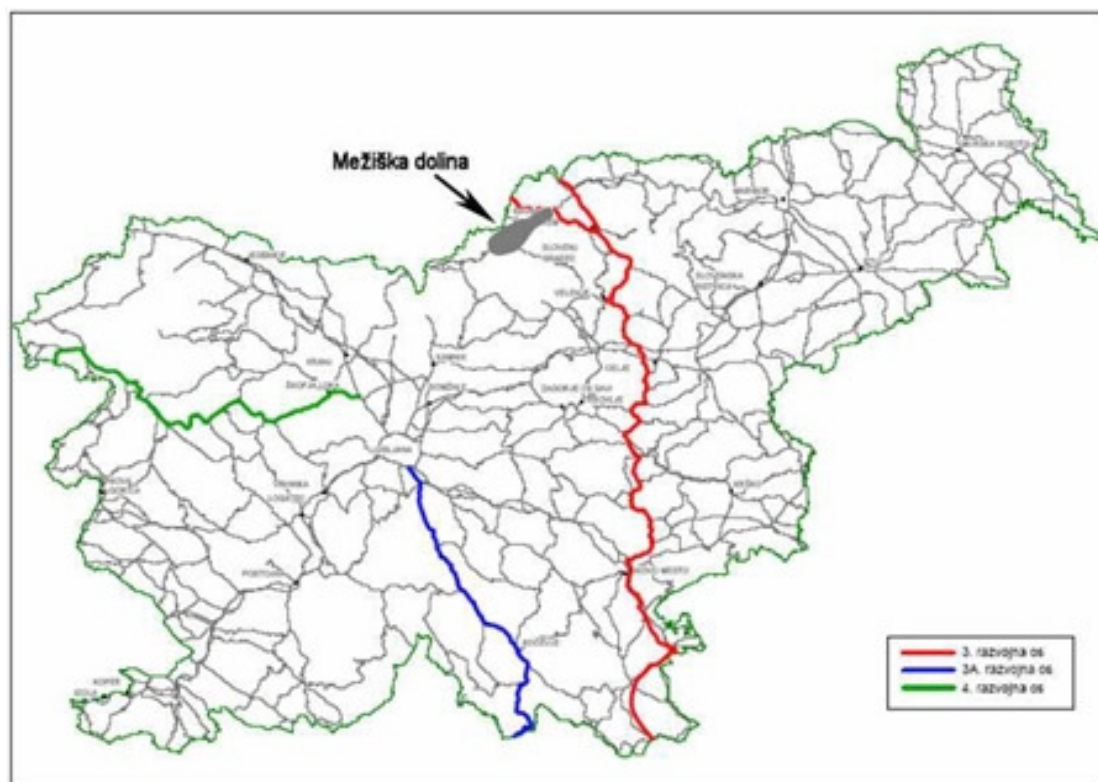
Železniški promet je danes namenjen le potnikom, vlak vozi od Prevalj do Maribora. Od ponedeljka do petka vozi šestkrat na dan, v večji meri prevažata delavce na delo in dijake do šolskih središč. V soboto vlak ne vozi, v nedeljo pa pelje v večernih urah proti Mariboru kot študentski vlak. Poleg vožnje z lastnim avtomobilom in vlakom pa je možno uporabiti tudi lokalni potniški promet, ki ga izvaja podjetje Koratur s Prevalj. Začetek družbe Koratur (ime izvira iz besedne zveze «koroški avtobusni promet in turizem») sega v leto 1947, danes pa ima pomembno vlogo pri izvajanju mestnega in medkrajevnega potniškega prometa (Koratur, 2010).

Koroška je po osamosvojitvi postala periferna regija s slabo razvito prometno strukturo in povezavo z drugimi regijami Slovenije. Zaradi slabih prometnih povezav je ogrožen tudi vsesplošni razvoj regije, česar so se v zadnjih letih zavedli tudi vodilni organi države.

V zadnjem obdobju je v Mežiški dolini zelo aktualna izgradnja *tretje razvojne osi*, ki pa je med občani sprožila veliko nasprotovanj glede poteka trase. Hitra cesta bi v Slovenijo vstopila pri Holmcu in jo po 130 km zapustila na meji pri Črnomlju. Z izgradnjo nove hitre ceste bi bilo širše območje Koroške priključeno na osrednji slovenski prometni križ, za pot od Prevalj do Ljubljane pa bi prebivalec porabil le dobro uro vožnje. Veliko Korošcev bi v tem primeru ostalo doma in se vozilo na delo v Ljubljano in v druge kraje Slovenije in tako bi se zmanjšalo odseljevanje s Koroške, kar postaja v sodobnem času precej velik problem, saj se predvsem višje izobraženi kadri množično odseljujejo (Državni prostorski načrti, 2010). Z izgradnjo hitre ceste bi se Mežiška dolina tudi turistično odprla in postala dosegljiva za širši krog potencialnih turistov.

Karta 2: Načrt izgradnje hitre ceste

VIR: Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih 2007–2023, 2010

Industrija

V Mežiški dolini ima rudarstvo dolgoletno tradicijo, rudna bogastva pod Peco so izkoriščali že Rimljani. Železarstvo se je v dolini razvilo po letu 1772, ko so se ob nahajališčih železove rude na vodno silo reke Meže in potoka Šumca odprle fužine v Črni, Mežici in na Ravnah na Koroškem (Osojnik, 1994). Industrializacija v dolini je torej temeljila na nahajališčih svinca in cinka v Mežici, rjavega premoga na Lešah in že omenjene železove rude na Strojni. Razvoj železarstva se je pospešil v 19. stoletju, ko so začele delovati železarne v Mežici, na Prevaljah in Ravnah. Konec stoletja so zaprli železarno na Prevaljah in rudnik premoga na Lešah. Železarna, ki je delovala od leta 1832 do leta 1899, je v svojem kratkotrajnem vzponu zaradi kvalitete jekel dosegla svetovni ugled.

Do danes se je obdržala le železarna na Ravnah na Koroškem, ki je po drugi svetovni vojni posodobila svoje obrate in posodobila proizvodnjo kvalitetnih jekel. Postala je eno najpomembnejših zaposlitvenih središč Mežiške doline in povzročila močno priseljevanje v Ravne na Koroškem in okolico (Pokrajine in Ljudje, 2001). Na Prevaljah so se po zaprtju železarne začele razvijati druge vrste industrije, ki so pospešile tudi priseljevanje in prostorski razvoj. V začetku 18. stoletja so na Prevaljah nastali prvi industrijski obrati, ki so se skozi čas posodabljali. Danes je ostala le še farmacevtska industrija (Lek) in kovinska (tovarna rezalnega orodja – Prevent Tro). Nekatera nekdanja uspešna podjetja so propadla, ali pa so v postopku likvidacije ali stečaja (Lesna, Paloma in Prevent).

Slika 4: Železarna Ravne na Koroškem

VIR: Andreja Mori, 2011

Kmetijstvo

V zgornjem delu Mežiške doline je bilo kmetijstvo vedno vezano na izkoriščanje gozdov, kar je posledica lege, saj velika večina kmetij leži v višjih legah. V spodnjem delu Mežiške doline je najbolj pomembna živinoreja. Presežki se ustvarjajo z mesom in mlečnimi izdelki, sadjarstvo pa predstavlja le dopolnilno samooskrbno dejavnost (Osojnik, 1994). Kmetijstvo se je zaradi pomanjkanja ravnega sveta razvilo na položnejših predelih gričevnatega in hribovitega sveta. Med gozdom, ki pokriva precejšen delež površja, so razmetani celki, ki tvorijo gospodarsko zaokroženo celoto in dajejo pokrajini značilen videz. V občini Prevalje je 153 kmetij, od tega je deset ekološko usmerjenih. Območje občine Ravne na Koroškem obsega 104062 ha kmetijskih zemljišč. V občini je 193 kmetij z več kot 1 ha obdelovalne površine, povprečna velikost kmetije je 11,2 ha kmetijskih površin. Z ekološkim kmetovanjem se ukvarja štirinajst kmetij. Proizvodna delitev kmetij je v pretežni meri živinorejsko-krmno pridelovalna in dopolnilna. 60 % kmetijske zemlje je travnikov in pašnikov, 22 % zemlje je v zaraščanju, 18 % je njiv in ekstenzivnih sadovnjakov. V primerjavi s Slovenijo, ki ima v povprečju 51 % gozda, je občina Ravne 60 % pokrita z gozdom (Ravne na Koroškem, 2010).

Slika 5: Razgled z Uršlje gore na celke spodnje Mežiške doline

VIR: Andreja Mori, 2010

Turizem

Mežiška dolina ima v slovenskem prostoru svojevrstno geografsko lego. S svojimi naravnogeografskimi raznolikostmi, vpeta med vrhove Uršlje gore, Pece, Raduhe in Olševe, s turističnimi znamenitostmi, kulturnozgodovinskimi spomeniki in z bogatim zelenjem daje ljudem možnost za svojevrsten izletniški ali vikend turizem s ponudbo na rekreacijsko-doživljajskih dejavnostih.

Začetki turizma v spodnji Mežiški dolini segajo v 19. stoletje. V drugi polovici tega stoletja je največji prispevek v turistični ponudbi predstavljal zdraviliški turizem v Kotljah, na Rimskem vrelcu. Kraj je bil znan tudi po »kisli vodi«, privabljal pa je turiste z različnih krajev, tudi iz sosednje Avstrije in Hrvaške (Močnik, 2001). Po drugi svetovni vojni so zdraviliški turizem opustili, kar je v turističnem pogledu prineslo velik korak nazaj. Poleg zdraviliškega turizma so bile v prejšnjem stoletju na območju Raven na Koroškem in Prevalj turistom namenjene tudi druge turistične zanimivosti. V okviru stacionarnega ali izletniškega turizma so si lahko ogledali grajski park grofa Thurna, Preški vrh, poznan po pomembnem slovenskem pisatelju Lovru Kuharju, Lobasov dvor, Kumrovo slatino na Tolstem vrhu, Javorniški grad, za pohodništva željne turiste pa je še vedno zanimiva pot na Uršljo goro. Poleg izletniškega turizma se je v 2. polovici 19. stoletja začel razvijati tudi kmečki turizem, pospešen razvoj pa je dosegel v sedemdesetih letih 20. stoletja. Turizem na kmetijah se je najbolj uveljavil v Šentanelu, kjer se je s turizmom kot dopolnilno dejavnostjo ukvarjalo precej kmetij. Leta 1985 je bilo na območju obeh občin registriranih enajst turističnih kmetij, od teh jih je bilo Šentanelu kar šest (Oder, 1992). Danes je zaradi bogate turistične ponudbe na kmetijah, ki je z leti postala še perspektivnejša, to območje znano kot Turistična vas Šentanel, za predstavitev in promocijo skrbi Turistično društvo Šentanel.

Mežiška dolina ima za turizem zelo bogat potencial, ki ga predstavljajo gozdna območja dokaj neokrnjene narave, bogata kulturna dediščina, raznolika podeželska krajina z bogato gostinsko ponudbo, sakralne in zgodovinske znamenitosti, etnološko-arhitekturne znamenitosti, planinske kočje in tematske poti. Občina Prevalje je v turističnem pogledu najbolj znana po kulturno-zgodovinski zapuščini. V občini si je vredno ogledati gotski cerkvi na Lešah, Štoparjev most, ki je poznan kot tehniški spomenik, rimske kamne, najdene v Zagradu in sarkofag, odkrit leta 1870 pod Brančurnikovim mostom čez Mežo.

Preden se gre turist okrepčat na eno izmed turističnih kmetij, v že omenjeno Turistično vas Šentanel, si je vredno ogledati tudi spomenik Svobodi in miru na Poljani, kjer so potekali zadnji boji druge svetovne vojne v Evropi (Koroška, barvitost dolin, 2010). Za promocijo, zbiranje, urejanje in izmenjavo informacij o turistični ponudbi na Prevaljah, za vključevanje turistične ponudbe Prevalj v regionalne in nacionalne turistične mreže ter za oblikovanje programov za izletniški turizem skrbi Turistično informacijski center, Planinsko društvo Prevalje in že omenjeno Turistično društvo Šentanel (Čibron, Kordrin, 2009).

Mesto Ravne na Koroškem je znano kot mesto železarjev, jeklenih skulptur Forma vive in bogatega knjižnega bogastva. O zgodovini železarstva priča bogata muzejska zbirka, kulturno rast pa bogati fond Koroške osrednje knjižnice, ki ima svoje prostore na Gradu Ravne. Nad Kotljami stoji Prežihova bajta in spomenik pisatelja Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca, v neposredni bližini pa je speljana tudi Vorančeva pot, ki nudi doživljajsko-rekreativni pohod po okolici, kjer je mlada leta preživel pisatelj. Na odprtih predelih poti se odpre krasen pogled na vrh Uršlje gore, pod katero leži Ivarčko jezero in smučišče Ošven. V mestu je urejen sodobno opremljen rekreacijski center s športnima dvoranama, olimpijskim in zimskim bazenom, atletskim stadionom, smučiščem, savno, fitnesom, kegljiščem ter številnimi igrišči (Koroška, barvitost dolin, 2010).

Razvojne priložnosti občine na področju turizma predstavljajo izletniški turizem s poudarkom na predstavitvi kulturno-zgodovinske dediščine in naravnih zanimivosti, ponudba športno-rekreativnih aktivnosti v naravi ter turizem na podeželju. Obstoječa ponudba na celotnem območju občine je prilagojena predvsem dnevnim turističnim obiskovalcem. Turistično informativna dejavnost je organizirana v turistično informacijskem centru na Ravnah, ki deluje v okviru občinske uprave Občine Ravne na Koroškem. Na območju občine delujejo tri turistična društva, ki skrbijo predvsem za organizacijo turističnih prireditev v občini. Za urejenost krajev in organizacijo prireditev trenutno skrbijo ožji deli občine, tj. krajevne, četrtne in vaške skupnosti (Občina Ravne na Koroškem – razvoj turizma, 2010).

3 TURISTIČNI POTENCIAL SPODNJE MEŽIŠKE DOLINE

Turistični potencial vključuje vse tiste sestavine, ki nimajo neposredne zveze s turizmom, vendar pa lahko zaradi svojevrstnih lastnosti postanejo obetavni turistični objekti. Pomembne so tudi naravne, družbene in kulturne prvine ter splošna infrastruktura.

Naravne prvine so: geološka sestava, topografija, vode, klima, rastlinski in živalski svet.

Med družbene in kulturne prvine spadajo: mentaliteta, jezik, gostoljubnost, šege in navade, folklor, tradicija, kulturni in gospodarski objekti ter prireditve.

Pojem splošna infrastruktura zajema osnovno opremljenost z objekti in napravami v skupni rabi, ki omogočajo razvoj gospodarskih in družbenih dejavnosti. Splošna infrastruktura ni bila zgrajena le za turistični namen ali za potrebe turizma, omogoča in pogojuje pa njegov razvoj (Jeršič, 1985).

Naravne sestavine pokrajine

»Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Naravne vrednote so zlasti geološki pojavi, minerali in fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemni kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava.« (Ur. l. RS, št. 22/2003)

Naravne prvine same po sebi niso turistično pomembne, ampak postanejo pomembne, ko pride do povpraševanja po njih. Torej so naravne prvine objektivna danost, katero vrednost določajo ljudje s svojimi turističnimi potrebami. Motivi ljudi niso enotni, zato je turistični pomen naravnih prvin v različnih območjih različen. Ker pa se tudi turistične navade spreminjajo, se turistična vloga posameznih naravnih prvin in pokrajin stalno spreminja (Jeršič, 1985).

Naravne prvine v geografskem okolju imajo za turizem različen pomen:

- a) Služijo lahko kot zunanji doživljajski potencial, ki ga imajo posamezne prvine pokrajine na vidno-estetske vtise oz. na doživljanje pokrajine.
- b) Naravna pokrajina kot primernost ali uporabnost prostora za rekreacijske dejavnosti.
- c) Pomen naravnih spomenikov.

a) Doživljajski potencial pokrajine

Doživljajski potencial predstavlja zmožnost pokrajine ali njenega dela, da pri ljudeh sprošča določena čutna doživetja ali odzive. Na doživljanje pokrajine poleg obvestil, ki jih o neki pokrajini sprejemamo preko čutnih organov, vplivajo tudi osebni in družbeni dejavniki.

Glavni organ doživljanja so oči, oblike, razsežnosti in barve ene izmed najpomembnejših nosilcev vidne doživljajske privlačnosti. Manj pomembna je slušna privlačnost, ki lahko ima pozitivne in negativne vplive na doživljanje narave. Pozitivni vplivi so perje ptic, šum voda, odmev itd., od negativnih sta najbolj izpostavljena hrup zaradi prometa ali določene gospodarske dejavnosti v neposredni bližini in vonj zaradi emisij ali drugih za vonjanje neprijetnih okoliščin.

Doživljanje pokrajine pri posameznikih je v veliki meri odvisno od osebne doživljajske sposobnosti, na katero pa ima vpliv več dejavnikov: vzgoja, izkušnje, izobrazba in osebni interesi. Doživljanje lepote pokrajine, vidne in slušne, torej določa zunanja podoba in odnos posameznika do pokrajine (Jeršič, 1985).

b) Naravna uporabnost pokrajine za rekreacijske dejavnosti

Nekateri avtorji namesto naravna uporabnost oz. primernost pokrajine uporabljajo pojem krajinska primernost prostora za rekreacijo. Funkcionalni pomen naravnih prvin za turizem se analizira z ocenjevanjem naravne primernosti pokrajine za določeno rekreacijsko dejavnost ali skupino dejavnosti, pri kateri so potrebni enaki ali vsaj podobni naravni pogoji. Prvobitna naravna pokrajina je ohranjena le še redkokje, zato na primernost prostora običajno vplivajo prvine, ki jih je v pokrajino vnesel človek. Med takšne prvine uvrščamo razne oblike rastlinstva in vodne površine (Jeršič, 1985).

c) *Pomen naravnih spomenikov*

Ohranitev naravnih spomenikov v neki pokrajini je ključnega pomena za turizem. Naravni spomeniki so majhna območja s posebnimi estetskimi zanimivostmi različnih oblik, vsebin, lege in razsežnosti. Med naravne spomenike spadajo tudi posamezne naravne znamenitosti in naravne značilnosti, ki predstavljajo vzorčni primer nekega naravnega pojava.

Naravni spomeniki, ki vplivajo oz. pripomorejo k temu, da je pokrajina za turiste zanimiva, imajo zunanjo in notranjo privlačnost. Zunanjo pogojujejo razsežnosti, estetsko zanimiva oblika ali lega, notranja pa je odvisna od vsebin objekta, kar predstavlja vzorčni primer nekega redkega naravnega pojava ali procesa ter nek redkejši ekosistem (naravoslovno posebnost, redkost), ki prispeva k ekološkemu ravnovesju. Naravni spomeniki lahko imajo zaradi zunanje privlačnosti posebno krajinsko vrednost, s tem pa tudi doživljajsko privlačnost. Notranja vsebina prinaša znanstveno, kulturno-vzgojno in rekreacijsko vrednost (Jeršič, 1985).

Družbena in kulturna dediščina

Pojem kulturne dediščine je v zakonu o varstvu narave opredeljen kot »območja in kompleksi, grajeni in drugače oblikovani objekti, predmeti ali skupine predmetov oz. ohranjena materializirana dela kot rezultat ustvarjalnosti človeka in njegovih različnih dejavnosti, družbenega razvoja in dogajanj, značilnih za posamezna obdobja v slovenskem in širšem prostoru, katerih varstvo je zaradi njihovega zgodovinskega, kulturnega in civilizacijskega pomena v javnem interesu. *Med dediščino se uvrščajo:*

- ➔ arheološka najdišča in predmeti;
- ➔ naselbinska območja, predvsem stara mestna in vaška jedra, oblikovana narava in kulturna krajina, stavbe, njihovi deli ali skupine stavb umetnostne, zgodovinske ali tehnične pričevalnosti;
- ➔ stavbe in drugi predmeti, ki so v zvezi s pomembnimi osebami in dogodki naše politične, gospodarske in kulturne zgodovine;
- ➔ arhivsko gradivo;
- ➔ knjižnično gradivo, predmeti ali skupine predmetov zgodovinskega, umetnostno zgodovinskega, arheološkega, umetnostnega, sociološkega, antropološkega etnološkega ali naravoslovnega pomena, ki izpričujejo zgodovinska dogajanja na Slovenskem.« (Ur. l. RS., št. 7/99)

3.1 Občina Ravne na Koroškem

Ravne na Koroškem so mesto nasprotij, kjer se v vsakdanjem mestnem vrvežu prepletata staro in novo. Iz ohranjenih srednjeveških sledi lahko turisti razbirajo ohranjeno srednjeveško življenje, najdejo pa se tudi sledi, ki pričajo o rasti kraja skozi kronološka obdobja. Zgodovinske, arhitekturne, kulturne in verske slike preteklosti in sedanjosti kraja lahko občuti vsak obiskovalec, ki ima sposobnost doživljajskega opazovanja. Ravne so torej mesto majhnih fužinarjev in metalurških strokovnjakov, kraj z občutkom za svojo kulturno in zgodovinsko dediščino, središče s tradicionalnim športnim utripom in planinsko tradicijo (Osojnik, 2002). Mesto lahko turistom v vsakem letnem času ponudi znamenitosti in dejavnosti, ki se lahko v opisu najnatančneje predstavijo skozi naravne danosti, kulturne in zgodovinske znamenitosti, arhitekturno-etnološke znamenitosti, sakralne znamenitosti, turistične kmetije, planinske in tematske poti ter prireditve, ki se vršijo v kraju.

3.1.1 Naravne danosti

Grajski (mestni) park

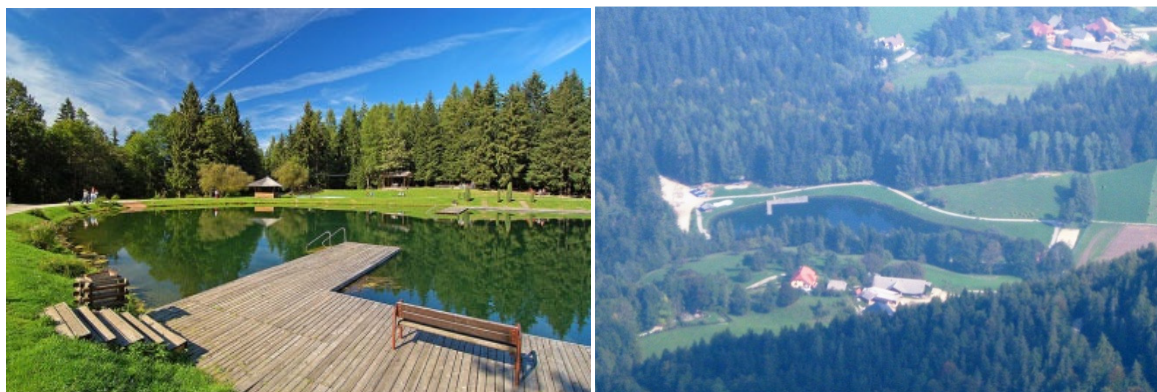
Na Ravnah na Koroškem na prodnati terasi nad mestnim jedrom že več kot petsto let stoji grad. Zadnji lastniki gradu, grofje Thurni, so polja za gozdom pred 140 leti preuredili v lep grajski park z velikimi smrekami, jelkami, bori, macesni, bukvami, javorji, topoli, trepetlikami, brezami, kostanji in lipami ter z redkimi, eksotičnimi drevesnimi vrstami in grmičevjem. Park je zasajen povsem naravno, v njem ni nobenih baročnih elementov, oblikuje ga zelo preprost stil. Spominja na lepe angleške parke, prepletajo in obkrožajo ga številne sprehajalne poti, ob katerih so postavljene klopi za oddih. Danes ravenski park predstavlja spomenik oblikovane narave in je edina večja arhitektonsko oblikovana parkovna površina v Mežiški dolini. Domačinom predstavlja estetski okras mesta, priljubljen kraj za vsakodnevni oddih in sprostitev, pritegne pa tudi obiskovalce od drugod (Osojnik, 2002).

*Slika 6: Grajski park**VIR: Andreja Mori, 2010*

Ivarčko jezero

Ivarčko jezero leži v Podgori nad Preškim vrhom. Jezero se je iz nekdanjega naravnega jezera spremenilo v rekreacijski center z urejenimi športnimi igrišči, prostori za oddih in sončenje, z manjšim bifejem in drugimi rekreacijskimi površinami. V jezeru je dovoljeno kopanje na lastno odgovornost. V neposredni bližini jezera je smučišče Ošven z dvema progama in vlečnico. Ivarčko jezero in Ošven sta povezana s sedežnico. Od Ivarčkega jezera je speljana pot na Uršljo goro. Bolje pripravljene pohodnike se lahko odpravijo peš, ostali rekreativci pa se zapeljejo do Naravskih ledin, kjer je tudi kočica, ki služi kot planinska postojanka in od tam pot nadaljujejo peš. Kočica stoji na jasi na zahodnem boku Uršlje gore. Zgradbo je postavil mežiški rudnik v bližini nekdanjega rudokopa in zgradbo odstopil PD Ravne na Koroškem, ki jo je preuredilo v planinsko postojanko (leta 1964) in poleg nje zgradilo dependanso (Ivarčko jezero in Kočica na Naravskih ledinah, 2010). V zadnjih letih na območju Ivarčkega jezera nekajkrat na leto prirejajo koncerte za mlade, 1. maja je tradicionalna celodnevna prireditev, kjer se zberejo domačini iz bližnje okolice. Ivarčko jezero je kljub obetavni legi in okolici premalo izkoriščeno.

Slika 7: Ivarčko jezero

VIR: Ivarčko jezero, 2010

Uršlja gora

Uršlja gora ali Plešivec je razgledna gora med Slovenj Gradcem in Črno na Koroškem. Visoka je 1699 metrov in sodi med lažje dostopne planinske cilje. Iz vrha gore se ponuja lep razgled na Mežiško, Mislinjsko, Šaleško, Dravsko dolino in tudi na sosednjo Avstrijo. Na vrhu stoji cerkev sv. Uršule, ki je najvišje stoječa cerkev na Slovenskem. Poleg cerkve stoji planinski dom, pred katerim je večje število klopi in miz. Od doma se pohodnik lahko vzpne še na manj kot pet minut oddaljen vrh Uršlje gore, na katerem stoji križ in razgledna plošča. Med domom in vrhom so postavljeni oddajniki, ki so vidni skoraj z vseh sosednjih vrhov. Uršlja gora je priljubljena izletniška točka tudi med kolesarji, saj na vrh pripelje za promet zaprta gozdna cesta. Planinci v sklopu planinske zveze organizirajo kulturna srečanja, dobro so obiskana tudi romanja na goro. Najlažja planinska pot pelje od Naravskih ledin – dve uri hoje in 620 višinskih metrov zmerne vzpenjanja po severni strani gore (Uršlja gora, 2010).

Slika 8: RTV poslopje na Uršlji gori

VIR: Andreja Mori, 2010

Izvir na Rimskem vrelcu

Rimski vrelec se nahaja v Kotljah ob vznožju Uršlje gore, in sicer na nadmorski višini 510 metrov. Vrelec ima naravno mineralno vodo, ki je izjemno bogata z železom, alkalična in brezžveplena in ima značilen vonj. Ljudje so v preteklosti prihajali od blizu in daleč, da so si točili zdravilno vodo. Učinki vode so bili znani že od dobe Rimljanov, ki so imeli tu postojanko ob rimski cesti Celeia–Virunum, ki je vodila iz Starega trga mimo Zagrada nad Prevaljami. Vodo so priporočali slabokrvnim ljudem ter bolnikom srca in ožilja. Rimski vrelec je v zadnjih stotih letih ohranil iste kemijske sestavine.

Vodo so izvažali v vsa večja mesta Avstro-Ogrske, prav tako pa tudi v Ameriko. Za turistične namene so začeli kraj izkoriščati konec 19. stoletja in postopoma je nastalo znano letovišče daleč naokoli. Med drugo svetovno vojno je bil v stavbi gestapovski štab, po vojni gostilna, internat metalurške šole, počitniški dom ter hotel različnih kategorij. Stavba je bila v zadnjih letih zapuščena in prepuščena propadanju zaradi denacionalizacijskega postopka. Na južni strani stavbe, kjer izvira slatina, je vzdana spominska plošča, ki priča o nacističnih grozotah med drugo svetovno vojno, v bližnjem gozdu pa je spomenik mučenim in pobitim žrtvam v policijski postojanki na Rimskem vrelcu. Leta 2008 je bil hotelski kompleks Rimski vrelec v Kotljah prodan, trenutno (april 2011) pa je spet v postopku prodaje. V bližini vreleca so sprehajalne poti, manjše jezerce in igrišče za tenis (Kraji Slovenija, Rimski vrelec, 2010).

Slika 9: Rimski vrelec

VIR: Rimski vrelec, 2010

Cestnikov slap

Na Tolstem vrhu pada na dvorišče Cesnikove domačije slikovit slap, ki ga gradita dve skalni stopnji; spodnja je visoka okoli 16 metrov, zgornja pa 10 metrov. Nastal je v svetlo sivem kvarcitu in bioritno-muskovitnem blestniku. Njegov nastanek je povezan s prednico reke Meže. Ta je tekla v višini zgornjega roba stene nad današnjim slapom. Ozemlje se je ob prelomih hitro dvigovalo. Meža je tekla predvsem tam, kjer so bile kamnine zaradi prelomov razlomljene (prelomna cona), tako je napredovala in širila strugo. Prag med potokom in Mežo je postajal višji in nastal je slap, ki s šestindvajsetimi metri predstavlja enega največjih slapov v metamorfnih kamninah (Cestnikov slap, 2010).

Dolina Črnega potoka pri Kotljah

V okolici Kotelja je nekaj zanimivih manjših mokrišč, ki nudijo zadnje zatočišče številnim ogroženim rastlinskim in živalskim vrstam. Z naravovarstvenega stališča so posebej pomembni travniki ob Črnem potoku v bližini kmetije Lakovnik, kjer je bilo doslej zabeleženih prek 70 vrst dnevnih metuljev, kar samo po sebi govori o izrednem pomenu tega območja za ohranjanje biotske raznolikosti Koroške. Močvirni travnik zahodno od kmetije Lakovnik v Podgori je bil v preteklosti izsušen, zaradi opustitve rabe pa se ekološke razmere ponovno izboljšujejo. Sprehod ob vijugavi strugi Črnega potoka, popestreni z majhnimi slapiči in tolmoni, bo navdušil vsakega ljubitelja narave. Idilični Črni potok pri Kotljah je eden zadnjih večjih potokov v občini Ravne na Koroškem, ki ga različni vodarski posegi še niso uničili. Od Podgore pa vse do izliva v Hotuljko je zato predlagan za zavarovanje kot hidrološki naravni spomenik.

3.1.2 Zgodovinske in kulturne znamenitosti

Prežihova bajta

Prežihova bajta stoji na Preškem vrhu, kjer je mladostna leta preživel znani slovenski pisatelj Lovro Kuhar - Prežihov Voranc. Bajta je značilna koroška stavba malega kmeta »bajtlerja«, ki z urejeno notranjostjo spominja na značilno okolje Prežihove mladosti, leta 1979 pa so v njej uredili spominski muzej. Stavba s svojo neposredno okolico, z zunanjo podobo in notranjo urejenostjo prikazuje značilno kmečko-delavsko okolje, v katerem je odraščal sam pisatelj in junaki v njegovih delih (Osojnik, 2002).

Prežihova bajta je tudi etnografsko zanimiva. Notranja razporeditev prostorov hiše in »štiblca« je značilna za tip hiše s črno kuhinjo. Bajta skupaj s hlevom predstavlja vzporedni tip kmečkega doma. Postavljena je na sončno stran Preškega vrha, od koder je lep razgled na Kotlje ter celo hotuljsko kotlino na vzhodni in na košato Uršljo goro na južni strani. Tik nad Prežihovo bajto stoji nad nekdanjim ajdovim strniščem mogočen bronast Prežihov spomenik, ki ga je izdelal akademski kipar Stojan Batič (Prežihova bajta – Spominski muzej Prežihovega Voranca, 2010).

Slika 10: Prežihova bajta

VIR: Prežihova bajta, 2010

Mednarodni kiparski simpozij Forma viva

Leta 1964 je na Ravnah potekal prvi kiparski simpozij *Forme vive*, do leta 1989 se jih je zvrstilo sedem. Delavci v železarni so bili tisti, ki so umetnikom pripravljali primeren material za umetniško obdelavo in jim pomagali na deloviščih. Delovišče na Ravnah in v tukajšnji železarni je del nacionalnega projekta mednarodne kiparske kolonije, ki potekajo tudi na Kostanjevici na Krki, Seči pri Portorožu in v Mariboru. V sedmih simpozijih so Ravne gostile trideset kiparjev iz petnajstih držav z vseh koncev sveta. Umetniki so tukaj uresničili monumentalne kiparske zamisli v jeklu in železu, dela pa krasijo urbane ambiente mesta in okoliških krajev. Večina skulptur je na območju občin Ravne na Koroškem in Prevalje, po ena pa je v Mežici in Črni na Koroškem. Plastike za občine pomenijo bogato umetniško vrednost, saj kažejo presek svetovnega modernega kiparskega ustvarjanja v zadnjih tridesetih letih. Nov izziv za kiparje, zasnovan v kombinaciji »jeklo v okolju«, se je na Ravnah stoočito posrečil. Ravne na Koroškem so urbanistično nenavadno mesto, ki se razvija na dveh višinskih ravneh, kar je zamikalo kiparje, da so se poskusili v povsem drugačnih rešitvah, zlasti s stališča umestitve plastik v že oblikovane mestne prostore. Jeklo iz domače železarne je bolj obvladljivo v svojih "grajenih" oblikah, zato so se skulpture iz te kovine spontano umestile v urbane prostore mesta in okoliških krajev ter postale mestotvorne likovne atrakcije in dejavna sestavina v mestu in na območju zelenih površin (Osojnik, 2002).

Slika 11: Skulpture Forma vive

VIR: Forma viva, 2010

Spomenik NOB na Ravnah, v Kotljah in na Koroškem Selovcu

Na območju občine Ravne na Koroškem stojijo spomeniki NOB na treh lokacijah. Prvi je v centru Raven v neposredni bližini krožišča oz. cestnih vpadnic Dravograd–Prevalje–Kotlje. Posvečen je vsem znanim in neznanim junakom, ki so se bojevali za osvoboditev med letom 1941 in letom 1945. Moderno oblikovan spomenik je visok šest metrov in je iz nerjavečega jekla, njegov avtor je makedonski akademski kipar Petar Hadži Boškov.

V Kotljah, na križpotju ob vaških lipah pred pokopališčem, stoji mogočen spomenik, ki so ga Hotuljci posvetili partizanskemu mitingu na zadnjo oktobrsko nedeljo leta 1943, ko so bile Kotlje en dan osvobojene, in vsem svojim padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja. Ob vznožju spomenika je na betonsko osnovo pritrjenih dvanajst bronastih plošč, iz spomenika pa izstopa privzdignjena ogromna kamnita gmota, v katero pritiskajo z vseh strani jeklene palice. Te palice simbolizirajo sile odpora, ki težko gmoto okupacije vztrajno potiskajo iz ravnotežja. Spomenik NOB je postavljen tudi na Rimskem vrelcu, v spomin desetim domačinom, ki so jih zaradi maščevanja Nemci pobili decembra 1943.

Na Selovcu stoji spomenik v gozdu, zasnovan pa je iz sedmih grobo obdelanih granitnih kamnov. Na sedmih kamnih so imena z letnicami rojstev in smrti pobitih talcev. Na osrednjem kamnu je peterokraka zvezda. Za spomenikom stoji lesen križ. Spomenik stoji na kraju zločina, odkrili so ga leta 1969. Pri domačiji Vrhnjak stoji spomenik kvadrataste oblike. Sestavljajo ga granitni kosi. V sredini je vzdana bronasta plošča z napisom. Tudi ta spomenik je posvečen sedmim talcem, ustreljenim v gozdu na Selovcu.

Malgajev spomenik na Dobrijah

Ob regionalni cesti Ravne–Dravograd, na Dobrijah, stoji spomenik, ki je posvečen komandantu koroških borcev za severno mejo, Franju Malgaju in tovarišem. Po njem je spomenik dobil tudi ime. Spomenik je zasnoval arhitekt Pengov, ker so starega razdejali Nemci leta 1941, ob okupaciji stare Jugoslavije. Slovesno so ga odkrili leta 1947 nad železniško postajo na Ravnah, a so ga leta 1968 prestavili na sedanje mesto na Dobrijah. Leta 2009 so ga zopet prestavili in tudi obnovili, tokrat le nekaj deset metrov stran, v neposredno bližino prejšnje lokacije. Na približno tri metre visokem spomeniku iz belega granita, ki ima na vrhu knežji kamen s peterokrako zvezdo, so tri bronaste plošče s posvetili (Osojnik, 2009).

Slika 12: Malgajev spomenik

VIR: Andreja Mori, 2011

3.1.3 Sakralne znamenitosti

Župnijske cerkve

Župnijska cerkev sv. Egidija

Cerkev sv. Egidija, ki stoji na apnenčevi kopi nad starim trškim jedrom, v arhivskih virih omenjajo že od leta 1331. Sezidana je bila kot poznoromanska cerkev, v 17. stoletju je bila prezidana, tako da ima danes podoba cerkvene stavbe obliko križa in predstavlja sintezo več gradbenih faz. V 17. in 18. stoletju je bila bogato baročno opremljena in danes se ponaša s petimi baročnimi oltarji. Iz tega obdobja se v notranjosti cerkve nahaja več vzidanih poznorenesančnih in zgodnjebaročnih nagrobnikov. Cerkev se zaradi bogate dvoladijske notranjščine, bogate stavbne dediščine in kakovostne opreme uvršča med najkvalitetnejše sakralne spomenike v SV delu Slovenije (Osojnik, 2002).

Slika 12: Župnijska cerkev sv. Egidija

VIR: Župnijska cerkev sv. Egidija, 2010

Cerkev sv. Marjete v Kotljah

Baročna cerkev sv. Marjete v Kotljah je bila postavljena sredi 18. stoletja na temelju starejše, gotske prednice. Cerkev je svojstvena zaradi stavbne zgodovine in kvalitetne baročne opreme, pri kateri še posebej izstopata baročni glavni oltar sv. Marjete, ki je delo Janeza Jurija Mersija, in psevdobaročna prižnica, zgodnje delo slovenjgraškega kiparja Franca Bernekarja. Iz cerkve sv. Marjete izhaja tudi ena najpomembnejših poznogotskih plastik na Slovenskem iz začetka 16. stoletja, srednjeveški kipec sv. Florijana, ki ga danes hrani Narodna galerija v Ljubljani. Ob cerkvi je pokopališče, kjer je grob znanega slovenskega pisatelja Prežihovega Voranca (Župnijska cerkev sv. Marjete v Kotljah, 2010).

Podružnične cerkve

Cerkev sv. Antona Puščavnika

Cerkev, ki je posvečena sv. Antonu Puščavniku, je podružnica župnijske cerkve sv. Egidija na Ravnah in leži ob glavni cesti proti Prevaljam, na zahodnem robu Raven na Koroškem. Zgodovinski viri so jo prvič omenjali leta 1403, o datumu nastanka v začetku 15. stoletja pa govori oblika vzhodnega kornega dela, ki je danes edini ohranjen del prvotne stavbe. Od prvotne opreme v cerkvi je ohranjen le glavni oltar s petimi slikami, vsa ostala oprema je nova. Cerkev krasi tudi nekaj lepih gotskih fresk, ob cerkvi na mestu nekdanjega grobišča stoji spomenik, na vrhu oblikovan kot vrh Triglava. Posvečen je padlim za svobodo med leti 1945 in 1949 ter žrtvam za severno mejo (Osojnik, 2002).

Cerkev sv. Mohorja in Fortunata

Cerkev, posvečena sv. Mohorju in Fortunatu, je podružnica župnijske cerkve sv. Marjete v Kotljah. Cerkev je locirana na slemenu, ki se najvišje dvigne na Preškem vrhu in se znižuje proti Šrotneku. Od vsega začetka arhivskih podatkov o nastanku cerkve ni, prvič je bila omenjena v vizitaciji konec 16. stoletja. Prvotno je imela cerkev romarski značaj, o čemer govori tudi pripovedka. Ta pravi, da še preden je imela sv. Uršula svojo cerkvico na Uršlji gori, je stala v skalovju Plešivca cerkev, posvečena sv. Mohorju, kamor so ljudje množično romali na božjo pot (TIC Ravne na Koroškem, sakralne znamenitosti, 2010).

Cerkev sv. Uršule

Na Uršlji gori, ki je visoka 1699 metrov, stoji podružnična cerkev sv. Uršule, ki predstavlja najvišje stoječo cerkev na Slovenskem. Cerkev ima romarski značaj in je podružnica sv. Radegunde v Starem trgu pri Slovenj Gradcu. Graditi so jo začeli leta 1570, nastala je v protireformacijski vnemi ljubljanskega škofa Tomaža Hrena, ki je cerkev leta 1602, ob zaključku gradnje, tudi posvetil. Cerkev predstavlja poznogotsko triladijsko sakralno arhitekturo, ki pa v svoji nakazano dvoranski zasnovi že uveljavlja renesančne gradbene principe. Od stare renesančne notranje opreme je danes ohranjen le imeniten renesančni kamnit stranski oltar, posvečen sv. Devici Mariji (Osojnik, 1985).

Uršlja gora je priljubljena izletniška točka za pohodnike, kolesarje in romarje. V cerkvi potekajo bogoslužja približno petnajstkrat na leto, ob večjih praznikih. Najbolj množično obiskana je maša ob koncu avgusta ali začetku septembra, ko je t. i. »Uršljegorska lepa nedelja«.

Slika 13: Cerkev sv. Uršule na Uršlji gori

VIR: Andreja Mori, 2010

Cerkev sv. Urha na Strojni

Cerkev sv. Urha Strojna je podružnica župnijske cerkve sv. Danijela v Šentanelu. Iz župnijske kronike je razvidno, da so staro cerkev prezidali in povečali leta 1848, sicer pa je glede na cerkveno zasnovo verjetno nastala že v srednjem veku. 7. maja 1848 je novo enoladijsko cerkev z zvonikom na severu, ki je obdano s pokopališčem in obzidjem, posvetil škof Anton Martin Slomšek, o čemer priča tudi napis na oboku ladje (Podružnična cerkev sv. Urha na Strojni, 2010).

Drobna cerkvena arhitektura

Kapele so drobne mojstrovine cerkvene arhitekture, ki po koroški pokrajini predstavljajo pomnike na dogodke, ki so se vtisnili v spomin preprostih koroških ljudi. Na območju Raven na Koroškem so štiri značilne kapelice, ki so zidane, o njihovem nastanku pa predvidevajo, da so jih ustvarile roke preprostih ljudi, da so z njimi ohranili spomine na pomembnejše dogodke iz njihovih življenj (Osojnik, 2002).

Kapelica sv. Janeza Nepomuka

V centru Raven pri mostu čez potok Suha stoji poznobaročna kapela z nišo in dvokapno streho, zaprta s kovinskimi vrati. Kapelica je poznobaročna, v njeni notranjosti pa je kamniti kip svetnika Janeza Nepomuka, zavetnika pred poplavami, iz 2. polovice 18. stoletja. Kapelica predstavlja pomemben kulturno-zgodovinski spomenik, ki daje pečat staremu mestnemu jedru Raven na Koroškem (Osojnik, 2002).

Kapelica sv. Matere božje

Prva lokacija kapelice je bila ob stari Mihelačevi bajti, ob vpadnici v mesto, v letu 2009 pa je bila prestavljena ob bencinsko črpalko. Kapela je zaprtega tipa z osrednjo nišo, v katero je postavljen kip Matere božje z Jezusom in križem. Strokovnjaki ocenjujejo, da gre za poznobaročno kapelo iz 18. stoletja, natančnejši podatki bodo znani po natančnejši strokovni analizi plastike (TIC Ravne na Koroškem, sakralne znamenitosti, 2010).

Slika 14: Kapelica sv. Janeza Nepomuka in kapelica sv. Matere božje

VIR: Kapelica sv. Janeza Nepomuka, 2010

VIR: Kapelica sv. Matere božje, 2010

Kapelica v Votli peči

V neposredni bližini Votle peči, na nizki skali stoji kapelica, ki naj bi stala na mestu, kjer je pred stoletji preminil zelo krut in strog javorniški graščak. Legenda govori, da se je graščak sprl tudi s cerkveno gospodo, zato so ga postavili pred plemiško sodišče v Gradcu, ki ga je obsodilo na poljub železne device, ki predstavlja srednjeveško mučilno napravo, ki ga je prehudo stisnila, zato je graščak že na poti domov začel umirati. Kapelica torej stoji v spomin na umrlega tirana ter predstavlja tudi spomenik suženjstvu njegovih podložnikov (Osojnik, 2002).

Rutnikova kapela na Tolstem vrhu

Kapela stoji ob kmetiji Rutnik na Tolstem vrhu pri Ravnah na Koroškem. Leta 1921 je koroški ljudski rezbar Gregor Lipovnik postavil manjšo različico današnje kapele, leta 1939 pa je zgradil večjo, ki je z manjšimi prezidavami v devetdesetih letih 20. stoletja ohranjena še danes. Kapelica je bogato opremljena, oltar in podobe v njej pa so rezbarske umetnine Gregorja Lipovnika (TIC Ravne na Koroškem, sakralne znamenitosti, 2010).

15 Slika: Rutnikova kapela

VIR: Elektronski vir, Rutnikova kapela, 2010

3.1.4 Arhitekturno-etnološke znamenitosti

Grad Ravne

Grad Ravne, ki stoji na prodnati terasi nad mestnim jedrom, spada pod spomeniško varstvo. Dvorec je star že okoli petsto let in kaže značilne poteze od pozne gotike do klasicizma. Grad naj bi v sredini 16. stoletja pozidali Hebenstreiti, ki so bili v 16. in 1. pol. 17. stoletja tudi njegovi lastniki. V začetku 19. stoletja (leta 1809) je grad prešel v last plemiške družine Thurn-Valsassina. Grof Thurn je dal dvorec po letu 1863 korenito prezidati ter mu dal sedanjo neobaročno preobleko, ob gradu pa je dal urediti grajski park v angleškem slogu. S pričetkom 2. svetovne vojne je Reichstag Kärnten grad zapolnila, grofe pa razlastila. Med okupacijo je bila v dvorcu poleg nemške vojske tudi dekliška gospodinjska šola. Takoj po osvoboditvi, leta 1945, so prostore gradu preuredili za potrebe gimnazije. Leta 1949 se ji je pridružila na novoustanovljena Študijska knjižnica, ki je po zgraditvi novega gimnazijskega poslopja v neposredni bližini, zapolnila grajske prostore, kasneje pa se je, v nekdanjih gospodarskih poslopih, gradu pridružil še muzej. Po načrtih arhitekta Toneta Bitenca so izdelali opremo ter dozidali baldahin na stebrih pred glavnim vhodom. Grad ima danes razgibano tlorisno zasnovo v obliki črke H. Zadnja obnova Gradu Ravne za potrebe Koroške osrednje knjižnice je bila zaključena leta 2005 po smernicah Zavoda za spomeniško varstvo. Obnova je v celoti upoštevala zahteve varstva kulturne dediščine in hkrati zagotovila funkcionalne prostore za delo Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika. V grajskih prostorih je ohranjen izjemen fond slikarske dediščine – rezultat likovnih kolonij, ki so v prostorih galerije Likovnega salona potekale od leta 1969 dalje. Galerija prireja redne razstave umetniških del in predstavlja alternativne programe pod okriljem ravskega muzeja, ki ima v njem stalne zbirke iz zgodovine kraja in Mežiške doline. V gradu je razstavljen tudi bogat fond male plastike. Skoraj pet stoletij so številni lastniki in vojne vihre spreminjali podobo gradu. Ustanove, ki so po osvoboditvi dobile prostore v grajskih poslopih so mu dale svojevrstno vsebino in pripomogle, da se je grad ohranil, obnovil in je še danes ponos Občine Ravne ter cele Mežiške doline (Grad Ravne, Kamra, 2010).

Slika 16: Grad Ravne na Koroškem

VIR: Grad Ravne na Koroškem, 2010

Grad Javornik

Nad starim delom mesta, na robu terase Javornik, stoji grad Javornik. Grad ima dominantno lego nad mestom. Danes ima ohranjeno zasnovo renesančno-baročnega dvorca iz 17. stoletja. Od prvotne stavbe je ohranjeno še celotno jedro, stolpiča sredi zahodne in južne fasade imata neorenesančne značilnosti, zahodni rob grajske terase pa krasi nizko obzidje. Železarne Ravne je v šestdesetih letih 20. stoletja pričela s posegi za njegovo obnovitev in ohranitev, vendar je bila obnova prekinjena zaradi železarske krize. Obnovili so streho in južni prizidek, ostala dela pa preložili za nedoločen čas, ki traja še danes, zato je zanimiv dvorec že nekaj časa zapuščen (Osojnik, 2002).

Janeževa in Požegova domačija

Janeževa in Požegova kmetija sta edinstveni in posebni. Na vsaki stoji drugačna, arhitekturno in etnološko zanimiva kmečka hiša in druge značilnosti koroške stavbne dediščine.

Janeževa domačija je locirana na Strojni, v zaselku samotnih kmetij. Svojevrsten pečat ji daje mogočna stanovanjska hiša, ki je izjemen primer ljudskega stavbarstva, ki izvira iz 17. stoletja. Ima črno kuhinjo z dvema bivalnima prostoroma, v 18. stoletju pa so nekdanjo kaščo, ki je stala tik ob hiši, prezidali v tretji prostor črne kuhinje. Obe poslopji so povezali z lopo in ju poenotili, tako da so ju objeli s širokim gankom in prekrili z enotno streho. Razen obokane črne kuhinje in kletnega dela je hiša v celoti lesena. Poleg svojevrstne stanovanjske hiše je na kmetiji zelo zanimiva tudi kašča in na T oblikovano gospodarsko poslopje z značilnim dovoznim mostom (Ravne na Koroškem, Janeževa domačija, 2010).

Slika 17: Janeževa in Požegova domačija

VIR: Janeževa domačija, 2010

VIR: Požegova domačija, 2010

Tudi Požegova domačija je locirana na Strojni. Sestavljajo jo gospodarsko poslopje, kašča ter stanovanjska hiša, ki je bila zgrajena leta 1733. Hiša je pritlično, leseno in podkleteno poslopje, ki ga z dveh strani obdaja gank. V notranjosti so trije prostori; v srednji osi je veža, levo je izba, desno pa »hiša«. Posebnost hiše je lesena preša v prizidku. Gospodarsko poslopje je oblikovano v obliki črke T, v sklopu poslopja pa je tudi skedenj. To je leseno, delno zidano večje poslopje, opremljeno z značilnim dovoznim mostom. Na kmetiji je tudi kašča, ki je v kletnem delu zidana, v zgornjih dveh etažah pa lesena. Vse stavbe pokrivajo strme čopaste dvokapne skodlaste strehe. Na kmetiji so vsi objekti stanovanjskega in gospodarskega značaja značilni za koroško ljudsko stavbarstvo (Ravne na Koroškem, Požegova domačija, 2010).

Račelova in Oplazova kašča

Na Zelenbregu na Račelovi kmetiji je ohranjena velika, lepo oblikovana kašča. Postavljena je na temelj, ki ga tvori na pol skopana klet. Dvoetažni zgornji del iz lesa obkroža gank, ki stoji na bogato oblikovanih konzolah, prav tako pa so lično izdelani so tudi stebri in ograja ganka. Meja med obema nivojema so klesana bruna, ki so posneta na ajdovo zrno. Robovi kašče so oblikovani z dekorativnimi utori najrazličnejših oblik, vhodi v kaščo so polkrožni. K stenam kašče sta prislonjeni dve veliki preši, pokriva jo čopasta dvokapna skodlasta streha (TIC Ravne na Koroškem, Račelova kašča, 2010).

Oplazova kašča stoji na samotni strojnski domačiji, na kateri je poleg kašče ohranjena le še razpadajoča vrhkletna bajta. Podkletena kašča ima lesen dvonivojski zgornji del, vhod pa je polkrožno zaključen. Pokriva jo široka čopasta skodlasta streha. Pod pristreškom stoji lesena preša. Lepo ohranjena kašča predstavlja izjemen etnološki spomenik (TIC Ravne na Koroškem, Oplazova kašča, 2010).

Skansen – muzej na prostem

V bližini gradu Ravne je postavljen muzej na prostem, ki vključuje etnološke in tehnične objekte. Ti objekti so: kašča, frnača, repač, lokomotiva, žerjav, lesno brusilni stroj, valjni stoji, vodna turbina in "mehanska peč" za taljenje svinca. Značilni gospodarski poslopji samotnih kmetij sta kašča in frnač. Zaradi propadanja in uničevanja so nekaj objektov prestavili v muzejski del železarne na Ravnah, na prvotnem mestu pa sta ostali kašča in lokomotiva (Skansen, 2010).

Slika 18: Skansen – muzej na prostem

VIR: Muzej na prostem, 2010

3.2 Občina Prevalje

Občina Prevalje v spodnjem, najširšem delu Mežiške doline ponuja razgibano pokrajino in številne lepote ter znamenitosti, ki pritegnejo turiste. Že od nekdanj v Prevaljah, ob glavni cesti proti Ravnam na Koroškem, stoji gostilna Brančurnik, z rimskim sarkofagom – »Brančurnikovo klopjo«. V samem centru in okolici so ogleda vredne številne sakralne znamenitosti, etnološke in zgodovinske znamenitosti, ki zaznamujejo kraj. V bližini je naselje Leše, kjer je bil v preteklosti rudnik, na katerega spominja ohranjen rov Franciscus na začetku vasi. Na Poljani, v bližini mednarodnega mejnega prehoda Holmec, je spominsko območje »Svobodi in miru« s spomenikom, ki priča o zadnjih bojih v 2. svetovni vojni. Nekaj kilometrov iz centra je Turistična vas Šentanel, kjer je velika ponudba turističnih kmetij. Vas je poznana tudi po svoji gostoljubnosti in čudovitem razgledu na Peco, Uršljo goro, Obir in Podjuno (Radovanovič, 1999). Območje današnjih Prevalj je bilo naseljeno že v davni preteklosti, o čemer pričajo številne najdbe, plavutasta bronasta sekira, sledovi halštatskih naselbin. Najstarejša najdba je že omenjeni sarkofag (kamnita rimska krsta), iz začetka 3. stoletja. V samem središču kraja nastaja park, v katerem so spomeniki pomembnih osebnosti Prevalj, ki je vsako leto bogatejši. Prevalje so v slovenskem prostoru poznane tudi zaradi Bralne značke, ki ima svoje začetke leta 1961, na OŠ Franja Goloba, kjer je tudi Muzej Bralne značke.

3.2.1 Zgodovinske in kulturne znamenitosti

Spominski park pomembnih osebnosti

Spominski park pomembnih osebnosti stoji na mestu, kjer je bil nekoč ribnik, kasneje pa je nastal park, kjer so leta 1997 postavili prvo skulpturo – Pomnik železarstvu na Prevaljah. Leto kasneje so prostor namenili Spominskemu parku z doprskimi kipi pomembnih osebnosti občine. Tu so postavljeni spomeniki pomembnežev, ki jih je rodila ali navdihovala Mežiška dolina – dr. Franc Sušnik, Leopold Suhodolčan, Franjo Golob in Luka Kramolc. V parku so poleg kipov tudi pomniki pomembnih zgodovinskih mejnikov, že omenjena skulptura v spomin prevaljski železarni, spominsko obeležje Mohorjevi družbi in na zidu ob parku železna skulptura, postavljena ob stoletnici železarne (Občina Prevalje, 2010).

Muzej bralne značke na osnovni šoli Franja Goloba

Prevalje so v slovenskem prostoru zelo znane zaradi Bralne značke. Ideja o bralni znački, katere pobudnika sta bila prof. Stanko Kotnik ter takratni ravnatelj šole Leopold Suhodolčan, se je na prevaljski osnovni šoli začela uresničevati leta 1961. Bralna značka je zaznamovala in zaznamuje slovenski kulturni prostor že desetletja. Leta 2001 so v počastitev 40-letnice bralne značke preuredili spominsko zbirko, Muzej bralne značke, prvič postavljene ob 20-letnici. Vsebinsko je obe postavitvi zasnovala Greta Jukič, oblikovno pa arhitekt Borut Bončina. OŠ Franja Goloba Prevalje tako ohranja spomin z muzejem Bralne značke, ki je z leti postal prava kulturna znamenitost (Muzej bralne značke, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Sarkofag pri Brančurniku

Sarkofag so odkrili leta 1870 pod Brančurnikovim mostom čez Mežo. Ohranjen del sarkofaga je izdelan iz rdečega marmorja, z reliefom ima razčlenjeno le sprednjo stran, medtem ko so ostale grobo uglajene. Na sarkofagu je viden napisni del, od katerega je na začetku predzadnje vrstice ohranjena črka M, zadnja pa beseda FECERUNT, kar prevedeno v slovenščino pomeni »so naredili«. Notranje stene sarkofaga imajo po vsej površini goste, po dolgem vzporedne, grobo klesane žlebičke. Poškodovan antični marmorni spomenik je verjetno nastal v drugem ali tretjem stoletju našega štetja. Brančurnikova klop je še danes sinonim za izjemno antično najdbo, ki stoji pred gostilno Brančurnik (Sarkofag, koroška kulturna dediščina, 2010).

Slika 19: Sarkofag pri Brančurniku

VIR: Sarkofag pri Brančurniku, 2010

Spominski park »Svobodi in miru« na Poljani

Spominski park na Poljani je posvečen spominu na zadnje boje ob koncu druge svetovne vojne, predvsem na zadnji spopad 14. 5. 1945 in na zmago nad nacifašizmom v Evropi. V neposredni bližini križišča stojita dva pomnika, spomenik Zmage in spomenik Svobodi in miru. Prvega so postavili 27. 4. 1955, drugega pa ob 40. obletnici omenjenih dogodkov, 18. 5. 1985. Od križišča proti Prevaljam stojijo na desni strani cerkev sv. Janeza Krstnika, kozolec, skulptura Ajdovske deklice in skulptura Ecce homo. Vsako leto sredi maja v parku organizirajo slovesnost v spomin na dogodke iz leta 1945. Leta 2005 so učenci osnovne šole Franja Goloba s Prevalj, v okviru UNESCO-ve akcije, prevzeli v skrbništvo spomenik Svobodi in miru (Koroška barvitost dolin, Spominski park Poljana, 2010).

Lekarna Prevalje

Prva lekarna na Prevaljah je bila ustanovljena leta 1926, registrirana pa leta 1931 z objavo v Uradnem listu. Lastniki so jo poimenovali Lekarna pri sveti Mariji na Prevaljah. Opremljena je bila z mojstrsko narejenim pohištvom znanega mizarja s Prevalj, Alojza Murka. Lekarna je posebna zaradi svoje vloge v drugi svetovni vojni, ko je z zdravili in sanitetnim materialom oskrbovala aktiviste osvobodilne fronte. V letih med 1952 in 1981 jo je vodil Marjan Pestevšek. Ohranjeni so trije Jordaničevi rokopisni zvezki z recepti za izdelovanje zdravil, za mešanje zdravilnih čajnih mešanic, izdelovanje napitkov, parfumov in kozmetičnih krem (Lekarna Prevalje, Koroška kulturna dediščina, 2010, elektronski vir).

Grobnica svete Rozalije

Kip ležeče Rozalije je v grobnici pod cerkvijo sv. Barbare v Zagradu. Rozalija je ime svetnice, ki je umrla leta 1160. Znane je kot zavetnica pred kugo, zato domnevajo, da so grobnico postavili v 18. stoletju, ko je na Koroškem pustošila kuga. Kip je v votlini izklesan v skalo ob gozdni poti in se vsebinsko naslanja na ljudsko pripovedko o Prevaljah. Rozalija je bila tretja, najmlajša hči graščaka Temelnovega gradu v Zagradu, ki je utonila v jezeru. Na mestu, kjer jo je našel, je dal graščak v njen spomin v skalo izklesati grobnico (Grobnica sv. Rozalije, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Slika 20: Grobnica sv. Rozalije

VIR: Grobnica sv. Rozalije, 2010

3.2.2 Arhitekturno etnološke znamenitosti

Z nastankom in razvojem naselij je nastajala in se razvijala tudi stavbna dediščina z arhitekturno in umetniško pomembnimi detajli, ki kažejo posamezne umetnostne sloge.

Ahacova hiša

Ahacova hiša, zgrajena leta 1791, je najstarejši ohranjen arhitekturni spomenik na Prevaljah, ki se zaradi prostorskih in oblikovnih vrednot prišteva med najpomembnejše arhitekturne spomenike na Koroškem. Za objekt je značilen obokan prehod, skozi katerega so nekoč vozili s konjsko vprego. V 19. stoletju se je za hišo nahajalo posestvo z vrtom, sadovnjakom in hlevom. Sredi dvorišča je bilo veliko korito za napajanje konj in živine z vodnjakom. Hiša je posebna tudi zato, ker se je v začetku 19. stoletja Avgust Rosthorn prvič ustavil na Prevaljah, pri Logarju, v gostilni pri Ahacu, kjer je bil zelo velikodušno postrežen. Gostoljubnost je pripomogla k navdušenju Rosthorna nad bodočimi Prevaljami in tako je postavil temelje razvoju železarske industrije v kraju. V gostilno pri Ahacu so zahajali obrtniki, uradniki, učitelji, železarji, furmani, ki so vprego postavili na varno notranje dvorišče v senco kostanjev, tu so ob poletnih dnevih modrovali o krizi v železarstvu, o nemirnih vojnih časih. V hiši so bili prostori namenjeni tudi drugim dejavnostim; gostje so se lahko pomudili v zadnji "posebni sobi" ali obiskali notarja, se zamotili na kegljišču, naslonjenem na zahodni del stavbe ali kupili kruh v pekarni in meso v mesnici.

Po koncu prve svetovne vojne, po letu 1918, so dvorano pri Ahacu koristili za različne dejavnosti; uprizarjali so igre in pripravljali druge prireditve. Stavba je doživela komaj kakšno spremembo, zato je njena pričevalnost še toliko pomembnejša. Zaradi svoje lokacije ob cesti je mimo teklo življenje kraja, a Ahacova hiša je ostala skoraj nespremenjena sopotnica. Danes jo vzdržujeta in zanjo skrbita družini Škufca in Gorjanc, ki imata posluš za ohranitev kulturne dediščine v kraju (Ahacova hiša, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Slika 21: Ahacova hiša

VIR: Ahacova hiša, 2010

Povhov mlin

Povhov mlin je lociran na kmetiji Povh v Šentanelu. Mlin je zidana stavba z dvokapno streho iz »šitlnov«. V pritličju ima tri prostore, kjer so mlini, mlinarjeva soba in delavnica, za vse pa je bilo skozi čas zelo dobro poskrbljeno in skrbno ohranjeno: kamen, les, »šitlni«, opremljena je mlinarjeva soba. V največjem prostoru, mlinu, so nameščeni trije mlinski kamni, ki jih poganja vodno kolo. V sedemdesetih letih 20. stoletja je bil mlin ovrednoten kot izjemen kulturni spomenik, ki danes predstavlja novo kvaliteto v turistični ponudbi Koroške. Mlinarstvo je bilo pred stoletjem in več zelo razširjeno, saj je skoraj vsak kmet mlel žito v lastnem mlinu ob bližnjem potoku. Povhov mlin je prvič omenjen leta 1845. Mlin je redno deloval vse do leta 1950. V njem pa so mleli za potrebe Povhove družine in okoliških kmetij. Posebnost mlina je, da so tja speljali sosedovo Lužnikovo toplico, gre za topel izvir, ki je omogočil mletje tudi pozimi (Povhov mlin, Koroška kulturna dediščina, 2010).

*Slika 22: Povhov mlin**VIR: Povhov mlin, 2010****Vhod v rov Franciscus na Lešah***

Na Lešah je znan rov, kot ostanek v vhod nekdanjega premogovnika. Deset metrov dolg rov z vhodom skozi železna vrata z manjšo lino, z dvema tračnicama pred vhodom in na novo sezidano škarpo so obnovili sredi 80. let v sodelovanju Krajevne skupnosti Leše in Delavskega muzeja Ravne na Koroškem. Frančiškov rov je ob poti Prevalje–Leše edini ohranjeni vhod v jamo Leškega premogovnika, kjer so premog izvažali skozi štiri rove: Evgen je bil dolg 113,76 m, Jožef in Matej 151,68 m ter Barbara 208,56 m. Jamsko vodo so odvajali po posebnem rovu, dolgem 530,88 m. Frančiškov podkop so začeli odpirati že leta 1849 ob leškem potoku in na dolžini 460 m za zračenje delovišč v podkopu zgradili Frančiškov zračni jašek. Premog so v jami izvažali po jamskih tirnicah z vozički. Nad vhodom v rov je obnovljen napis: »FRANČIŠKOV ROV 1849/Srce leškega premogovnika/1816–1938/ V 40 – letih največji premogovnik na Slovenskem/Energetska osnova za 1899 – nastanek in rast prevaljske železarne/1835«. Danes rov vzdržuje KD Leše, ki vsako leto ob Jesenskih srečanjih na Prevaljah organizira tudi pohod Po stopinjah leškega rudarja, ki se začne pred rovom Franciscus. Veliko predmetov iz časa delovanja leškega premogovnika hrani v svoji zbirki domačin Zvonko Topler (Rov Franciscus, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Štoparjev most

Štoparjev most je kamnit, dolg 150 do 200 metrov in sloni na štirih nosilnih stebrih, ki so visoki približno 40 metrov. Je poseben tehniški spomenik na Koroškem in predstavlja enega od najlepših železniških viaduktov na Slovenskem. Njegova posebnost je v tem, ker je grajen v ovinek, ki se rahlo vzpenja. Z gradnjo mostu so začeli leta 1857, končali so ga leta 1863. Zaradi zelo razgibanega terena so morali na progi Maribor–Celovec zgraditi večje in manjše viadukte in tunele. Za gradnjo omenjenih objektov in tudi za Štoparjev most so lomili in klesali kamen na Volinjaku nad Lešami. O arhitektu, ki je zasnoval objekt, je še danes živa anekdota. Arhitekt se je menda tik preden je preko mostu zapeljal prvi vlak, vrgel z vrha mostu v globino, ker se je bal, da most ne bo vzdržal, saj se je pogreznil za nekaj centimetrov. Most stoji še danes in je zelo trden, uničiti so ga namreč hoteli tudi med drugo svetovno vojno, ko so nanj namestili mine, ki ga niso razstrelile. Pravijo, da ima v sebi čarobno moč, saj je v njegovih temeljih zakopanih na ducate trupel (Štoparjev most, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Slika 23: Štoparjev most

VIR: Štoparjev most, 2010

Kozolec na Poljani

Kozolec se uvršča med toplarje in je eden redkih ohranjenih v dolini Meže. Po drugi svetovni vojni je bil last Kmetijske zadruga Prevalje, v letu 2002 pa so se v okviru Turističnega društva Poljana odločili, da ga ob straneh zaprejo, mu povečajo uporabnost in v kozolcu uredijo muzej kmečkega orodja. V vseh letih se je nabralo nekaj deset kosov kmečkega orodja, ki so ga darovali okoliški kmetje in bo ob dokončni ureditvi turistična pridobitev Poljane in Koroške. Kozolci so tudi na Koroškem značilen del stavbne dediščine podeželja, saj sooblikujejo podobo prostora. Njihova oblika se je razvila pod vplivom srednjeveškega tesarstva in potrebe po sušenju ter hranjenju poljedelskih pridelkov. Najpomembnejši del je streha, ki naredi kozolec, ki mu je tako določeno tudi stalno mesto. Kot strešno kritino so uporabili skodle. Velikost strehe je odvisna od tipa, pri toplarjih pa najdemo široke šotoraste strehe in strehe na čop (Kozolec, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Slika 25: Kozolec na Poljani

VIR: Andreja Mori, 2010

3.2.3 Sakralne znamenitosti

Župnijska cerkev sv. Device Marije na jezeru

Župnijska cerkev sv. Device Marije na Jezeru je bila prvotno poimenovana sv. Marija pri Guštanju oziroma nad Guštanjem. Predvidevajo, da so cerkev zgradili že v 13. stoletju, saj je v listinah omenjena že leta 1302, kot samostojna župnija. V zgodovinskih virih je prvič omenjena 25. aprila leta 1335. Iz prvotnih načrtov je razvidno, da je bila cerkev na začetku enoladijska gotska dvorana, leta 1890 so jo povečali. Cerkev so pozidali v času, ko je bil župnik Anton Müller, oltarje je postavil župnik Anton Kesnar, posvetil pa jo je celovški škof Jožef Kahn leta 1897. Ladjo stare gotske cerkve so podrli in v prečni smeri sezidali večjo, v novo cerkev pa kot stransko kapelo vključili romanski kor z zvonikom. Ostanki stare cerkve so jasno vidne v kapeli, kjer je ohranjen križno-rebrasti gotski obok. (Sv. Devica Marija na Fari, Koroška kulturna dediščina, 2010).

O nastanku in imenu te cerkve govori tudi legenda, ki vključuje tudi rimsko krsto pred Brančurnikovo gostilno. Mežiška dolina je bila nekoč globoko jezero. V prevaljski kotlini je ob robu jezera na Temeljnovem vrhu stal grad. Graščakova hči se je zaljubila v sina pliberškega graščaka, s katerim sta se skrivaj srečevala. Gospod na Temeljnovem vrhu je bil precej odvisen od svojega soseda v Pliberku, ker ni imel svojega pokopališča. Mrlič je spravljal v kamnito rakev in jih prevažal preko jezera v Pliberk. Del te rakve je pozneje odnesla voda s Temeljnovega vrha k Brančurnikovemu mostu med Prevaljami in Ravnami. Ta del rakve je dandanes klopca pred Brančurnikovo gostilno. Sin pliberškega graščaka je skrivaj obiskoval graščakovo hčer na Temeljnovem vrhu in tudi ona je se je večkrat skrivaj zmuznila strogemu očetu in šla na obisk v Pliberk. Pri enem od teh pobegov se je zgodila nesreča in graščakova hči je utonila v jezeru. Grof se je zaobljubil, da bo sezidal cerkvico, če bo našel truplo svoje utopljene hčerke. Ko je jezero izpodjedlo skalo pri Ravnah in izteklo, je našel truplo svoje hčerke Marije na mestu, kjer stoji danes cerkev na Fari. Izpolnil je obljubo in sezidal cerkvico, kjer so našli truplo njegove hčerke Marije. Cerkev se zaradi tega imenuje cerkev sv. Marije Device na Jezeru (Kotnik, 1957).

Današnja cerkev je grajena v novobaročnem stilu. Notranjščina cerkve predstavlja triladijsko dvorano, ki je v celoti poslikana z bogato ornamentiko in figuralnimi prizori. Na fasadi cerkve je nad vhodom kip Križanega, v stenskih nišah sta kipa sv. Petra in Pavla. V kapeli pod zvonikom je ohranjen nekdanji glavni baročni oltar Matere božje. Glavni oltar današnje cerkve s kiparsko skupino Marijinega vnebovzvetja je bogat izdelek umetne podobe s konca 19. stoletja. Notranjost in zunanost cerkve so v celoti obnovili leta 1990. Do leta 1861 je bila cerkev na Fari župnijska cerkev večjega dela spodnje Mežiške doline. Ob župnijski cerkvi pa je v upravi prevaljske fare pet podružnic:

- cerkev sv. Barbare v Zagradu,
- cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka na Lešah,
- cerkev sv. Janeza Krstnika na Poljani,
- cerkev sv. Kozme in Damijana na Brinjevi gori (Sv. Devica Marija na Fari, Koroška kulturna dediščina, 2010).

Slika 26: Cerkev sv. Device Marije na jezeru in Podružnična cerkev sv. Barbare v Zagradu

VIR: Cerkev sv. Device Marije na jezeru, 2010

VIR: Podružnična cerkev sv. Barbare v Zagradu, 2010

Podružnične cerkve

Podružnična cerkev sv. Barbare v Zagradu

Cerkev sv. Barbare stoji v Zagradu južno od Prevalj na terasastem pomolu, ki se na vse strani strmo spušča v dolino Meže. Znana je kot zavetnica rudarjev, zidarjev, kamnosekov, tesarjev, krovcev in arhitektov. Prvič je cerkev omenjena 3. marca 1496, v 17. stoletju so cerkev prezidali, od prvotne stavbe se je ohranil le še gotski prezbiterij s freskami iz leta 1466. V osnovi so gotski cerkvi v času baroka v vsej dolžini ladje prizidali stranski kapeli, kar daje cerkvi širino oziroma prečnost. Od notranje opreme sta najpomembnejša stranska oltarja iz začetka 17. stoletja. V cerkvi so izjemne gotške srednjeveške freske, delo neznanega mojstra, ki so jih izpod ometa odkrili leta 1959. Za časovno opredelitev slikarije v cerkvi je pomemben napis, ki se je ohranil iz časa nastanka fresk pod Matejevim angelom, ki v prevodu pomeni »Po Kristusovem rojstvu (tisoč) štiristo let in potem v 66. letu na X . . .« Ob cerkvi na terasi je veliko pokopališče, ki je skupno za občini Prevalje in Ravne na Koroškem. Zasnovala sta ga arhitekta Andrej Lodrant in Jožko Fras, projektiral pa Franc Mezner. Prvi pokop na tem pokopališču je bil novembra leta 1965, od 1983 so na Barbari tudi žarni grobovi. Tu sta pokopana dva koroška pomembneža, dr. Franc Sušnik in Leopold Suhodolčan. Osrednje mesto na pokopališču ima spomenik padlim v letih od 1941 do 1945, delo akademskega kiparja Stojana Batiča. Na veliki žari so v podstavek vklesani verzi dr. Franca Sušnika: Spomin glej padlim in žrtvam narodnoosvobodilne borbe njih oči bedijo živim vedno opominjajo zvestobo domovini (Koroška – barvitost dolin, Cerkev sv. Barbare v Zagradu, 2010).

Podružnični cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka – Leški dvojčici

Na hribu nad vasjo Leše stojita podružnični poznogotski cerkvi iz 15. stoletja, cerkev sv. Ane in cerkev sv. Volbenka. O teh cerkvah obstaja pripovedka, iz katere se da logično odgovoriti na vprašanje, zakaj stojita na hribu nad vasjo kar dve cerkvi v neposredni bližini, odmaknjeni komaj nekaj metrov narazen in iz skoraj istega obdobja. Pripovedka morda odstira tančico. Na Lešah naj bi bila dva samostana, moški in ženski. In zato sta tu dve cerkvi, ena z žensko svetnico sv. Ano in ena z moškim svetnikom sv. Volbenkom. Skrivni rov naj bi povezoval samostana s cerkvama. Z Leš izhaja eden najstarejših ohranjenih zapisov iz Mežiške doline, Leški rokopis. Rokopis je iz sredine 18. stoletja, nastajal je med leti 1733 in 1761. V njem so teksti nabožne in posvete vsebine (Kotnik, 1957).

Cerkev sv. Ane, priprošnjice in zavetnice mater, nosečnic in otrok polnega zakona, je nastala v prvi polovici 15. stoletja. Stavba ima na severni strani vitek, visok in nerazčlenjen zvonik, ki po gotskem stilu dobesedno raste iz tal in gotsko šilasta okna najrazličnejših oblik. Notranjost cerkve je umetnostno zelo bogata. Pravokotno ladjo pokriva lesen strop, ki je v 17. stoletju zamenjal prvotnega gotskega. Na sredi sta Marijin monogram in letnica nastanka, leto 1689. Stranski oltarji so bili prvotno slikani, kasneje pa so na obe zidani menzi postavili lesena oltarna nastavka. Oba naslikana oltarčka sta primer poznogotske oltarne arhitekture. Na severni steni ladje je freska Pohoda in Poklona treh kraljev. Posebno vrednost daje prostoru nastavek glavnega oltarja, ki sodi v družino zlatih oltarjev in je datiran z letnico 1644. Cerkev ima v zvoniku tri različno velike zvonove, ki jih označujejo kot moški, ženski in otroški zvon. V 19. in prvi polovici 20. stoletja so k cerkvi sv. Ane v procesijah romali verniki iz različnih krajev (Leški dvojčici, Sakralna dediščina, 2010).

Cerkev sv. Volbenka na Lešah stoji le nekaj metrov nad cerkvijo sv. Ane, zato se pogosto govori o leških dvojčicah. Cerkev je bila zgrajena v 15. stoletju, postavljena v strmi breg in daje vtis moči ter drznega stavbarstva. Cerkev je brez zvonika, je nekoliko nenavadne oblike. V preteklosti je imela na strehi ličen osmerokoten lesen stolpič, ki je ob požaru leta 1885 zgorel. Cerkvena stavbna lupina je predrta z lepimi gotskimi dvodelnimi okni s krogovičji. Cerkvena stavba priča o bogati stavbni zgodovini z velikem številom prezidav. Notranjost cerkve je zaradi požara, ki ga je povzročil udarec strele, estetsko osiromašena, saj je poleg lesenega stolpiča pogorel tudi lesen strop in vsa notranja oprema. Prezbiterij še danes krasi lep baročni oltar, vpet pod starodavne gotske oboke. V tronu je baročno razgiban kip cerkvenega zavetnika sv. Volbenka s cerkvijo v levici, ob stenah sta kipa svetega frančiškana z baklo in sv. Dominika s psom. Stranska oltarja sta preprosta izdelka nove gotike. V cerkvi je tudi križev pot na oljnih podobah, a slike so že zelo blede, zato barv in podob skoraj ni mogoče več razbrati. Pod prezbiterijem je kripta, ki predstavlja redko uporabljen arhitekturni element v cerkvah na Slovenskem. V dvoransko kripto je dostop mogoč po dvojnih stopnicah, vanjo pa je postavljen kamnit oltarček, posvečen sv. Valentinu. V dvojni vdolbini sta kamnita kipa dveh svetnikov, desni je sv. Valentin z bolnim otrokom ob vznožju, drugi pa je nepoznani mašnik. V času rudarstva na Lešah je bila cerkve sv. Volbenka knapovška, ob lepih nedeljah so imeli tudi knapovski sejem (Leški dvojčici, Sakralna dediščina, 2010).

Slika 24: Leški dvojčici

VIR: Leški dvojčici, 2010

Podružnična cerkev sv. Janeza na Poljani

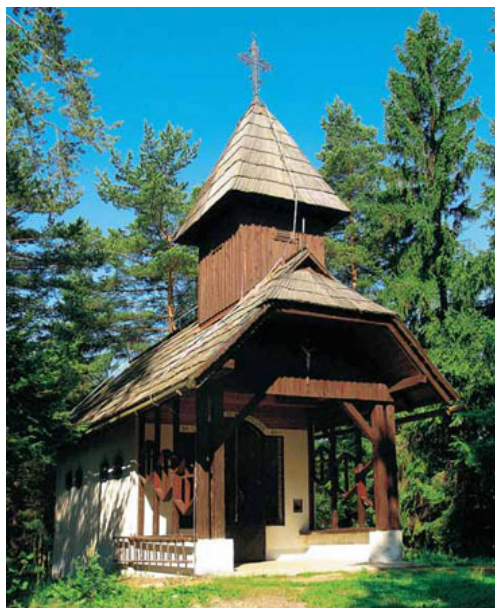
Podružnična cerkev sv. Janeza Krstnika na Poljani pri Prevaljah stoji pred razpotjem cest čez mejo proti Pliberku in zgornjo Mežiško dolino. Cerkev je zgodnjegotska iz začetka 14. stoletja, z bogato stavbno zgodovino in je najstarejša v prevaljski fari. Stavba je kapelnega tipa in ima enoten tloris. Različno oblikovana okna na južni fasadi dokazujejo, da ima cerkev bogato stavbno zgodovino s pozidavami iz različnih umetnostnih obdobj. Na ostrešju je postavljen zvonik, ki ohranja tradicijo koroških nadstrešnih stolpičev. Pred zahodno fasado je lopa, kar je značilno za koroško cerkveno arhitekturo. Poslikava in oprema cerkve izvirata iz 17. stoletja. Glavni leseni oltar, ki je datiran z letnico 1653, je izrazit predstavnik baročnih zlatih oltarjev. Iz istega časa sta tudi oba stranska oltarčka, posvečena sv. Martinu in sv. Urbanu. Na severni strani je prizidana preprosta pravokotna kapela sv. Jakoba, v njej pa je oltar posvečen sv. Jobu, menda edini te vrste pri nas. V cerkvi že od srednjega veka naprej hranijo iz lipovega lesa izrezljan poznogotski kip, glavo sv. Janeza Krstnika. Ta izjemno srednjeveško umetnino iz poznega 15. stoletja, je bila predstavljena tudi na mednarodni razstavi v Parizu (Cerkev sv. Janeza na Poljani, Sakralna dediščina, 2010).

Podružnična cerkev sv. Kozme in Damijana na Brinjevi gori

Brinjeva gora je dobila ime po brinju, ki je včasih pokrivalo vrh peščenega hriba. Leta 1910 so na tem mestu postavili kapelico iz lesa. Brinjegorski kmetje so leta 1935 ob starem zvoniku postavili večjo leseno cerkev sv. Kozme in Damijana z novo ladjo. Leta 1989 so po načrtih arhitekta Andreja Lodranta na Brinjevi gori zgradili novo zidano cerkev. S prostovoljnim delom postavljeno cerkev je blagoslovil nadškof dr. Franc Kramberger 24. 9. 1989. V notranjosti cerkvice so dela domačih umetnikov. Kipca sv. Kozme in Damijana sta delo Janka Dolenca, Kristusa na križu je upodobil dr. Alojz Pogorevc, Snemanje s križa je delo slikarja Oskarja Rotovnika - Okija, Kristusovo podobo pa je naslikal Benjamin Kumprej. Pred vhodom je vrv z zvončkom, o katerem govorijo, da zvoni za zdravje.

O nastanku cerkve govori tudi povedka. Pokojni Lubas je bil izkušen veterinar, poznan daleč naokrog. Sanjalo se mu je, da je bil na Brinjevi gori, kjer je hudo zbolel. Prišla sta ga pozdravit dva pobožna moža in ga popolnoma ozdravila. V nedeljo po sv. maši sta šla Lubas in njegov prijatelj Broman na pijačo k Lukcu na Ravnah, kjer mu je Lubas pripovedoval svoje sanje. Spoznala sta, da ta pobožna moža ne moreta biti kdo drug kakor sv. brata Kozma in Damijan, ki sta bila tudi zdravnika. Zato sta s skupnimi močmi postavila na Brinjevi gori leseno kapelico v čast sv. Kozmi in Damijanu. In od takrat hodijo ljudje v to kapelico molit in prosit za zdravje (Kotnik, 1957).

25 Slika: Cerkev sv. Kozme in Damijana

VIR: Cerkev sv. Kozme in Damijana, 2010

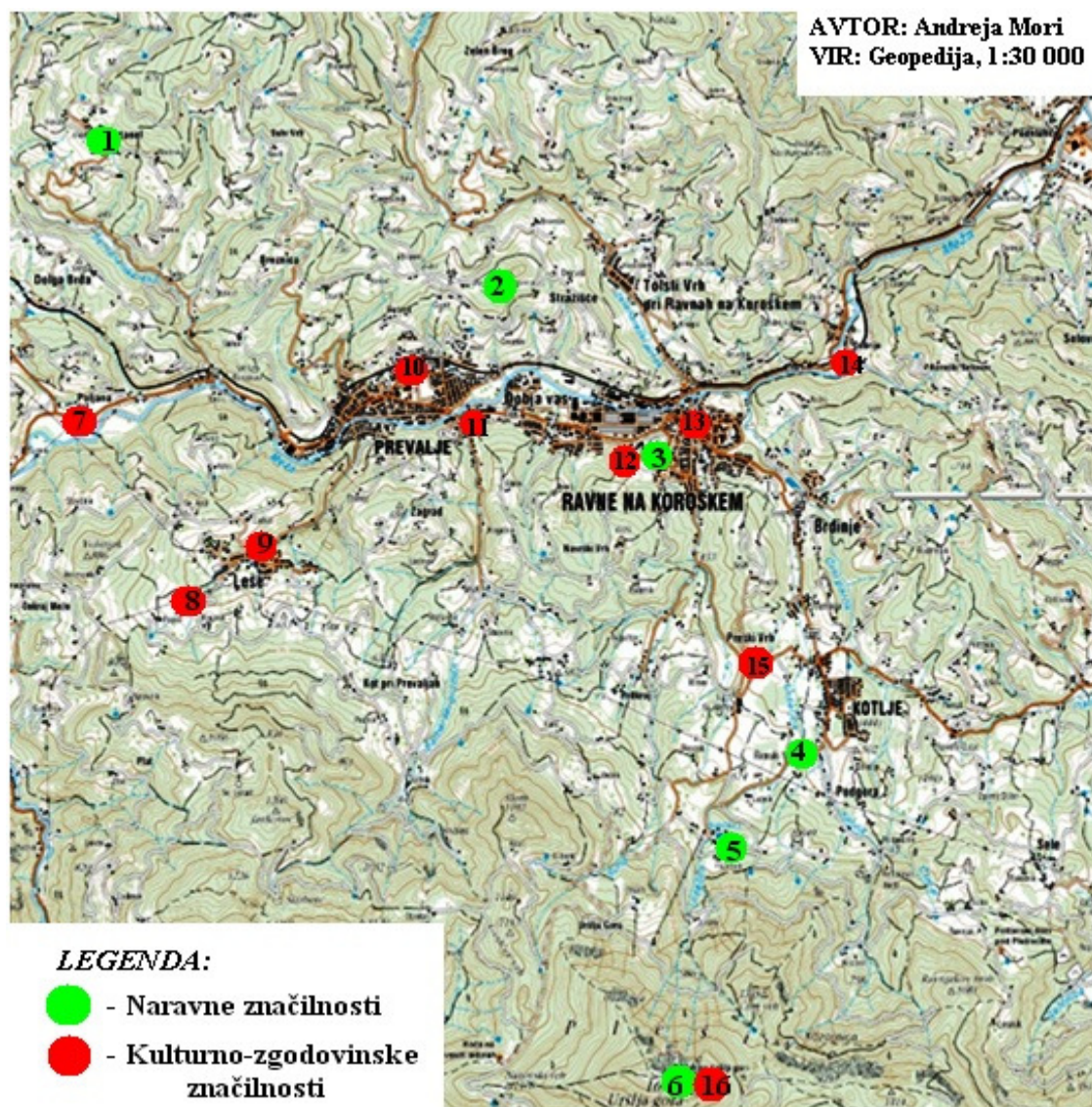
Do cerkvice sv. Kozme in sv. Damijana na Brinjevi gori vodi tudi križev pot. Načrt za postaje križevega pota je izdelal arhitekt Andrej Lodrant, 14 lesenih rezbarij, ki so postaje križevega pota pa je izdelal prof. Stanko Lodrant. Blagoslov križevega pota je bil na lepo nedeljo sv. Kozme in sv. Damijana, 25. 9. 2005.

Drobna cerkvena arhitektura

V občini Prevalje je še veliko sakralnih predmetov in sakralnih stavb. Mnoge so povezane z legendami in pripovedkami, ki so sodelovale pri oblikovanju kulturne in literarne podobe območja. Mnoge sakralne stavbe in kapelice so v propadajočem stanju in so nujne potrebne obnove. Obstaja pa nekaj lepih, vzdrževanih in omembe vrednih kapelic, med katerimi je vredno omeniti naslednje:

- ➔ kapelica pri papirnici ob Meži,
- ➔ kapelica na Polju,
- ➔ leška kapelica,
- ➔ kapelica sv. Uršule v Šentanelu,
- ➔ Jugova kapelica na Lešah,
- ➔ kip sv. Barbare na Lešah.

Karta 3: Naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti

Naravne znamenitosti:

- 1 – Brinjeva gora
- 2 – Grajski park
- 3 – Rimski vrelec
- 4 – Ivarčko jezero
- 5 – Uršlja gora

Kulturno-zgodovinske znamenitosti:

- 6 – Spominski park »Svobodi in miru« na Poljani
- 7 – Leški dvojčici
- 8 – Vhod v rov Franciscus
- 9 – Cerkev sv. Device Marije na jezeru
- 10 – Sarkofag
- 11 – Grad Ravne
- 12 – Cerkev sv. Egidija
- 13 – Malgajev spomenik
- 14 – Prežihova bajta
- 15 – Cerkev sv. Uršule

4 TURISTIČNA PONUDBA OBRAVNAVANEGA OBMOČJA

Na območju spodnje Mežiške doline je precej za turiste zanimivih destinacij in znamenitosti, ki pa so turistično neuveljavljene. Občini imata premalo izkoriščen naravni potencial, bogato kulturno, sakralno in etnografsko dediščino ter stare domačije, ki avtentično prikazujejo preteklo življenje v Mežiški dolini. Vse bolj se na območju razvija turizem na kmetijah, kjer se kmetje poleg kmetijske dejavnosti odločajo tudi za dopolnilno, ki je najpogosteje povezana z gostinsko dejavnostjo. Za turiste so namenjeni tudi tematski muzeji in zbirke, ki prikazujejo kulturno-zgodovinski potencial območja. Kot naravne danosti se uporabljajo predvsem trase določenih tematskih poti, učnih poti ter vrhovi okoliških hribov in gora, namenjenih pohodništva željnim obiskovalcem. V okvir turistične ponudbe se lahko zajame tudi bogata favna in flora ob vodah, neokrnjena narava in odkrivanje njenih zakladov.

4.1 Občina Ravne na Koroškem

4.1.1 Gostinska ponudba

V občini Ravne na Koroškem je glede na velikost in število prebivalcev precej bogata gostinska ponudba, v okviru katere se ločijo lokali, ki ponujajo samo pijačo in tisti, ki vključujejo tudi hrano. Na Ravnah na Koroškem v okviru gostinske ponudbe, ki ponuja samo pijačo, spadajo naslednji bari:

- *Pop bar,*
- *Bar bosa dama,*
- *Viva bar,*
- *Bar grta dovta,*
- *Koma bar.*

Med lokale, kjer je poleg pijače vključena tudi hrana, se uvrščajo okrepčevalnice, gostilne in gostišča ter picerije. Nekatero od teh imajo v ponudbi tudi možnost nočitve. Med okrepčevalnicami je najbolj obiskana Havana klub, zaradi lepega ambienta, bogate ponudbe in lege v samem centru mesta ob glavni cesti.

Okrepčevalnice:

- *Okrepčevalnica Havana klub*
- *Okrepčevalnica Prijatelj*
- *Okrepčevalnica Flek*
- *Okrepčevalnica Cvitko*
- *Okrepčevalnica Kekec in Mojca*

Gostilne in gostišča:

- *Gostilna Neža*
- *Gostilna Brigita*
- *Gostilna Lečnik*
- *Gostilna Pri Toniju*
- *Gostišče Delalut (možnost nočitve; 15 dvoposteljnih sob + 1 enoposteljna soba)*
- *Restavracija Dama*
- *Kitajska restavracija Srečna zvezda*

Picerije:

- *Picerija Cosa nostra*
- *Picerija Lipa*
- *Picerija Paprika*

Slika 26: Okrepčevalnica Havana klub

VIR: Andreja Mori, 2011

4.1.2 Turistične kmetije in planinske kočje

V okoliških hribih občine Raven na Koroškem se ljudje ukvarjajo predvsem s kmetijsko dejavnostjo, nekaj pa se jih je odločilo tudi za dopolnilno dejavnost, ki je namenjena predvsem gostinski ponudbi. Takšna kmetija ob registraciji gostinstva dobi naziv turistična kmetija. Turistična kmetija mora biti urejena ter zagotavljati dovolj surovin za ponudbo domače hrane in pijače. Ker je potrebna tudi delovna sila, je zelo dobrodošlo, da se za dejavnost odloči cela družina, saj v tem primeru dobiček ostane znotraj družine (Združenje turističnih kmetij Slovenije, 2010).

Na območju Raven na Koroškem je pet turističnih kmetij, na nekaterih je tudi možnost prenočiti:

- ➔ *Turistična kmetija Ošven* (možnost nočitve),
- ➔ *Turistična kmetija Spodnji Lečnik*,
- ➔ *Turistična kmetija Smrečnik*,
- ➔ *Turistična kmetija Lipovnik* (možnost nočitve),
- ➔ *Izletniška kmetija Ajnžik*.

Turistična kmetija Ošven

Kmetija Ošven je visokogorska kmetija z lepim razgledom na dolino. Vas se imenuje Uršlja Gora, saj leži na pobočju skoraj 1700 metrov visoke istoimenske vzpetine. Na kmetiji Ošven ponujajo pravo domačo hrano. Vsa hrana v ponudbi (kruh, marmelada, med, meso, zelenjava) je pridelana na domači kmetiji. Kmetija premore 60 sedežev, ponuja pa tudi nočitve; ima sedem dvoposteljnih, eno triposteljno in dve štiriposteljne sobe. Tik ob kmetiji je smučišče Ošven (vlečnica in sedežnica), kjer lahko pozimi turisti smučajo, v neposredni bližini pa je tudi Ivarčko jezero, ki je pozimi ob ugodnih razmerah drsališče, poleti pa se gostje lahko ob jezeru sprehajajo, se sončijo in uživajo v tišini na svežem zraku. Ošven je odlična izhodiščna točka za pohod na Uršljo goro, turisti pa lahko raziskujejo tudi poti v neposredni bližini, se podajo na kolesarski izlet in uživajo v naravi (Turistična kmetija Ošven, 2010).

Kategorija: kmetija z nastanitvijo, 7 dvoposteljnih, 1 triposteljna, 2 štiriposteljne sobe.
Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: smučanje, sankanje, drsanje, pohodništvo, kolesarjenje, kegljanje, igranje namiznega tenisa, skakanje po trampolinu.

Slika 27: Turistična kmetija Ošven

VIR: Dretnik Maja, 2010

Turistična kmetija Spodnji Lečnik

Kmetija Spodnji Lečnik leži med samotnimi kmetijami na južni strani Strojne in je približno dva kilometra oddaljena iz Raven na Koroškem. V ponudbi imajo domačo tradicionalno koroško hrano, ki so jo pripravljale že naše babice. Ponujajo tople in hladne jedi; med hladne spadajo razni narezki, skuta, domača pašteta, med tople pa krompirjeva juha z ocvirki, razni štruklji, bula in pečenice. Pripravijo pa tudi jedi po želji obiskovalca po predhodnem naročilu, posebej ob nedeljah, ko nudijo nedeljska kosila. Na kmetiji imajo dva prostora, ki sta namenjena zaključenim družbam za zabave za posebne priložnosti. Posebnost na kmetiji je kostanj, ki je s svojim obsegom 7,3 m in premerom 2,33 m najdebelejše drevo v občini Ravne na Koroškem in kot tak pravi ponos kmetije (Turistična kmetija Spodnji Lečnik, 2010).

Kategorija: izletniška kmetija.

Aktivnosti na kmetiji: možnost sprehodov, kegljanja in igranja na igralih.

Turistična kmetija Smrečnik

Turistična kmetija Smrečnik leži 950 m nadmorske višine na vrhu Strojne. Do kmetije so urejene lokalne in gozdne ceste iz vseh koroških dolin; ob cestah so vidne oznake do kmetije. Pot do kmetije vodi skozi znano turistično vas Šentanel, skozi idilično vas Strojna ali po drugih panoramskih poteh, odvisno od izhodiščne točke poti. V objektu razpolagajo s 120–150 sedeži in prostori, ki so primerni za zaključene družbe in izletnike. Občasno ali na željo večje skupine organizirajo tudi veselico, hrano in pijačo po predhodnem dogovoru. Na kmetiji turistom ponujajo praznovanje rojstnega dne, raznih obletnic, porok, občnih zborov. V naravnem okolju na željo obiskovalcev organizirajo tudi razne dejavnosti, kot so sprehodi, kolesarjenje, kampiranje, pikniki, gobarjenje (Turistična kmetija Smrečnik, 2010).

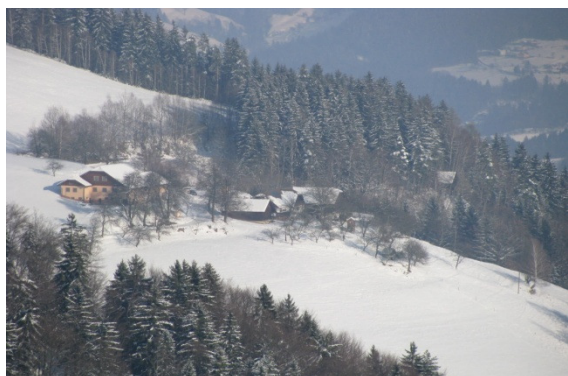
Kategorija: izletniška kmetija.

Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: možnost zabav zaključenih družb, sprehodi, kolesarjenje, kampiranje, pikniki, gobarjenje.

Turistična kmetija Lipovnik

Kmetija Lipovnik leži med zelenimi travniki, na pobočju levega brega Meže med Ravnami na Koroškem in Dravogradom, od obeh krajev približno enako oddaljena. Družinska kmetija Lipovnik je znana kot kmetija, kjer se že stoletja ohranja Lipovnikov rod in družinsko ime, ki ga je dobila po mnogih lipah, ki so na njej rasle in še rastejo, sedaj jih je okoli trideset. Na kmetiji, ki je v letu 2010 pridobila certifikat ekološke kmetije, se ukvarjajo z živinorejo in pridelavo ekološke zelenjave in sadja. Vse svoje pridelke porabijo doma za potrebe turizma, ki je ena glavnih dejavnosti na kmetiji. Poleg turizma se ukvarjajo tudi s prevozništvom, ki je po želji na voljo tudi gostom. Gospodar kmetije ima v odgovornosti nalogo, da so tudi pozimi ceste vedno prevozne.

Slika 28: Turistična kmetija Lipovnik

VIR: Maja Dretnik, 2010

Kmečki turizem Lipovnik ima že desetletno tradicijo. Poleg dobre domače hrane in pijače lahko turisti uživajo v podeželskem okolju. Ob jasnem vremenu je s kmetije lep razgled na bližnje in daljne planine. Če pa si obiskovalci zaželijo rekreacije, je pol ure hoda na vrh hriba, na Šteharnikov vrh, ali pa kar dve uri hoje po gozdnih poteh okoli hriba. Ta pot je primerna tudi za kolesarje in gobarje. Glede gostinske ponudbe postrežejo z domačimi salamami, vratovino, svežimi prekajenimi klobasami, klobasami iz zaseke, pašteto, rženim kruhom in izvirnimi kmečkimi jedmi, kot so gobova juha, ajdovi žganci, kločevi nudlni (žlikrofi s suhimi hruškami), jabolčni zavitek, sirove palačinke in enolončnice. Po naročilu pripravijo razna nedeljska kosila, slavnostna kosila, svatbene pojedine in tudi jedi na žaru.

Na voljo je 100 sedežev v večjem prostoru, 30 sedežev v manjši sobi s predprostorom, iz katerega je izhod na teraso, kjer je prostora za 50 ljudi. Ob toplem vremenu lahko turisti uživajo na prostem, saj so v okolici postavljene lesene mize in klopi. Urejeno je igrišče za košarko in odbojko, nočna razsvetljava in velik parkirni prostor (Turistična kmetija Lipovnik, 2010).

Kategorija: kmetija z nastanitvijo.

Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: možnost zabav zaključene družbe, možnost sprehodov, ribolova, igranje odbojke, košarke, gobarjenje, kolesarjenje, igranje na otroških igralih.

Turistične kmetije Ajnžik, Studenčnik in Cesnik

Kmetije Ajnžik, Studenčnik in Cesnik so negostinske narave, njihova ponudba je dodajanje prostora za piknike.

Kmetija Ajnžik leži na Tolstem vrhu in ponuja urejen piknik prostor za večjo skupino ljudi in možnost za športne aktivnosti. Na kmetiji je večnamenski prostor za razna predavanja in delavnice. Najpogosteje ga uporabljajo koroški čebelarji, saj je na kmetiji urejen šolski čebeljak. Na kmetiji v večnamenskem prostoru je 40 sedežev, ki so namenjena zaključenim družbam (Turistična kmetija Ajnžik, 2010).

Kmetija Studenčnik leži na Tolstem vrhu. Njena ponudba je oddajanje prostora za piknik od meseca maja do novembra in ne nudi gostinske ponudbe. Aktivnosti, ki so na prostoru možne so igranje odbojke, sprehajanje in kolesarjenje.

Turistična kmetija Cestnik oddaja površino za piknike na Tolstem vrhu. Odpiralni čas je od maja do oktobra. Na kmetiji ponujajo igrišča za igranje nogometa in odbojke ter za najmlajše igranje na otroških igralih.

Smučarska koča

Smučarska koča stoji na 723 m nadmorske višine, na severnem pobočju Uršlje gore in je izhodiščna točka na omenjeno goro. Do koče vodi štiri kilometre urejene makadamske ceste iz smeri Ravne na Koroškem, Prevalje ali iz Kotelj. V letu 2004 je bila koča skoraj popolnoma prenovljena. Najavljenim skupinam ponuja možnost nočitev v dvoposteljnih sobah s toaletnimi prostori na skupnih ležiščih.

Trenutna kapaciteta nočišč za organizirane nočitve na Smučarski koči je 30 gostov, tri dvoposteljne sobe z WC-jem in ena štiriposteljna soba z WC-jem. V koči je urejena gostilna, kjer je prostora za 40 oseb ter posebni jedilni prostor za 15 oseb. Jedilnik vsebuje jedi iz domače kuhinje ter ostale jedi po naročilu. Prostor v gostilni je pozimi zelo primeren za družabna srečanja, športne zaključke, praznovanja rojstnih dni, prednovoletna srečanja, pustna praznovanja ... Poleti je v naravnem okolju na voljo tudi sončna terasa, kjer je prostora za 50 ljudi, ob terasi se razprostira travnik s kaminom, kjer je urejen prostor za piknike in zabave na prostem. Pozimi so od kočice dostopna najbližja smučišča, smučišče Ošven in drsališče Rimski vrelec (3 km), ki nudi tudi izposajo drsalk, ter smučišče Poseka (4 km). Pobočje gore ponuja pestro izbiro poti, primernih za gorsko kolesarjenje ter obilico sprehajalnih poti do drugih gorskih postojank, kmetij, gozdnih jas in markiranih gozdnih cest (Smučarska kočica, 2010).

Kočica na Naravskih ledinah

Kočica stoji na jasi na zahodnem boku Uršlje gore. Zgradbo je postavil mežiški rudnik v bližini nekdanjega rudokopa in zgradbo odstopil Planinskemu društvu Ravne na Koroškem. PD Ravne jo je preuredilo v planinsko postojanko ter jo odprlo 24. 5. 1964. Leta 1978 so kočico adaptirali in povečali in do devetdesetega leta uredili vse potrebno za prijetno bivanje v njej. Kočica je odprta od 1. maja do 15. oktobra za najavljene skupine in ob sobotah, nedeljah in praznikih. V gostinskem prostoru je 40 sedežev in točilni pult, zunaj ob koči je prostora za 200 ljudi. Kočica ima 6 sob, v katerih je 13 postelj, na skupnem ležišču je 16 ležišč (Kočica na Naravskih ledinah, 2010).

Slika 29: Kočica na Naravskih ledinah

VIR: Andreja Mori, 2011

Koča na Uršlji gori

Koča stoji tik pod vrhom Uršlje gore zraven cerkve sv. Uršule. Prvo kočo je leta 1912 zgradilo nemško-avstrijsko planinsko društvo, po 1. svetovni vojni jo je prevzela Mislinjska podružnica. Med NOB leta 1942 je koča pogorela. Po osvoboditvi je požgano kočo prevzelo PD Prevalje, ki jo je obnovilo in leta 1948 spet odprlo. V letih med 1980 in 1983 so zgradili sodobno urejen prizidek in ga funkcionalno povezali s temeljito obnovljeno staro postojanko. Prenovljeni dom so slovesno odprli 17. junija 1984 ob 65-letnici PD Prevalje. Dom je odprt od začetka junija do konca septembra in ob sobotah, nedeljah in praznikih. V gostinskem prostoru je 100 sedežev, pri mizah pred domom pa 120 sedežev. V domu je 11 sob, kjer je 60 postelj, na dveh skupnih ležiščih pa 22 ležišč.

Slika 30: Uršlja gora

VIR: Andreja Mori, 2010

4.1.3 Tematske poti

Tematske poti ponujajo namige, kako aktivno preživeti prosti čas in kam se podati na učno pot, pot kulturne in naravne dediščine. V Sloveniji je urejenih preko sto različnih učnih poti. Večinoma potekajo po gozdovih in omogočajo razvedrilno in sproščeno spoznavanje gozdnih rastlin in živali, naravnih pojavov, tradicionalnih obrti in gozdarstva. Večina bolj urejenih tematskih poti je opremljenih s pojasnjevalnimi tablami, zanje pa je značilno, da so lahko dostopne, nezahtevne in dolge približno dve uri hoje. Na takšnih poteh se turisti seznanijo tudi z zgodovinskimi in geografskimi dejstvi. V občini Ravne na Koroškem so urejene štiri tematske poti, med katerimi je s tablami opremljena le Vorančeva pot.

Tematske poti v občini Ravne na Koroškem:

- *Cesta mošta,*
- *Vorančeva pot,*
- *Fužinarska pot,*
- *Gozdna učna pot.*

Cesta mošta

Cesta mošta poteka na območju naselij Tolsti vrh, Strojna, Zelenbreg, Šentanel, Jamnica in Suhi vrh. Pot je speljana po lokalnih gozdnih cestah in v večini poteka v senci gozdov, zato je primerna za gorske kolesarje in pohodnike. Turistična trasa vodi po kmetijah, kjer lahko obiskovalec poizkusi koroški mošt, to je sadno vino. Omenjena pijača je zaščitni znak koroških domačij. Dostop do moštne ceste je možen iz dveh smeri, iz Raven in iz Prevalj. Na poti si lahko turisti ogledajo kulturno zgodovinske in naravne zanimivosti, to so: Janeževa domačija, Smodinova kovačija in Kmečki muzej Dvornik. Cesta mošta predstavlja tematsko turistično ponudbo, ki poteka na krožni trasi v skupni dolžini 37 km ter se dviga in spušča od dolinskih 400 do 1055 metrov nadmorske višine na Strojni. Na to osnovno traso se navezujejo še tri prečne lokalne gozdne ceste, ki tako tvorijo štiri krajše krožne variante (Cesta mošta, 2010).

Vorančeva pot

Vorančeva pot predstavlja postaje pisatelja Lovra Kuharja, od rojstva naprej. Pot se začne v Kotljah, vodi skozi vas Podgora in Preški vrh. Pot predstavlja svojevrsten in enkraten spomenik pokrajine, kjer je svoje otroštvo preživel pisatelj. Na pot se turisti lahko odpravijo peš ali s kolesom. V okviru tematske poti je devet postaj, vsaka je opremljena s tablo, na kateri so koristne, poučne informacije o značilnosti postaje. Te postaje so:

- ➔ Postaja 1: Pobič s solzicami,
- ➔ Postaja 2: Rimski vrelec,
- ➔ Postaja 3: Kotnikova bajta,
- ➔ Postaja 4: Pikel,
- ➔ Postaja 5: Kogel,
- ➔ Postaja 6: Ivarčko jezero,
- ➔ Postaja 7: Šratnek,
- ➔ Postaja 8: Prežihova bajta,
- ➔ Postaja 9: Pokopališče.

Karta 4: Vorančeva pot

VIR: Vorančeva pot, 2010

Fužinarska pot

Fužinarska pot nas vodi iz naselja Javornik za reko Mežo proti Dobrijam, nato pa po Breznikovem grabnu proti Koroškem Selovcu do cerkve sv. Neže. Na začetku poti je informativna tabla, ki prikazuje, kaj si lahko obiskovalci med pohodom ogledajo, vmes pa so smerokazi, ki obiskovalce usmerjajo na vsakem križišču. Na poti se nahaja kulturni spomenik, razgledna točka, počivališče, cerkev in gostilna, kjer se je mogoče okrepčati z domačimi narezki ter s svežim kruhom iz domače krušne peči. Nazaj pot vodi čez Brdinje mimo kmetije Kurnik, kjer kmečko poslopje še vedno krasi ena najstarejših kmečkih hiš, ki je stara čez 300 let in je bila pred kratkim obnovljena. Fužinarska pot spominja na prednike, ki so v dežju in snegu po več ur hodili po teh stezicah služiti svoj vsakdanji kruh v železarno (Fužinarska pot, 2010).

Gozdna učna pot

Gozdna učna pot se začne v neposredni bližini parka, pri muzeju na prostem, sklene pa se na gozdnem pobočju nad osnovno šolo Prežihovega Voranca. Učenci so ob pomoči gozdarjev skozi gozdne sestoje Navrškega vrha nad Ravnami uredili malo učno gozdno pot, ki je dolga štiri kilometre. Pot s številnimi opazovalnimi točkami ponuja možnost mladim, pa tudi starejšim, odkrivati skrivnosti velikega gozdnega prostora. Na poti je trinajst postaj:

- lipa	- hrast
- gozd	- zaščitni pas, breza
- gozdna tla	- rdeči hrast
- poseka	- duglazija in zeleni bor
- pogled na krajino	- krmljenje divjadi
- gospodarski gozd	- macesen

Slika 31: Tabla na začetku Gozdne učne poti

VIR: Andreja Mori, 2010

4.1.4 Tradicionalne prireditve

Tabela 6: Prireditve v občini Ravne na Koroškem

<i>Prireditev</i>	<i>Opis</i>	<i>Kraj in čas izvedbe</i>
<i>Pustni karneval</i>	Prireditev znana po paradi vozov in predstavitev skupinskih mask, ki se predstavijo skozi naselje Kotlje.	- Kotlje - pustna sobota
<i>Sejem Črna nedelja</i>	Sejem množično obiščejo kramarji iz cele Slovenije, kar privabi ljudi iz Raven na Koroškem in okoliških krajev.	- parkirišče Športnega zavoda Ravne na Kor. - 14 dni pred veliko nočjo
<i>Kresovanje</i>	Kresovanje na parkirišču, na obrobju Javornika organizira TIC Ravne. Dogodek vsako leto popestrijo z zabavišnim parkom in glasbeno skupino.	- Javornik - 30. 4.
<i>Praznik dela</i>	Je najštevilčnejše praznovanje delavcev na Koroškem, ki ga pripravlja SKEI (Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije). Praznovanje popestrijo z glasbenimi skupinami, poskrbljeno je tudi za hrano in pijačo.	- Ivarčko jezero - 1. 5.
<i>Ravenski dnevi</i>	Tedenski festival, ki ga organizira Zavod za kulturo, TIC in občina Ravne. Dogajanja se odvijajo v okolici Raven s sodelovanjem zainteresiranih društev in gostincev, ki sami oblikujejo krajše programe pred svojimi objekti. Po večerih pa se vršijo koncerti in zabave.	- šotor pred letnim bazenom - zadnji teden v avgustu

4.2. Občina Prevalje

4.2.1 Gostinska ponudba

V občini Prevalje se v okviru gostinske ponudbe ločijo lokali, ki nudijo samo pijačo in lokali, ki ponujajo hrano in pijačo. Lokali v urbanem okolju in v bližnji okolici centra Prevalj s ponudbo pijače so:

- Center Caffè,
- Kocka Bar,
- Gostilna Rupar,
- Gostilna Sonjak,
- Corner bar,
- Bar Vera,
- Bar Caval,
- Gostilna Pagat,
- Kelt pub,
- Taura.
- Gostilna Lahovnik,

Lokali, gostišča in restavracije, ki ponujajo hrano in pijačo, so:

- Gostišče Brančurnik,
- Gostilna Hober,
- Gostišče Krivograd,
- Okrepčevalnica Škofca,
- Gostilna Pik,
- Gostišče Rifel,
- Slaščičarna Poljanšek.

Slika 32: Gostišče Brančurnik

VIR: Gostišče Brančurnik, 2011

V Prevaljah je glede na velikost precej bogata turistična ponudba. Med najbolj znana gostišča se uvrščajo: gostišče Brančurnik, gostišče Krivograd, restavracija, picerija in slaščičarna Škufca, slaščičarna Polanšek, gostilni Pik in Hober. Na vseh nudijo kvalitetno pripravljene jedi in prijazen ambient. V občini pa se vedno bolj razvija tudi turizem na podeželju, kjer se razvijajo turistične kmetije.

Nekaj kilometrov iz Prevalj, v Šentanelu, se je na strnjenem območju več kmetij odločilo za turistično dejavnost, zato je dobila vas ime Turistična vas Šentanel.

Slika 33: Turistična vas Šentanel

VIR: Šentanel, 2010

4.2.2 Turistične kmetije

Turistična kmetija Marin

Kmetija leži v turistični vasi Šentanel, od koder je lep razgled na dolino ter prepadne peči severne stene Pece, na Uršljo goro, Raduho, Obir, Podjuno in Pohorje. Na kmetiji ponujajo pristne koroške jedi in domače izdelke. Za najavljene skupine pripravijo menije po željah, na voljo je tudi plesišče z živo glasbo. Na kmetiji sprejemajo večje skupine ljudi, oziroma pripravijo pogostitev ob poslovnih srečanjih, družinskih obletnicah ali praznovanjih, saj je na razpolago velika dvorana z 200 sedišči. Na pašnik, med čredo ovac, so Marinovi postavili šotor Katarina, v katerem prirejajo zabave in prireditve za popestritev poletnih večerov. Po želji se lahko prostor tudi najame. Na kmetiji predlagajo zanimive izlete v bližnjo in širšo okolico, nudijo udobna prenočišča v sobah in apartmajih. V poletnih mesecih lahko gostje uživajo okolici v letnem bazenu, tenisu, kegljanju, kolesarjenju in sprehodih. V zimskem času pa v drsanju, smučanju, sankanju ali teku na smučeh.

Kategorija: kmetija z nastanitvijo; ena enoposteljna, tri dvoposteljne, tri triposteljne, ena štiriposteljna soba.

Aktivnosti na kmetiji in bližnji okolici: možnost sprehodov, balinanja, kegljanja, igranja odbojke in malega nogometa.

Slika 34: Turistična kmetija Marin

VIR: Maja Dretnik, 2010

Turistična kmetija Ploder

Turistična kmetija Ploder je zgrajena in opremljena v alpskem slogu in leži v Šentanelu, v ozki dolinici obdani s hribi. Na kmetiji turistom ponujajo domače izdelke, med katerimi so skuta, sir, rženi kruh, mošt, žganje, skutini štruklji ali štruklji iz suhih sliv ali hrušk, suho sadje ...

Spomladi, poleti in jeseni imajo neomejene možnosti sprehajanja ter nabiranja gob in zdravnih zelišč v neokrnjeni naravi, možnosti krajših ali daljših izletov do kmečkega muzeja na Dvornikovi domačiji. S kolesi ali peš se turisti lahko podajo na gozdno pot do Strojne, naselje raztresenih kmetij, kjer si lahko ogledajo znamenito cerkev svetega Urha ali pa samo uživajo v neokrnjeni naravi in lepem razgledu na dolino. Vračanje k naravi, doma pridelana hrana in pijača zadovoljuje prehodne goste in tudi večje turistične skupine.

Kategorija: kmetija z nastanitvijo; 10 dvoposteljnih sob (možna dodatna ležišča).

Aktivnosti na kmetiji: možnost sprehodov, igranja košarke, nogometa, namiznega tenisa ter igranja na otroških igralih.

Turistična kmetija Lužnik

Kmetija se nahaja v vasi Šentanel, kjer ponujajo različne domače kulinarčne posebnosti. Goste pogostijo z jedmi domače koroške kuhinje: domači suhomesnati izdelki, skuta s čebulo in bučnim oljem, jabolčni zavitek, rženi kruh, domač jabolčni mošt in sok. Na ogled je tudi kašča in rojstna hiša Luke Kramolca, prirejevalca koroških ljudskih pesmi. Neokrnjena narava nudi veliko možnosti za sproščujoče sprehode, ki jih gostje lahko prilagajajo osebnim sposobnostim. Kmetija ima dvorano, v kateri je prostora za 55 ljudi ter možnost nočitve. Turisti lahko izbirajo med sedemnajstimi ležišči.

Kategorija: kmetija z nastanitvijo, 2 enoposteljni, 1 dvoposteljna, 4 triposteljne sobe.

Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: možnost sprehodov.

Turistična kmetija Mikl

Turistična kmetija Mikl leži na 800 metrih nadmorske višine v zaselku Jamnica. Za goste so uredili dva apartmaja. Možna sta najem ali bivanje s hrano. V apartmaju, velikem okrog 60 kvadratnih metrov, so kopalnica, kuhinja z dnevnim prostorom in dve ločeni spalnici. Možna so dodatna ležišča. Opremljena sta z vsem potrebnim za prijetno bivanje (od TV, posteljnine, brisač, kuhinjskih pripomočkov do posode). Na domačiji sta čebelnjak in ribnik, ki ponuja možnost ribolova, pozimi pa drsanja. Na dvorišču sta urejena igrišče za odbojko in otroško igrišče (peskovnik, gugalnice, tobogan). Gostje se lahko podajo tudi na sprehod, pohod ali kolesarjenje v bližnjo okolico.

Kategorija: kmetija z nastanitvijo; 2 apartmaja (štiriposteljni in petposteljni apartma).

Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: možnost sprehodov, kolesarjenja, nabiranja zelišč in gozdnih sadežev, gobarjenje, možnost ribolova, drsanja, igranja nogometa, odbojke, košarke ter igranja na otroških igralih.

Slika 43: Turistična kmetija Mikl

VIR: Maja Dretnik, 2010

Turistična kmetija Pekav

Kmetija leži v vasi Šentanel. Na kmetiji pripravljajo dobrote koroške kuhinje: kločeve nudlne, koroški hren, skuto z bučnim oljem, sirove in ajdove štruklje, potice, črn in ržen kruh, pečen v krušni peči; s svojim izborom pa lahko navdušijo tudi vegetarijance. Na kmetiji ni mogoče prenočiti, saj je registrirana le kot izletniška kmetija.

Kategorija: izletniška kmetija.

Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: možnost sprehodov in igranja na otroških igralih.

Turistična kmetija Pečnik

Turistična kmetija Pečnik leži na začetku vasi Šentanel. Lastniki se ne ukvarjajo z gostinsko dejavnostjo, ampak nudijo prostor za piknike in rekreacijo. Na voljo so igrišča za odbojko na mivki, košarko, travnato igrišče za mali nogomet, pozimi urejeno drsališče. Po dogovoru je možna tudi priprava domačih narezkov.

Kategorija: negostinska dejavnost, oddajanje površine za piknike.

Aktivnosti na kmetiji: možnost kegljanja, igranja košarke, nogometa, odbojke in odbojke na mivki.

Turistična kmetija Koroš

Koroševo kmetijo na gričku v Jamnici je videti daleč naokrog. Leži na nadmorski višini 780 m v neposredni bližini avstrijske meje. Posebnost kmetije je, da ponujajo kmečke jedi iz ekološke pridelave. Imajo dvorano, v kateri je prostora za 10 ljudi. Domače salame, šunka, pašteta, ržen kruh so specialitete, ki gredo v slast vsem gostom. Gostje, ki pridejo v Jamnico, se lahko kopajo v bazenu ob hiši, na bližnjih travnikih in v gozdovih nabirajo zdravilna zelišča, gobe, borovnice, jagode, se sprehajajo po okolici ali pa se odpravijo na kolesarjenje.

Kategorija: kmetija z nastanitvijo; 10 dvoposteljnih sob.

Aktivnosti na kmetiji in v neposredni bližini: možnost sprehodov, kolesarjenja, nabiranja zelišč in gozdnih sadežev, gobarjenje, kopanje v bazenu.

Na Koroškem se pojavljata dve obliki gostinske dejavnosti na kmetiji. Ti dejavnosti sta *kmetija z nastanitvijo* in *izletniška kmetija*. Na območju občin Ravne na Koroškem in Prevalje je skupno sedemnajst turističnih kmetij:

- 7 izletniških,
- 7 kmetij z možnostjo nočitve in
- 3 kmetije, ki oddajajo prostor za piknike.

Tabela 7: Turistične kmetije v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje

	<i>Izletniške kmetije</i>	<i>Kmetije z možnostjo nočitve</i>	<i>Kmetije, ki oddajajo prostor za piknik</i>
RAVNA NA KOR.	Ajnžik Spodnji Lečnik	Lipovnik Ošven	Studenčnik Cestnik
PREVALJE	Ladra Bauh Smrečnik Pekav Oplaz	Ploder Marin Mikl Lužnik Koroš	Pečnik

VIR: Dretnik, 2010

4.2.3 Nočitvene zmogljivosti v obeh občinah

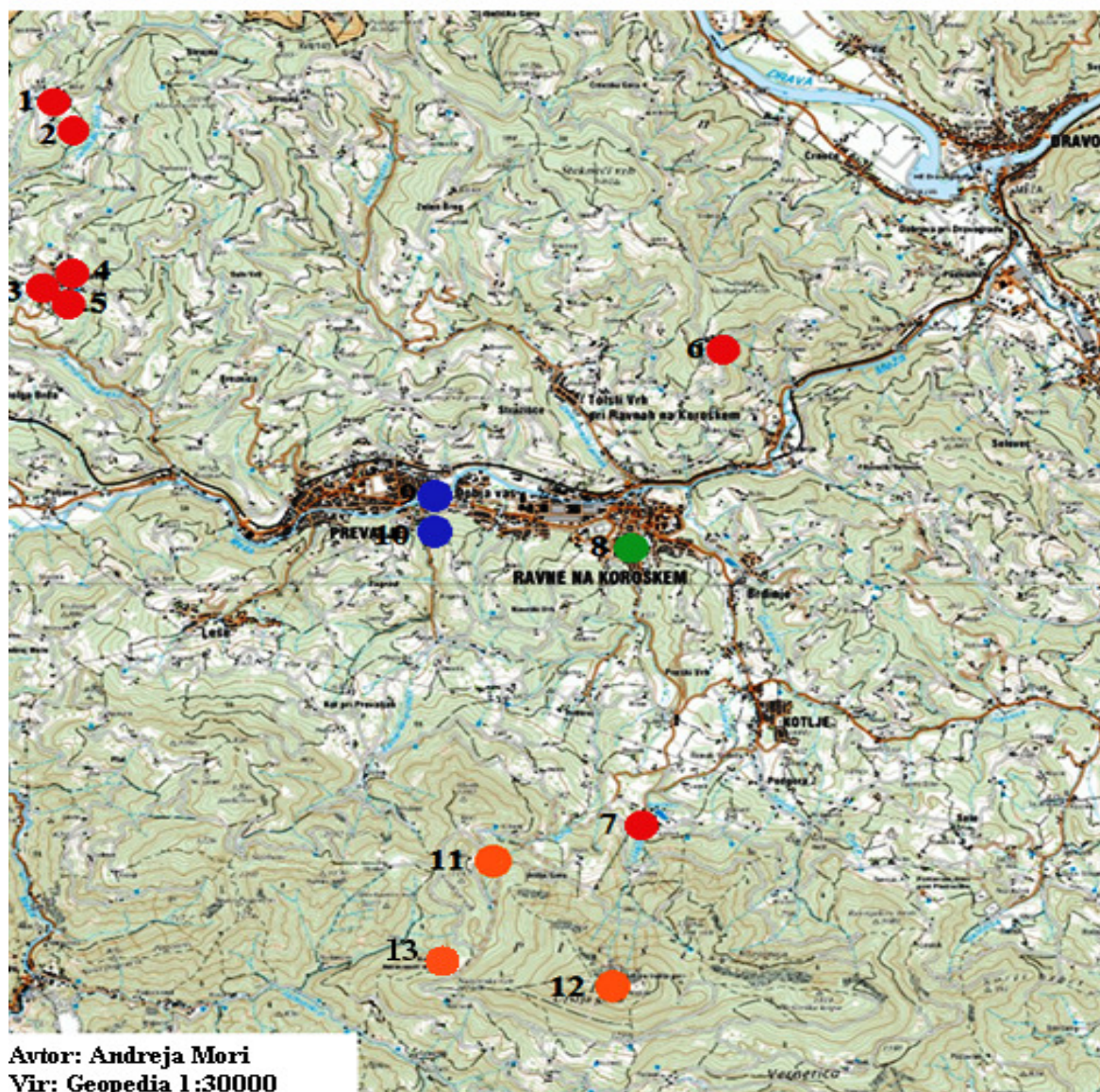
Za turistični kraj je pomembno, da ima na razpolago zadostno število ležišč za potrebe turistov. Za goste je pomembno, da ima ustrezno urejene bivalne oziroma prenočitvene zmogljivosti, ki zajemajo varnost, udobje in dobre higienske razmere. V občinah Ravne na Koroškem in Prevalje lahko turisti prenočijo na turističnih kmetijah, v gostiščih, v apartmajih, planinskih domovih in kočah ter v mladinskem hotelu Pukl. Največji nastanitveni objekt v obeh občinah je najnovejši Mladinski hotel Pukl, uradno odprt od oktobra 2011. Ta nizkoenergijski ekološki leseni objekt ima na voljo 48 ležišč v dvoposteljnih, štiriposteljnih in osemposteljnih sobah. Vsaka od sob, ki jih je skupaj osem, ima svoje koroško ime: Gnar, Šartelj, Šnops, Mošt, Klocne, Prajzper, Grumpi in Klobase.

V občini Ravne na Koroškem imajo turisti možnost nastanitve v gostiščih, apartmajih, turističnih kmetijah z nastanitvijo, planinskih domovih in kočah ter mladinskem hotelu. Med danimi možnostmi največ gostov prenoči v gostiščih, sledijo turistične kmetije z nastanitvijo, apartmaji ter planinski domovi in kočice, za hotel pa še ni podatkov, ker je bil pred kratkim odprt (oktober 2011). V Občini Prevalje lahko turisti izbirajo le med gostišči in turističnimi kmetijami. Gostje večinoma prenočijo na eni izmed kmetij v turistični vasi Šentanel. Glede na obstoj nastanitvenih objektov in število sob ter število ležišč lahko ugotovimo, da so prenočitvene kapacitete majhne.

Tabela 8: Objekti z možnostjo prenočitve v spodnji Mežiški dolini

<i>Turistične kmetije</i>	<i>Gostišča z možnostjo prenočitve</i>	<i>Hotel</i>	<i>Planinski domovi in kočice</i>
Ošven Lipovnik Marin Ploder Lužnik Mikl Koroš	Gostišče Brančurnik Gostišče Delalut	Mladinski hotel Pukl	Koča na Uršlji gori Smučarska koča Koča na Naravskih ledinah

Karta 5: Karta prenočitvenih zmogljivosti v spodnji Mežiški dolini v letu 2011

LEGENDA:

- - Turistične kmetije
- - Gostišča z možnostjo prenočitve
- - Hotel
- - Planinske kočje

TURISTIČNE KMETIJE:

- 1 - Mikl
- 2 - Koroš
- 3 - Marin
- 4 - Ploder
- 5 - Lužnik
- 6 - Lipovnik
- 7 - Ošven

HOTEL:
 8 - Punkl

GOSTIŠČA:
 9 - Delalut
 10 - Brančurnik

PLANINSKE KOČE

- 11 - Smučarska kočja
- 12 - Koča na Uršlji gori
- 13 - Koča na Naravskih ledinah

Mladinski hotel Punkl

Hotel je zasnovan kot nizkoenergijski ekološki leseni objekt. Gre za eno v vrsti številnih lesenih javnih objektov na Koroškem (Strojna, Radlje, Muta, Vuzenica). Gradbeni materiali so naravni (naravni masivni les), tudi celotni gradbeni proces je potekal v skladu z naravnimi in bioklimatskimi danostmi okolja.

Ponudba

Punkl je namenjen bivanju največ 48 gostov, hkrati pa s skupnimi prostori omogoča organizacijo aktivnosti za goste hotela kot tudi za zunanje obiskovalce (potopisna in druga predavanja, izobraževanja, srečanja, seminarje ...). Gostom hotela je skozi vse leto na voljo 8 sob z lastnimi sanitarijami, ena večja soba je prilagojena potrebam invalidov. Sobe so zasnovane fleksibilno, tako da je omogočeno bivanje v dvoposteljnih, štiriposteljnih ali osemposteljnih sobah. Notranji skupni prostor je osvetljen z vseh štirih strani, hkrati pa gostom nudi pogled na travnato zelenico, drevje in drugo rastlinje, ki obdaja hotel. Gostom so poleg osnovne storitve na voljo brezplačno parkirno mesto, zajtrkovalnica s skupno kuhinjo, pralnica perila in prostor za hranjenje (športne) opreme. Hotel skozi vse leto ponuja možnosti za nočitve posameznikov in skupin, z neposredno bližino Športnega parka Ravne. Z aktivnostmi Kulturnega centra Ravne obiskovalcem (športnim klubom in ekipam, šolskim in poslovnim skupinam ter posameznikom ...) ponuja tudi pisano paleto najrazličnejših športnih in kulturnih aktivnosti.

V Mladinskem hotelu lahko prenoči vsak, ki se želi za nekaj dni umakniti v mirno, neokrnjeno naravo in čas izkoristiti za družabne športne igre, pohode, ogledе kulturnih in zgodovinskih znamenitosti ali pa se naužiti športnih užitkov v naravi ali v Športnem parku, ki leži v neposredni bližini hotela, oddaljen manj kot 500 metrov. Temelje le-tega je že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja z načrtnimi vlaganji postavila železarna, skozi leta se posodablja in povečuje. Danes se ponaša z zaokroženo ponudbo športnih dejavnosti za širšo javnost skozi vse leto: zunanji olimpijski bazen in notranji 25 m bazen za plavanje in sprostitev, wellness, smučanje, drsanje, plavanje, fitnes, košarka, nogomet, odbojka na mivki, tenis ...

Gradnja in gradbeni material

Mladinski hotel Punkl je odprt od 14. oktobra 2011. Zgrajen v okrilju Mladinskega centra Ravne – Koroškega zavoda za kulturo. Izgradnja mladinskega hotela je izrednega pomena za razvoj že obstoječih potencialov turizma in mladinske dejavnosti v občini Ravne na Koroškem in v Koroški regiji.

Gradnja lesenih objektov je razmeroma enostavna, hitra in čista, v primerjavi z gradnjami z ostalimi materiali tudi veliko bolj trajnostna. Enako velja tudi za razstavljanje in razgradnjo lesenih stavb. Les, kot gradbeni material, je eden najbolj ekoloških gradbenih materialov. Znan je po tem, da omogoča uravnavanje vlage, čiščenje in precejanje zraka, je sorazmerno dober izolator in je prijeten na dotik. Les za razliko od ostalih gradbenih materialov, ki proizvajajo CO₂, celo akumulira oz. porablja CO₂. Prednost lesa predstavlja tudi njegova ekonomičnost, saj omogoča pametno in večkratno uporabo v različne namene.

Številnih pozitivnih lastnosti so se zavedali tudi snovalci projekta. Objekt je v osnovi zasnovan kot ekološki in nizkoenergijski. Konstrukcija hotela je v manjši meri (temeljna plošča, oporni zid) armirano betonska, sicer pa v celoti lesena. Temeljna plošča, oporni zidovi in zidovi objekta, ki se prislanjajo na teren, so zgrajeni iz litega armiranega betona. Nosilna konstrukcija je iz masivnega lepljenega lesa. Iz masivnega lesa so tudi fasade, strop, talne obloge in oprema. Glavno vodilo projekta v času gradnje in uporabe projekta je minimalizirati obremenitve okolja na vseh področjih.

Slika 35: Mladinski hotel Punkl

VIR: Andreja Mori, 2011

Umeščenost v družbeni prostor

Izgradnja mladinskega hotela je izrednega pomena za razvoj izjemnih, že obstoječih potencialov turizma in mladinske dejavnosti v občini Ravne na Koroškem in v Koroški regiji. Umestitev v okolje, kamor je hotel postavljen, je bila dobro premišljena, saj gre za geografsko razgiban prostor, kjer so ohranjeni številni biseri narave, ki navdušujejo strokovnjake in priložnostne obiskovalce. Bogata in raznolika je tudi ohranjena kulturna dediščina. Številni spomeniki so dokumenti časa in govorijo zgodbe o življenju ob reki Meži ter na pobočjih Uršlje gore in okoliških hribov. Pokrajino so v preteklosti zaznamovale koroške legende, tradicionalne dejavnosti železarstva in jeklarstva, Rimski vrelec, Ravne so tudi mesto *Forme vive*, rojstni kraj Prežihovega Voranca ... Pomemben faktor vzpostavitve ravenskega mladinskega hotela Punkl je odigrala tudi odlično razvita športna infrastruktura.

Mladinski hotel omogoča:

- ➔ večjo in bolj kakovostno vključitev javne infrastrukture v gospodarsko-turistično rabo,
- ➔ večjo podporo dejavnosti mladih pri lokalnem in regionalnem razvoju,
- ➔ izboljšanje pogojev za razvoj mladinskega turizma, deficitarnih aktivnosti na področju mladinske dejavnosti, ki se v občini še ne izvajajo, in razvoja ustvarjalnih industrij lokalnih skupnosti,
- ➔ povečanje možnosti zaposlovanja,
- ➔ večjo prepoznavnost ustvarjalnosti ter vzpostavitev partnerstva med izvajalci kulturnih dejavnosti, šolstvom, visokim šolstvom, civilno družbo in gospodarstvom.

Mladinski centri so izrednega pomena za socialno povezanost mladih ter učenje izven formalnega okvira. V Sloveniji je trenutno organiziranih le nekaj mladinskih centrov, ki z lastnimi prenočitvenimi zmogljivostmi omogočajo večdnevno nastanitev. Mladinski hotel Punkl je bil zgrajen tudi z namenom, da bo imel vlogo enega izmed nosilcev mladinskega (seminarskega) turizma in mednarodne mobilnosti mladih v sklopu dolgoročne strategije razvoja Republike Slovenije. Gradnja in uporaba objekta upošteva in izkorišča naravne, družbene, kulturne in zgodovinske danosti pokrajine. Hotel temelji na svoji funkcionalnosti, preprostosti in avtohtonosti ter postavlja nove gradbene, arhitekturne in razvojne trende slovenskega mladinskega turizma.

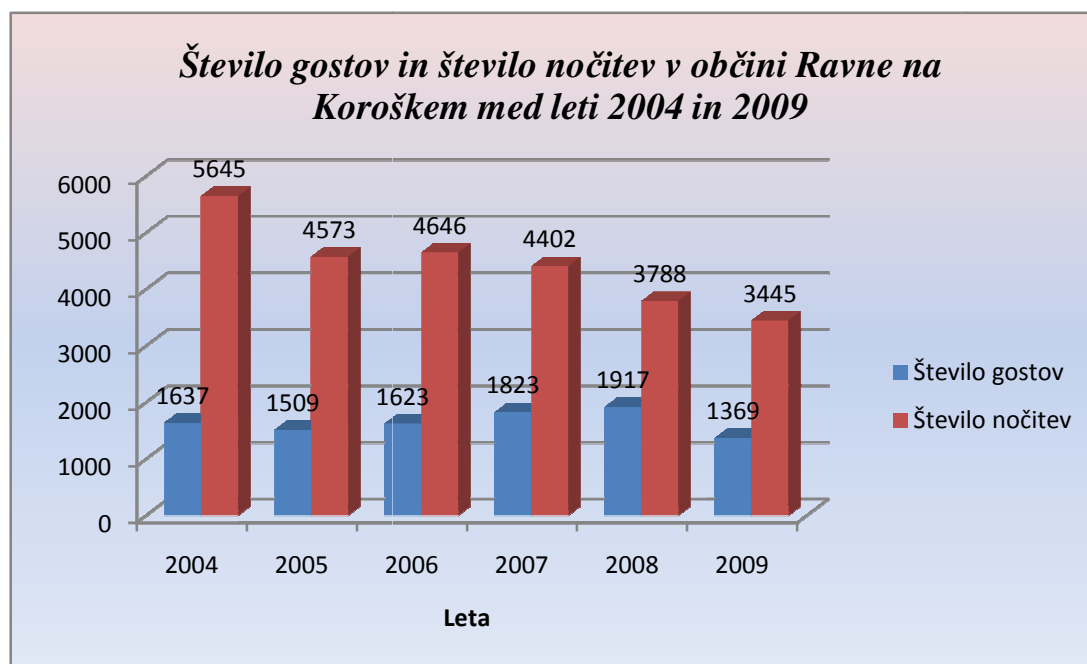
Tabela 9: Število ležišč, število gostov, število nočitev, povprečna doba bivanja gostov in zasedenost ležišč (%) v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje, med leti 2004 in 2009

RAVNE NA KOROŠKEM						PREVALJE				
LETO	Število ležišč	Število gostov	Število nočitev	Povprečna doba bivanja gostov	Zasedenost ležišč (%)	Število ležišč	Število gostov	Število nočitev	Povprečna doba bivanja gostov	Zasedenost ležišč (%)
2004	85	1673	5645	3,4	18,2	20	157	1052	9,9	14,4
2005	82	1509	4573	3,0	15,3	39	383	2074	5,4	14,6
2006	119	1623	4646	2,9	10,7	* ...	427	3315	7,8	*...
2007	114	1823	4402	2,4	10,6	61	522	1808	3,5	8,1
2008	73	1917	4788	2,5	17,9	18	420	1634	3,9	24,9
2009	91	1369	3445	2,5	10,37	37	744	1770	2,4	13,1

*opomba: ni podatka ...

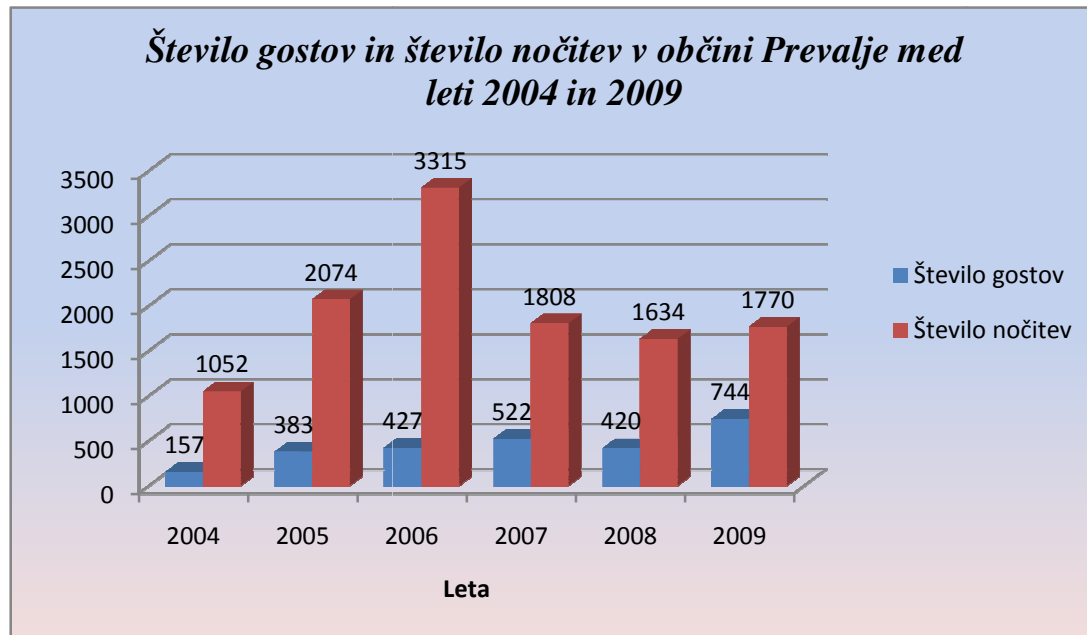
VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Graf 5: Število gostov in število nočitev v občini Ravne na Koroškem med leti 2004 in 2009

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Graf 6: Število gostov in število nočitev v občini Prevalje med leti 2004 in 2009

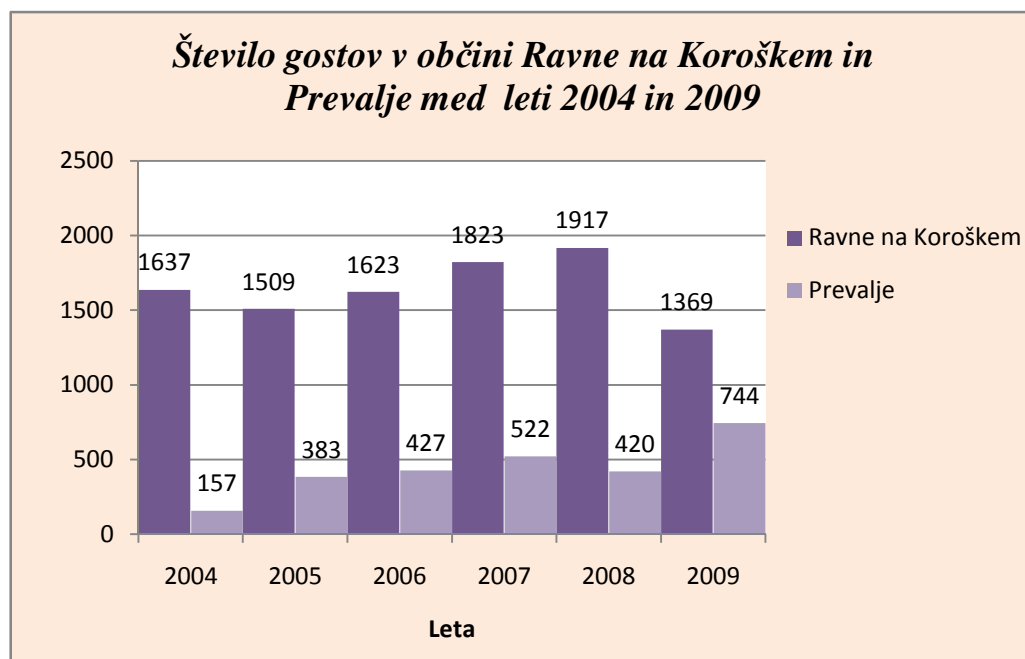

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Analiza podatkov kaže, da je v občini Ravne na Koroškem število gostov od leta 2005 naraščalo, leta 2009 pa je sledil upad. Število nočitev je močneje upadlo na prehodu iz leta 2004 na 2005. V letu 2006 podatki kažejo zelo majhno porast nočitev (73), od tega leta naprej pa število nočitev upada.

V občini Prevalje je število nočitev med leti 2004 in 2009 svoj maksimum doseglo v letu 2006, ko je bilo zabeleženih 3315 nočitev. Do tega leta je število nočitev konstantno naraščalo. V naslednjih dveh letih je število nočitev upadalo, leta 2009 pa je spet naraslo. Najmanj gostov (157) v obdobju šestih obravnavanih let je občino Prevalje obiskalo v letu 2004, največ pa v letu 2009 (744). Med leti 2005 in 2008 je povprečno število nočitev 438.

Graf 7: Število gostov v občini Ravne na Koroškem in Prevalje med leti 2004 in 2009

VIR: Statistični urad Republike Slovenije

Analiza podatkov kaže, da je občino Ravne na Koroškem med leti 2004 in 2009 obiskalo več gostov kot občino Prevalje. V občini Ravne na Koroškem število prihodov turistov narašča, izjema je leto 2009, ko je število gostov upadlo. V Prevaljah je število gostov naraščalo od leta 2004 do leta 2007, potem pa upadlo v letu 2008, naslednje leto pa zopet naraslo. Obe občini je v šestih letih obiskalo skupaj 12258 gostov, od tega delež v občini Ravne na Koroškem znaša 87,8 % vseh obiskovalcev spodnje Mežiške doline v letih od 2004 do 2009.

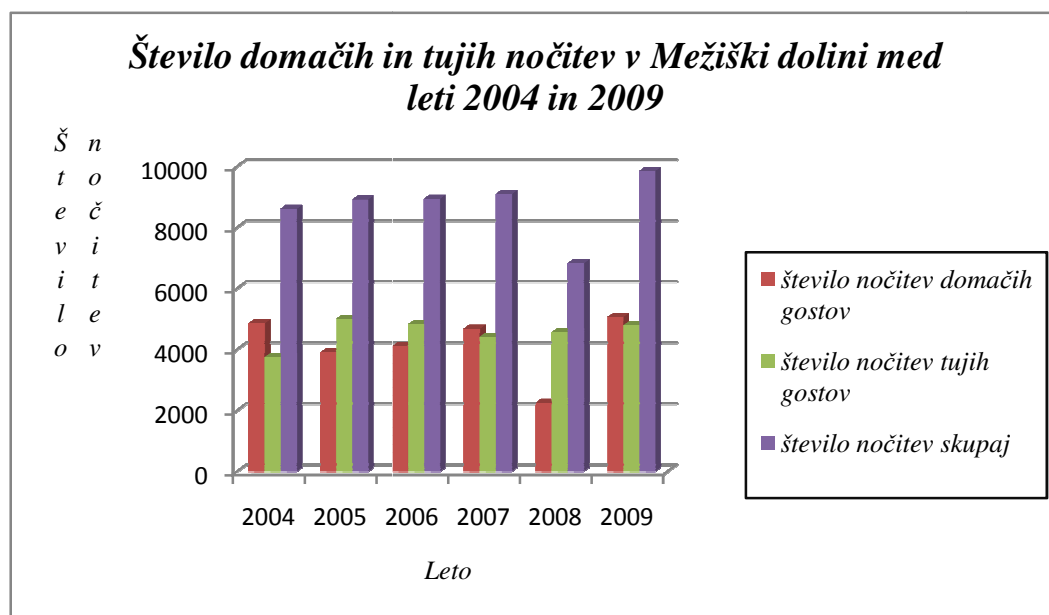
Tabela 10: Število domačih in tujih gostov in nočitev za celotno Mežiško dolino med leti 2004 in 2009

<i>LETO</i>	<i>Število tujih gostov</i>	<i>Število domačih gostov</i>	<i>Število gostov skupaj</i>	<i>Število nočitev domačih gostov</i>	<i>Število nočitev tujih gostov</i>	<i>Število nočitev skupaj</i>	<i>Povprečna doba bivanja-število noči</i>
2004	1316	1542	2858	4871	3748	8619	2,2
2005	1613	1361	2974	3910	5009	8919	1,9
2006	1489	1130	2619	4113	4831	8944	2,0
2007	1753	1371	3224	4687	4417	9104	2,0
2008	1509	1220	2729	2259	4569	6828	2,1
2009	2281	1451	3732	5062	4795	9857	ni podatka

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Celotno Mežiško dolino je od leta 2004 do 2009 skupaj obiskalo 18136 turistov, od tega 12258 spodnjo Mežiško dolino. Tujih gostov je 9898, kar predstavlja 55 % delež obiskanosti. Število domačih in tujih gostov se iz leta v leto ni bistveno spremenilo, opazimo pa lahko, da od leta 2005 Mežiško dolino obiše več tujih turistov kot domačih. Iz tabele je razvidno, da število gostov z leti niha, torej ne moremo opredeliti ne rasti, ne upada gostov. Povprečna doba bivanja gostov v Mežiški dolini je 2 dni, iz česar lahko sklepamo, da v Mežiški dolini prevladuje vikend turizem.

Graf 8: Število domačih in tujih nočitev v celotni Mežiški dolini med leti 2004 in 2009

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Največ nočitev v vseh mežiških občinah med leti 2004 in 2009 je bilo ustvarjenih v letu 2009. Skupno število nočitev od 2004 do 2007 leta konstantno narašča, v letu 2008 je sledil padec, v letu 2009 pa zopet porast. Domači gostje, ki so v letih od 2004 do 2009 prenočili v Mežiški dolini, so večinski delež v prenočitvah prevzeli leta 2004, 2007 in 2009, v ostalih letih so več nočitev ustvarili tuji gostje. V letu 2005, ko so tuji gostje v prenočitvah prevzeli prednost, je delež le teh znašal 56 % vseh nočitev. Leta 2006 je delež nočitev tujih gostov znašal 54 %, v letu 2007 pa so večjo število nočitev dosegli domači gostje.

Če primerjamo številke nočitev domačih gostov na prehodu iz leta 2007 v leto 2008, je zelo očiten padec pri domačih gostih, saj se je število nočitev domačih gostov skoraj prepolovilo. V tem letu so domači turisti predstavljali le 33 % nočitev. Podatek je presenetljiv, razlog pa lahko najdemo v poslabšanih gospodarskih razmerah, zaradi recesije, ki je veliko ljudi pahnila v finančno krizo. Zaradi prehoda, na katerega veliko ljudi ni bilo pripravljenih, je delež domačih gostov tako močno upadel.

Tabela 11: Število tujih turistov po državah, ki so od januarja 2008 do julija 2010 obiskali občini Ravne na Koroškem in Prevalje

	Ravne na Koroškem			Prevalje		
	2008	2009	2010 (jan.-jun.)	2008	2009	2010 (jan.-jun.)
<i>Avstrija</i>	127	142	0	27	31	20
<i>Belgija</i>	18	7	0	7	5	1
<i>Bolgarija</i>	8	1	0	6	0	2
<i>BIH</i>	47	20	0	8	6	0
<i>Češka</i>	34	32	0	0	0	16
<i>Črna gora</i>	0	0	0	0	1	0
<i>Danska</i>	4	1	0	2	0	0
<i>Estonija</i>	7	0	0	0	0	0
<i>Finska</i>	2	11	0	2	0	0
<i>Francija</i>	71	33	0	18	10	1
<i>Grčija</i>	8	13	0	2	0	0
<i>Hrvaška</i>	43	44	0	15	50	10
<i>Irska</i>	2	0	0	1	0	0
<i>Islandija</i>	0	4	0	3	1	0
<i>Italija</i>	133	69	0	17	18	0
<i>Latvija</i>	0	1	35	0	1	0
<i>Nemčija</i>	0	0	0	0	0	21
<i>Madžarska</i>	14	21	3	14	12	0
<i>Nizozemska</i>	19	5	0	5	6	9
<i>Poljska</i>	13	12	0	17	6	13
<i>Portugalska</i>	3	0	0	0	1	0
<i>Romunija</i>	10	6	0	0	1	0
<i>Rusija</i>	18	16	0	3	1	1
<i>Slovaška</i>	9	7	0	0	0	0
<i>Srbija</i>	48	15	25	9	23	7
<i>Španija</i>	10	7	0	0	2	0
<i>Švedska</i>	141	145	0	7	3	0
<i>Švica</i>	11	7	0	1	4	0
<i>ZDA</i>	30	6	0	1	3	2
<i>Izrael</i>	4	4	0	2	2	1

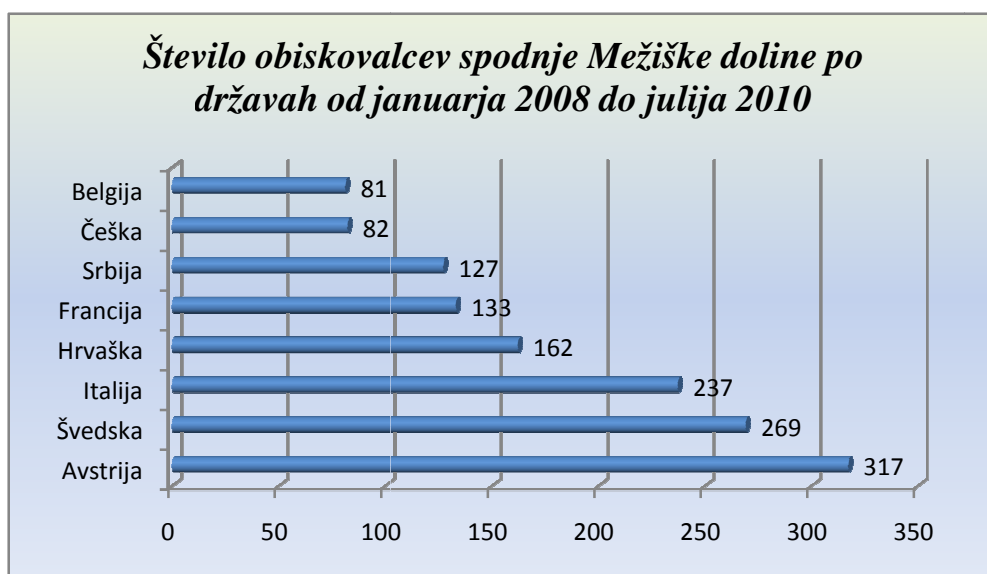

Tabela 12: Države, iz katerih je od januarja 2008 do julija 2010 v spodnjo Mežiško dolino pripotovalo največ turistov

<i>Država</i>	<i>Število gostov skupaj</i>
<i>Avstrija</i>	317
<i>Švedska</i>	269
<i>Italija</i>	237
<i>Hrvaška</i>	162
<i>Francija</i>	133
<i>Srbija</i>	127
<i>Češka</i>	82
<i>Belgija</i>	81

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Graf 9: Število tujih obiskovalcev spodnje Mežiške doline po državah od januarja 2008 do julija 2010

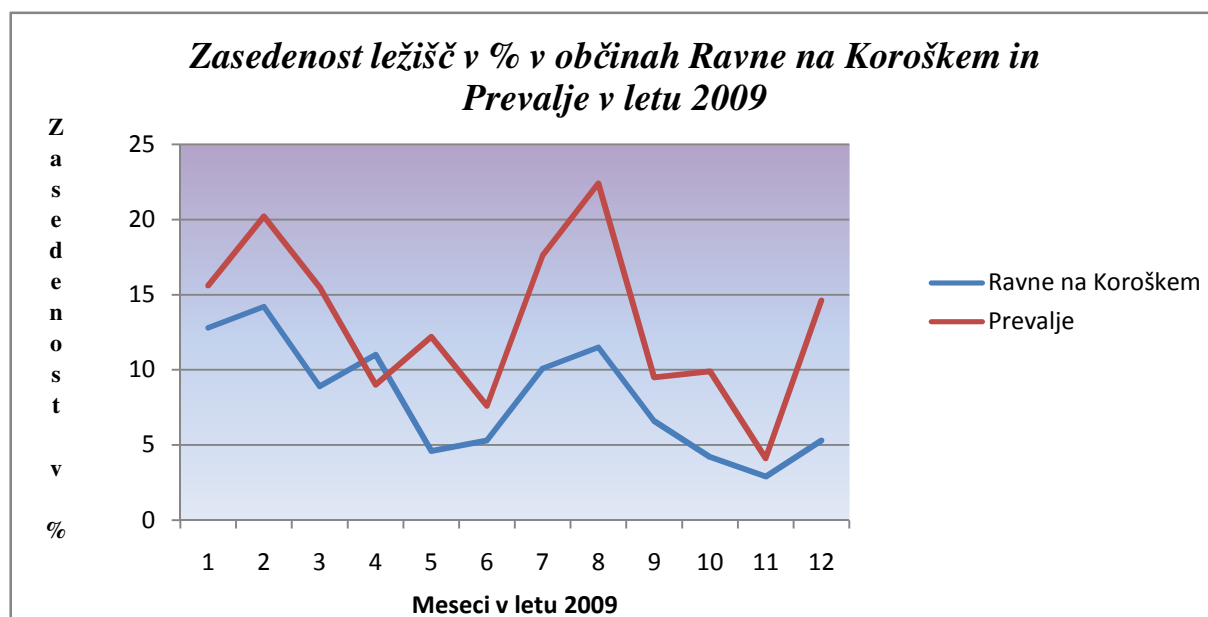
VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

V obdobju med januarjem 2008 in julijem 2010 je spodnjo Mežiško dolino obiskalo največ tujih gostov iz sosednjih držav. Izjema je Švedska, iz katere je pripotovalo 269 turistov. Večina Švedov je obiskalo občino Ravne na Koroškem, 141 leta 2008 in 145 leta 2009, le 10 jih je obiskalo občino Prevalje. Glede na podobno število lahko sklepam, da so vsako leto pripotovali s tremi avtobusi, razloga pa ni mogoče opredeliti natančno. Države, iz katerih je pripotovalo več kot sto turistov, so Avstrija, Švedska, Italija, Hrvaška, Francija in Srbija.

Tabela 13: Zasedenost ležišč po mesecih v letih 2009 in 2010 v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje

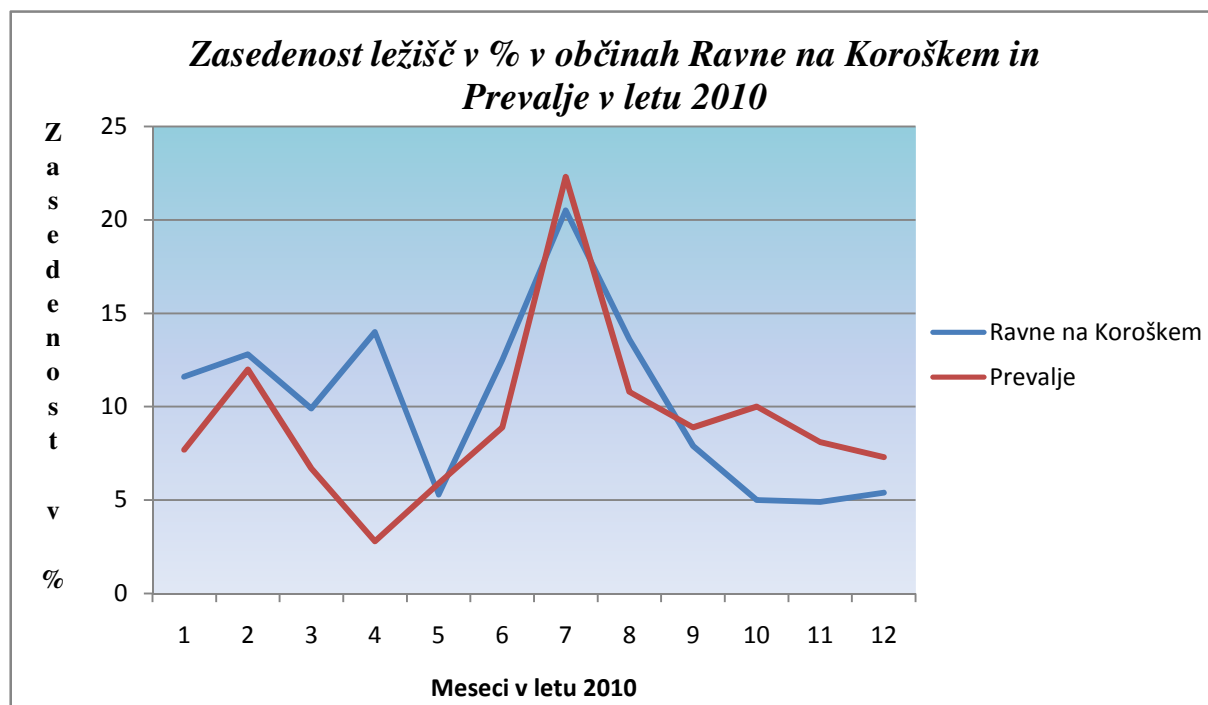
	RAVNE NA KOROŠKEM			PREVALJE		
	Število nočitev	Število ležišč	Zasedenost (%)	Število nočitev	Število ležišč	Zasedenost (%)
2009						
<i>Januar</i>	665	167	12,8	237	49	15,6
<i>Februar</i>	663	167	14,2	205	39	20,2
<i>Marec</i>	549	199	8,9	187	39	15,5
<i>April</i>	659	199	11,0	133	47	9,0
<i>Maj</i>	285	199	4,6	179	47	12,2
<i>Junij</i>	318	199	5,3	111	47	7,6
<i>Julij</i>	623	199	10,1	447	78	17,6
<i>Avgust</i>	709	199	11,5	570	78	22,4
<i>September</i>	393	199	6,6	139	47	9,5
<i>Oktober</i>	261	199	4,2	151	47	9,9
<i>November</i>	179	200	2,9	61	47	4,1
<i>December</i>	327	200	5,3	177	39	14,6
2010						
<i>Januar</i>	516	144	11,6	134	56	7,7
<i>Februar</i>	631	176	12,8	189	56	12,0
<i>Marec</i>	508	164	9,9	116	56	6,7
<i>April</i>	690	164	14,0	48	56	2,8
<i>Maj</i>	270	164	5,3	103	56	5,9
<i>Junij</i>	428	114	12,5	149	56	8,9
<i>Julij</i>	737	116	20,5	387	56	22,3
<i>Avgust</i>	693	164	13,6	187	56	10,8
<i>September</i>	392	164	7,9	149	56	8,9
<i>Oktober</i>	255	164	5,0	175	56	10,0
<i>November</i>	240	164	4,9	176	72	8,1
<i>December</i>	18	114	5,4	163	72	7,3

Graf 10: Zasedenost ležišč v % v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje v letu 2009

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Graf 11: Zasedenost ležišč v % v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje v letu 2010

VIR: Statistični urad Republike Slovenije, 2011

Zasedenost ležišč v spodnji Mežiški dolini v letu 2009 in 2010 je nizka in v nobeni občini ni preseгла 25 %. Največja zasedenost je bila v občini Prevalje v avgustu 2009. Tega leta je bilo v občini Prevalje manjše število nočitev v primerjavi z občino Ravne na Koroškem, vendar je bila večja zasedenost ležišč v vseh mesecih z izjemo meseca aprila. Največja zasedenost je bila v poletnih in zimskih mesecih. Zasedenost ležišč po mesecih v letu 2009 dokaj enakomerno narašča in pada, izjema je mesec april, ko je v občini Ravne na Koroškem večja zasedenost, kot v občini Prevalje, kar je razvidno iz grafa, saj se tam krivulji prekrížata.

V letu 2010 je v občini Ravne na Koroškem večja zasedenost ležišč v prvi polovici leta, v drugi pa so ležišča bolj zasedena v občini Prevalje. Iz grafa je razvidno, da je zasedenost največja poleti, v obeh občinah v mesecu juliju. V tem mesecu, ko so temperature najvišje, se ljudje radi umaknejo v naravno okolje, kjer je poletno vročino lažje prenašati. V okolici občine Ravne na Koroškem in Prevalje je veliko gozdov in zelenih površin, kar pripomore k temu, da so temperature nižje kot v večjih mestih, kjer prevladuje asfaltna podlaga. Na podeželju ali v okolici je tudi veliko turističnih znamenitosti. Poleg tega je na Ravnah tudi mestni bazen, ki še dodatno privlači turiste. Iz teh dejstev lahko sklepamo, da je razlog za največji obisk spodnje Mežiške doline v mesecu juliju zaradi kopališkega turizma in turizma na podeželju, kjer je zaradi zmernejših poletnih temperatur kot v mestu, prijetneje preživljati prosti čas in si ogledati lokalne znamenitosti.

Po mesecu juliju je zasedenost v obeh občinah upadala. V občini Prevalje je v letu 2009 krivulja zasedenosti pozimi narasla, v letu 2010 pa upadla. V tej občini prevladuje turizem na podeželju. Turistične kmetije so v višje ležečih predelih, ki so pozimi zaradi snega težje dostopne. Sklepamo lahko, da je obisk turističnih kmetij v zimskih mesecih odvisen od količine snega in dostopnosti.

Občina Ravne na Koroškem je v zasedenosti ležišč od oktobra do konca leta v letu 2009 in 2010 stagnirala, krivulja začne naraščati v zimskih mesecih. Turisti lahko pozimi smučajo na smučišču Poseka in smučišču Ošven. Prednost obeh je dobra dostopnost in bližina mesta nastanitve. Poleg tega se lahko gostje poslužujejo tudi športnega parka, kjer lahko plavajo v zimskem bazenu ali pokritem olimpijskem bazenu. Na razpolago so tudi pokrita teniška igrišča, dvorane za namizni tenis, košarko in odbojko. Za pohodnike je na razpolago varna in shojena pot na Uršljo ali Brinjevo goro. Pozimi imajo turisti v občini Ravne veliko možnosti za rekreacijo v zaprtih prostorih ali na prostem.

4.2.4 Tematske poti v občini Prevalje

Mlinarska pot

Mlinarska pot vodi mimo Štoparjevega mostu na Poljani, po dolini Šentanelške reke, po sledih nekdanjih mlinov. Mlini so delovali od 18. in vse do druge polovice 20. stoletja. Na Šentanelški reki so delovali Šefarjev, Novakov, Plodrov in Povhov mlin, ki je še edini ohranjen in obnovljen. Kajžarjev in Zvonikov mlin sta delovala ob sotočju Belškega in Jamniškega potoka. Jamniški potok je poganjal še Gabernikov, Korošev, Miklov in Peršatov mlin, Belški pa mline bližnjih avstrijskih kmetij čez mejo. Pot se prične pri Štoparjevem mostu in se po daljši poti, ki traja okoli pet ur ali po krajši poti, ki traja okoli tri ure, konča pri Povhovem mlinu. Dolžina poti je 20 km (Naveršnik, Plevnik, 2009).

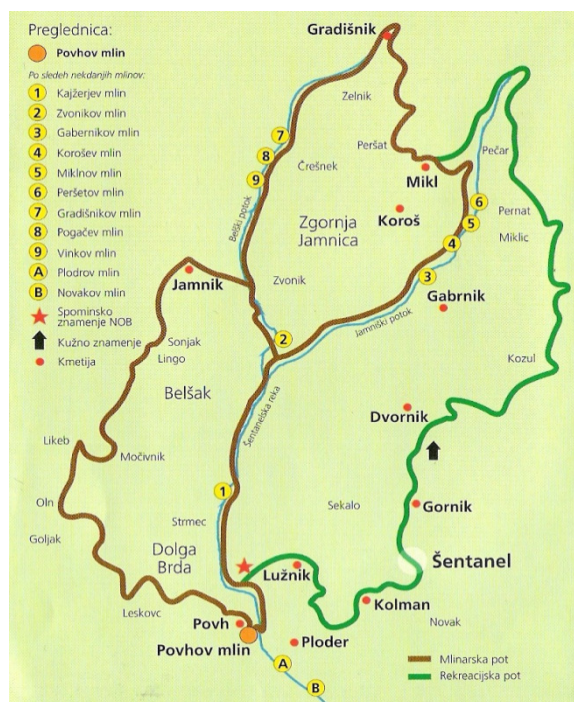
Pot vodi po dolini do obeležja, kjer je stal Kajžerjev mlin, nato do Zvonikovega mlina, nadalje proti Koroševi elektrarni, ki izkorišča vodo iz potoka. Ozka steza se vzpenja ob potoku, kjer so ob vznožju vidne sledi Peršatovega in Mikelnovega mlina, kjer je danes majhna elektrarna. Smerokaz Mlinska pot usmerja popotnike do obnovljene kapelice in mimo turistične kmetije Mikl, ki ponuja ekološko pridelane izdelke. Le pet minut je oddaljena turistična kmetija Koroš s častljivo lipo in starodavno kaščo. Pot se nadaljuje mimo idilično urejene kmetije Peršat in kmetije Gradišnik. Pot od tam vodi v dolino Belškega potoka tik ob avstrijski meji, kjer je nekoč deloval Gradišnikov mlin in Pogačev ter Vinkov mlin, ki je na avstrijski strani. Po vzponu v hrib se pride do bio kmetije Jamnik, tik ob meji z Avstrijo je kmetija Ling in v bližini lepo preurejena Sonjakova karavla. Zadnja postaja je Povhov mlin, kjer se Mlinarska pot zaključi (Mlinarska pot, 2010).

Na tej poti si lahko popotniki najprej ogledajo znamenje iz mlinskih kamnov v spomin padlim partizanom v Lužnikovi reki. Nadalje je možen ogled obeležja, kjer je stal Kajžarjev mlin in Zvonikov mlin, kjer stoji nadomestna hiša. Na razpotju Belšak–Jamnica se pot vzpenja proti Jamnici in vodi do Koroševe elektrarne, kjer je včasih stal Korošev mlin. Ob potoku vodi ozka steza, kjer so ob vznožju vidne sledi Peršatovega in Mikelnovega mlina. Ko potnik prispe na križpotje ima več možnosti za nadaljevanje poti: proti Strojni, proti Šentanelu ali na levo po obronkih Jamnice, Belšaka in nazaj v dolino proti Polhovemu mlinu (Naveršnik, Plevnik, 2009).

Rekreacijska pot

Iz Mlinarske poti lahko pri kmetiji Mikl na Jamnici popotnik zavije na Rekreacijsko pot proti Šentanelu. Pot je dolga 13 kilometrov in se približno po treh urah hoje konča pri Povhovem mlinu, kjer se skleneta Mlinarska in Rekreacijska pot. Ta pot vodi mimo kmetij Pečar, Pernat in Kozul. Po enourni hoji prispe do kmetije Dvornik, kjer si pohodniki lahko ogledajo zbirko kmečkega orodja. Od tod dalje se pot nadaljuje do križpotja in kužnega znamenja pri Dvorniku, iz 16. stoletja. Ob Gornikovi kmetiji stoji kapelica sv. Uršule ki varuje mogočne Gornikove lipe. Pot nadalje vodi po strmi stezi ob robu Gornikove globače do središča turistične vasi Šentanel. Od tu je lep razgled na Podjuno, Obir, Peco, Raduho in Uršljo goro. V sami vasi pa je možen ogled Brusnikove bajte, ki je znana kot ena najstarejših kmečkih hiš na Koroškem. V vasi se nahaja tudi cerkev sv. Danijela, ob kateri je urejeno pokopališče na katerem, je pokopan Luka Kramolc. Možen je tudi ogled spomenika NOB, dela akademskega kiparja Andreja Grošlja in Kramolčeve kašče. Pot se nadaljuje mimo Kolmanove domačije, kjer je odraščal Mitja Šipek, vsestranski kulturni delavec ter mimo pet minut oddaljene kmetije Ploder, ene izmed prvih turističnih kmetij. Naslednja postaja je Lužnikova domačija, kjer je rojstna hiša Luke Kramolca, tam je možen ogled spominske plošče ter starih fotografij njegove rodbine. Od tam je pot speljana po stezi v Lužnikovo reko do Povhovega mlina, kjer se Mlinarska in Rekreacijska pot skleneta (Rekreacijska pot).

Slika 36: Mlinarska in rekreacijska pot

VIR: Naveršnik, Plevnik, 2010

4.2.5 Tradicionalne prireditve

Tabela 14: Prireditve v občini Prevalje

Prireditev	Opis	Kraj in čas izvedbe
<i>Otroška pustna maškarada</i>	Pustna maškarada na Prevaljah je ena redkih tradicionalnih otroških pustnih maškarad v koroškem okolju, ki jo prirejajo vse od leta 1951.	- Prevalje - pustna nedelja
<i>Jesenska srečanja na Prevaljah</i>	V okvir jesenskih srečanj spadajo prireditve z različno vsebino, na raznih prizoriščih. Program je poln zabave, športa, kulture, etnoloških prireditev, ki poskrbi za vse generacije. Jesenska srečanja že od leta 1987 ponujajo številne zabavne in športne prireditve. Prireditev je poimenoval Janez Mrdavšič, slavist, pisatelj in dolgoletni ravnatelj Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem.	- Prevalje - začetek v drugem tednu septembra (traja od 10 do 14 dni)
<i>Izbor moštne d'čve</i>	Izbor moštne d'čve poteka v okviru projekta ceste mošta. Vsako leto izberejo deklet, ki se na podlagi preizkusov izkaže, da ima največ znanja o predelavi mošta. Prireditev, ki poteka od leta 2000, organizira Sadjarsko društvo Mežiške doline v mesecu novembru.	- ena od dvoran namenjenih tovrstnim dogodkom - november

VIR: Prevalje, 2010

4.2.6 Športna in rekreacijska infrastruktura v občini Ravne na Koroškem in Prevalje

Na Ravnah na Koroškem se že desetletja vrstijo glavne športne aktivnosti, zato je znano kot športno središče Koroške. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je železarna z načrtnimi vlaganji v športni standard zagotovila temelje za zgraditev sodobnega športnega parka, ki skozi vse leto nudi široko paleto dejavnosti za ljubitelje športa. Za aktivno preživljanje prostega časa so v Športnem parku Ravne na razpolago:

- *pokrit zimski bazen in letni bazen,*
- *sodoben atletski stadion,*
- *športna igrišča in dvorane,*
- *fitnes,*
- *kegljišče,*
- *smučišče Poseka z umetnim zasneževanjem in razsvetljavo (Športne aktivnosti, 2010).*

Dom telesne kulture – DTK

V Športnem domu ob Gimnaziji Ravne so zimski bazen, dimenzije 25 x 10 m, telovadnica za odbojko in košarko, dvorana za namizni tenis, kegljišče z osmimi stezami, fitnes, finska savna, šahovska soba, dvorana za aerobiko in ritmiko ter borilne veščine. V pritličnih prostorih je urejen tudi lokal, kjer se športniki po vadbi družijo ali skupaj pogledajo športno tekmo.

Pokrit zimski in letni bazen

Zimski bazen, dimenzije 25 x 10 m, se nahaja v DTK-ju in je odprt le v zimskem delu leta. Od poletja 2010 je v procesu prenove, ki bo končan predvidoma do konca leta 2011. Poleti je plavanje možno v letnem olimpijskem bazenu, ki je bil zgrajen leta 2004 in občini služi tudi kot mestno kopališče. Mestno kopališče se poleg olimpijskega bazena z balonom ponaša tudi z otroškim bazenom, toboganom in drčo. Temperatura vode v letnem bazenu je od 26 °C do 28 °C. Pozimi objekt prekrijejo s poliestrsko streho in tako omogočijo rekreacijo tudi v zimskem času (Športne aktivnosti, 2010).

Mestni stadion

V zunanji park spada moderniziran stadion s šeststezno umetno maso in nogometnim igriščem ter 350-sedežno tribuno. Mestni stadion je bil zgrajen leta 1968, nazadnje je bil obnovljen v letih med 1996 in 1998, ko je dobil moderno 6-stezno atletske stezo. Vadbena prostora na stadionu je 10908 m², skupna površina stadiona pa znaša 12380 m² (Športne aktivnosti, 2010).

Športna igrišča in steza za gorsko kolesarjenje

Poleg mestnega stadiona v zunanji mestni park spadajo tudi asfaltno odbojgarsko košarkarsko in rokometno igrišče, tri peščena tenis igrišča in igrišče za odbojko na mivki. V okviru športnega parka je za adrenalinske športnike od leta 2009 urejena atraktivna, štiri in pol kilometra dolga steza za gorsko kolesarjenje po pobočju Poseke.

Smučišče Poseka

Smučišče Poseka leži v neposredni bližini Športnega parka in je namenjeno rekreativnemu in tekmovalnemu smučanju. Na smučišču je kljub muhastim in suhim zimam z zasneževanjem poskrbljeno za snežne razmere in dobro smuko. Poseka je matično smučišče uspešnega domačega smučarskega kluba ASK Fužinar. Upravljalec zagotavlja 60 dni smučarske garancije. Smučišče leži na nadmorski višini 400 do 550 m nadmorske višine, na 8 ha površin, dolžina prog pa je ocenjena od 700 do 1000 metrov (Smučišče Poseka, 2010).

Športni park Ravne na Koroškem je vpet v naravno okolje mesta in Mežiške doline, ki nudi izjemne možnosti za aktivno preživljanje prostega časa. Možnosti v parku lahko s pridom koristijo aktivni športniki in športni klubi za svoje priprave, rekreativci, izletniki in turisti, ki si želijo nekaj dni aktivnega počitka. Na Ravnah je v okviru športnih aktivnosti registrirano tudi lokostrelstvo, za vse plesa željne pa obstaja Koroški plesni klub Karmen. Poleg aktivnosti v mestu, okolje predstavlja tudi lepo izhodišče za izlete v naravo, pohodništvo, planinarjenje in kolesarske ture.

Slika 37: Športni park Ravne na Koroškem

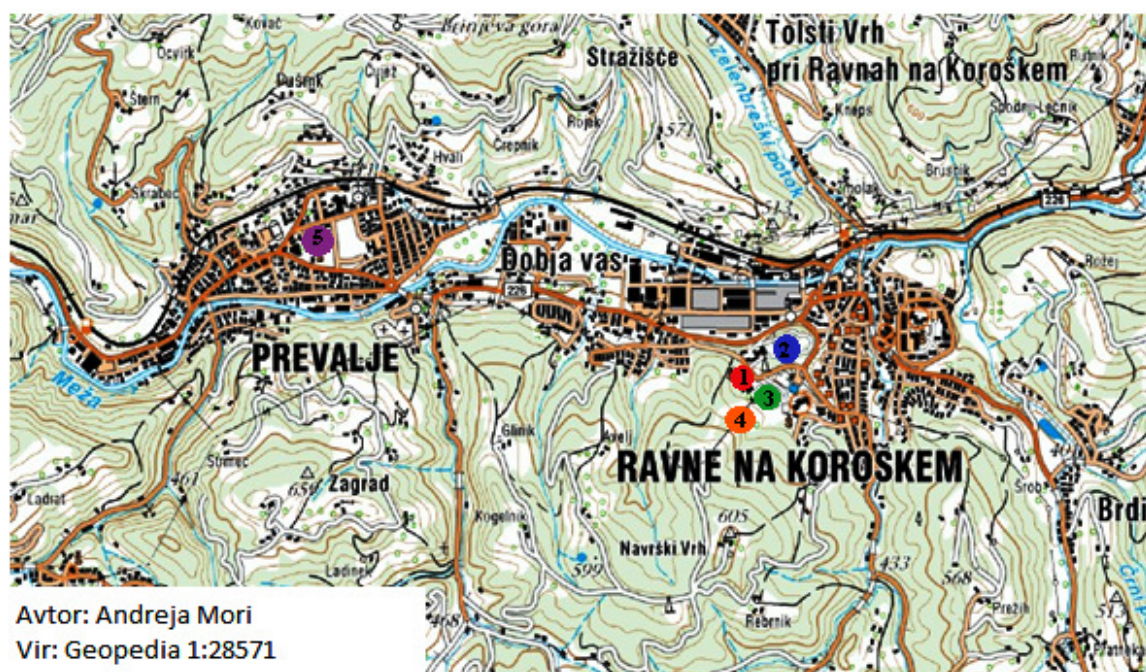

VIR: Športni park Ravne, 2010

V občini Prevalje je v primerjavi z Ravnimi na Koroškem manj urejene športne infrastrukture, kljub temu pa so omembe vredni rezultati športnikov iz tega kraja. Najbolj izstopajo ekipni športi, predvsem moški nogometni klub Korotan in ženska ekipa odbojkaric. Oboji so poskrbeli, da so Prevalje zapisane na športni zemljevid Slovenije. Nogomet so na Prevaljah začeli igrati v začetku 30. let dvajsetega stoletja, največje uspehe je klub dosegal v 90. letih prejšnjega stoletja, ko se je z uvrstitvijo v 1. slovensko nogometno ligo uspešno kosal z najmočnejšimi. Tam so ostali do sezone 2001/2002, ko je klub zaradi finančnih težav skoraj propadel in bil poslan v najnižji rang tekmovanja.

Odbojko so na Prevaljah rekreativno igrali že v 60. letih na igrišču pod kostanji pri nogometnem stadionu. Odbojcarski klub z imenom OK Korotan je bil ustanovljen leta 1971 kot sekcija v okviru TVD Partizan, v letu 2002 pa je postalo samostojno društvo Odbojcarski klub Prevalje. Izgradnja nove telovadnice, ki so jo pri osnovni šoli zgradili leta 1969, je bila ključni pogoj za organiziranje redne vadbe odbojke. Oboji se trudijo, da bi nadaljevali tradicijo uspešnega delovanja v ekipnih tekmovanjih.

Karta 6: Karta športne in rekreacijske infrastrukture v spodnji Mežiški dolini v letu 2011

LEGENDA:

- 1 - Dom telesne kulture, zimski bazen
- 2 - Pokrit letni bazen
- 3 - Mestni stadion
- 4 - Smučišče Poseka
- 5 - Športna dvorana pri OŠ Franja Goloba

Kolesarske poti

S Prevalj vodijo označene poti na Leše, Šentanel, Strojno, Dolgo Brdo, imenovane Kundijeve poti in zeleni krog Po poteh Blaža Mavrela v Strojni. Določene poti je možno med sabo kombinirati, tako da lahko kolesar spozna okolico Prevalj z lepimi panoramskimi pogledi na koroške gore in doline.

Kundijeve kolesarske poti

Po Jamnici, Strojni in Lešah potekajo označene poti, ki so zaradi značilne konfiguracije terena primerne za večino gorskih kolesarjev, ki se lahko odločajo med naslednjimi krogi kolesarskih poti: Vijoličasti krog, Modri krog, Rdeči krog, Rumeni krog in Zeleni Mavrelav krog.

Izhodišče: Prevalje, Jamnica

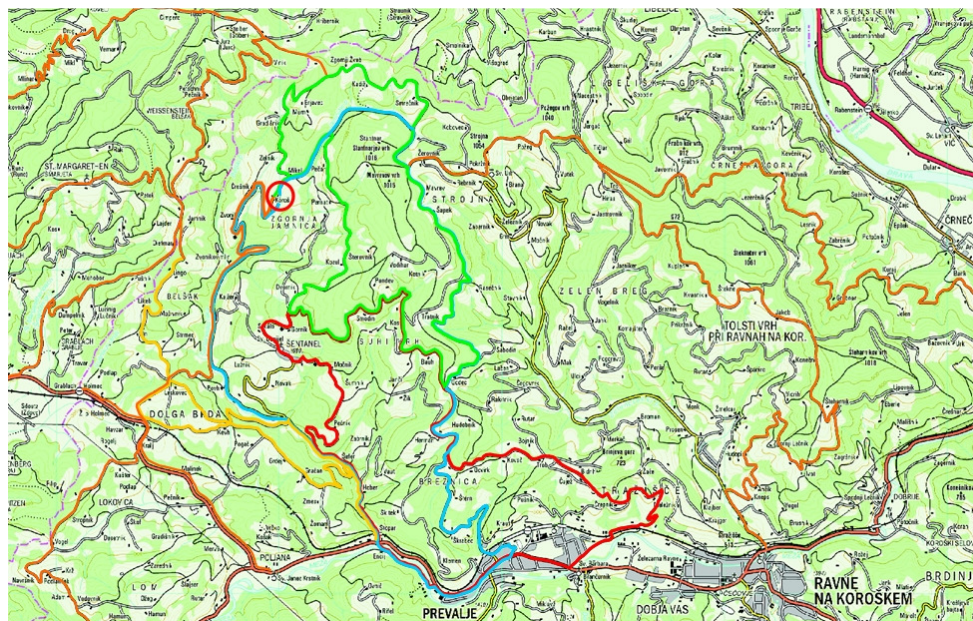
Skupna dolžina poti: 112 km

Število označenih poti: 5

Najnižja točka: 415 m n. v.

Najvišja točka: 955 m n. v.

Karta 7: Kundijeve kolesarske poti

VIR: Kundijeve kolesarske poti, 2010

Kolesarska pot Blaža Mavrela

Pot se začne na Prevaljah in vodi proti Ravnami na Koroškem. Prvi kilometer poteka po glavni cesti do krožišča, kjer zavije levo proti Podgonjani. Nadaljuje se po makadamski cesti po pobočju Stražišča, od koder je lep razgled na Prevalje in okolico. Proga se nadaljuje vse do kmetije Godec. Od tu pelje naravnost do kmetije Rašešnik, kjer sledi še zadnji daljši vzpon mimo kmetije Šapek in Mavrev, vse do križišča s kapelico pod kmetijo Žerovnik. V križišču pot zavije levo in nadaljuje s spustom do naslednjega križišča, kjer sledi oster levi zavoj, ki pot vodi po razgibani progi z nekaj manjšimi vzponi in spusti do križišča nad Šentanelom. Tu zavije levo in nadaljuje z nekaj kilometri vzpona ter spustom do križišča pri kmetiji Godec, kjer se krog ponovno sklene. Sledi spust po isti cesti, vse do križišča pod kmetijo Rožič, kjer pot zavije desno mimo kmetije Skitek in do kmetije Klemen. Sledi spust do izhodišča.

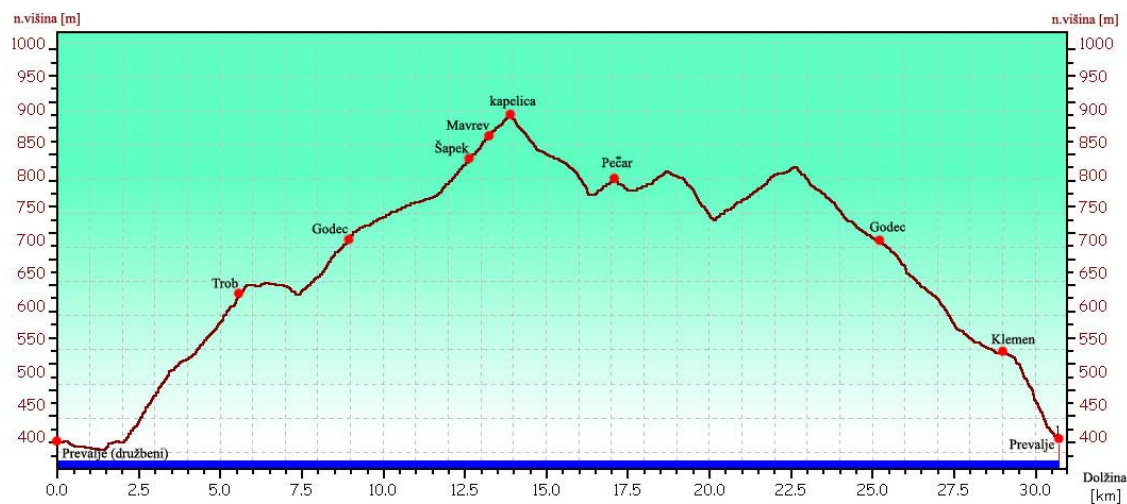
Izhodišče: Prevalje

Skupna dolžina poti: 31 km

Skupno vzpona: 250 m

Potek poti: Prevalje–Stražišče–Suhi vrh–Strojna–Zg. Jamnica–Prevalje

Graf 12: Potek kolesarske poti Blaža Mavrela

VIR: Kolesarske poti Blaža Mavrela, 2010

Športna dvorana pri OŠ Franja Goloba

Dvorana, ki je bila ob OŠ Franja Goloba zgrajena leta 1999, je primerna za košarko, rokomet, odbojko, mali nogomet, vodeno vadbo in tudi za manjše koncerte in proslave. V prvi vrsti je dvorana namenjena poučevanju telesne vzgoje učencev bližnje šole, primerna pa je tudi za vse, ki se aktivno ukvarjajo s fitnessom. Ob telovadnici na prostem je urejeno še igrišče za mali nogomet.

Tabela 15: Možne športne aktivnosti v občini Ravne na Koroškem in Prevalje

Športne aktivnosti	Ravne na Koroškem	Prevalje
	<ul style="list-style-type: none"> - plavanje - atletika - odbojka - nogomet - tenis - namizni tenis 	<ul style="list-style-type: none"> - kegljanje - kolesarjenje - lokostrelstvo - karate - aerobika - fitnes

VIR: Prevalje, 2010

5 POVZETKI RAZISKAVE LAS-A O STRATEGIJI RAZVOJA TURIZMA V MEŽIŠKI DOLINI

5.1 Predstavitev raziskave

LAS Mežiške doline je Lokalna akcijska skupina za razvoj podeželja za štiri koroške občine: Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem. V letu 2010, od januarja do septembra, je omenjena skupina izvedla devet delavnic, na katere so bili povabljeni akterji iz področja turizma in vsi, ki jih to področje zanima. Na teh delavnicah so se osredotočili na naslednja področja:

- ➔ pregledali in komentirali so znane podatke in rezultate analize;
- ➔ zastavili so nadaljnje usmeritve razvoja turizma v Mežiški dolini;
- ➔ definirali so strateške cilje, postavili vizijo;
- ➔ definirali so kompleksne turistične produkte;
- ➔ imenovali so nosilce produktov, ki so jih razdelali z različnih vidikov in vsakega kot poseben projekt uvrstili v končni dokument;
- ➔ postavili so organizacijsko strukturo za nadaljnjo realizacijo nalog;
- ➔ zastavili izvedbene aktivnosti za prihodnje obdobje (od 2010 do 2013) (http://www.lasmd.si/index.php?site=vsebine_n&nid=3663&kat=3850&lang=1&parent=0, 29. 3. 2011).

Skupina, ki je sodelovala v delavnicah, je kot del Strategije izdelala izvedbeni načrt, v katerem so definirane aktivnosti, kamor so uvrstili projekte, potrebna finančna sredstva, vire financiranja in terminski načrt za dokončno izvedbo projekta. Tako je do konca septembra 2010 nastal celovit dokument z naslovom Strategija razvoja turizma v Mežiški dolini, v katerem so podani analitični podatki, predstavili so strateške razvojne usmeritve in vse konkretne usmeritve, ki so jih podali na delavnicah. Vsebina dokumenta je zastavljena tako, kot so se dogovorili na delavnicah in je v skladu z metodologijo priprave razvojnih dokumentov.

Vsi, ki so sodelovali pri projektu, so si kot glavni cilj zadali povečati število obiskovalcev in nočitev v Mežiški dolini v času, v katerem so si zastavili rezultate (do leta 2013). Poleg glavnega so definirali tudi strateške cilje, ki so štirje:

1. Vzpostaviti redno sodelovanje in povezovanje ponudnikov.
2. Razviti skupne turistične produkte.
3. Vzpostaviti celostno turistično podobo, trženje in promocijo.
4. Zastaviti izvedbeni načrt za obdobje od 2010 do 2013.

5.2 Konkurenčne prednosti in strategija razvoja

Ekipa, ki je sodelovala pri tem projektu, je določila **konkurenčne prednosti** in **pozicioniranje Mežiške doline**. Pozicioniranje pomeni opredeliti, kakšno mesto ima določena turistična destinacija (v tem primeru Mežiška dolina) v primerjavi z drugimi konkurenčnimi destinacijami. S pozicioniranjem se razlikuje svoj produkt od konkurence po tistih značilnostih, ki so pomembne za ciljno skupino. Prav tako vpliva na promocijo in oblikovanje produkta, namen je torej približati destinacijo potrošniku in ustvariti edinstveno privlačnost destinacije.

Kot konkurenčne prednosti so opredelili:

- ➔ Specifičen relief, še neodkrite koticke in lepote, gore in vrhovi, krajinski park ter redke živalske in rastlinske vrste.
- ➔ Tradicija rudarstva – Podzemlje Pece, Leše nad Prevaljami.
- ➔ Gorsko kolesarsko območje in območje planinarjenja.
- ➔ Svojevrstna kulinarika.
- ➔ Prijaznost, domačnost in gostoljubnost domačinov.
- ➔ Sakralne in kulturne znamenitosti.
- ➔ Tradicionalne prireditve.
- ➔ Znane osebnosti z različnih področij: športniki, pisatelji, glasbeniki, slikarji ...
- ➔ Obmejna lega – ob priznani turistični destinaciji – avstrijski Koroški.
- ➔ Bližina letališča Celovec.

Turistična destinacija oblikuje svojo pozicijo skozi raznolikost produktov, ki jih ponuja. Ekipa, ki je sodelovala pri projektu, je Mežiško dolino pozicionirala kot destinacijo za:

- Ljubitelje neokrnjene narave, ki radi raziskujejo še neodkrite kotičke ter redke rastlinske in živalske vrste.
- Ljudi, ki iščejo miren kotiček, odmaknjen od mestnih množic, kjer čas teče počasneje.
- Ljubitelje avantur in aktivnosti v naravnem okolju – gorsko kolesarjenje, pohodništvo, jahanje, plezanje, smučanje ...
- Ljudje, ki želijo spoznati podobe iz preteklega življenja rudarjev, železarjev.
- Mlade družine, ki jih zanimajo legendarni junaki in pravljici bitja.
- Ljudje, ki želijo spoznati okolje, iz katerega prihajajo znani ljudje: športniki, pisatelji, glasbeniki in drugo uspešni znani Korošci.

5.3 Strategije na področju razvoja in trženju turističnih produktov

Za realizacijo določenih ciljev je bilo potrebno vzpostaviti strategijo na področju razvoja in trženja turističnih produktov. Strategija je določen načrt dejanj in aktivnosti, ki so potrebne za rešitev problemov na področju turizma in doseganje zastavljenih ciljev. Skupina, ki je sodelovala pri dejavnostih tega projekta, je za razvoj turizma zastavila več strategij.

1. **Strategija partnerstev:** Tu so se osredotočili na to, da bo potrebno spodbuditi povezovanje med ponudniki istovrstnih produktov v horizontalne mreže. Za vsak oblikovan skupni produkt se bi vzpostavilo partnerstvo in redne oblike sodelovanja. Partnerstva sodelujejo pri skupnih razvojnih, promocijskih in tržnih aktivnostih.
2. **Strategijo diferenciacije** bodo uporabili tako, da bodo pri oblikovanju turističnih produktov iskali specifične lastnosti, posebnosti, svojstveno identiteto in različnost od drugih. Na teh temeljih bo temeljila ponudba, ki jo bodo tržili in promovirali na nek drugačen, izviren način.
3. **Strategija diverzifikacije** pomeni razpršitev na področju razvoja produktov in na področju njihovega trženja. Oblikovali bodo turistične produkte na različnih področjih, z različno ponudbo (šport, podeželje, kultura ...) ter jo ponudili na različne trge in različnim skupinam.

4. *Strategija konkurenčnosti in privlačnosti* so si zastavili v smeri, da bodo razvijali kvalitetne in atraktivne produkte ter se vse čas primerjali s konkurenco, spremljali svetovne trende in se nanje tudi pravočasno odzivali.
5. *Strategija tržnega komuniciranja*: Gre za aktivnosti, ki jih destinacija izvaja z namenom vzpostaviti komunikacijo s potencialnimi obiskovalci. S pomočjo različnih inštrumentov (ime, logotip, znaki, okolje, prireditve ...) se v reklamne namene oblikuje identiteta v upanju, da bo v turistu vzbudila zanimanje za Mežiško dolino. Ekipa pri projektu je v dokumentu podala mnenja, da bo kot ključna izhodišča pri tržnem komuniciranju upoštevala naslednja dejstva:
- promocijske aktivnosti usmeriti v grajenje in komuniciranje krovne znamke, skupne identitete;
  - predstavitev na internetu;
  - sistematično usposabljanje in motiviranje posameznikov, ki so aktivni na področju turizma, da postanejo »prodajalci« turistične destinacije;
  - pri tržnem komuniciranju bi sodelovali vsi partnerji, ki so kakorkoli povezani s turistično destinacijo oz. produktom.

5.4 Razvojni model

Pri ustvarjanju razvojnega modela so se akterji projekta dobro zavedali, da je dodana vrednost turizma čim večja, tem bolj je strukturirana turistična ponudba. Na obstoječe turistične potencialne se lahko v Mežiški dolini razvije zelo strukturirana turistična ponudba:

- glede na vrsto turizma;
- glede na vsebine;
- glede na ciljne skupine.

Pri razvoju turizma sodelujejo javni, zasebni in civilni sektor, vsak sektor ima svojo vlogo in naloge. Bistvena usmeritev razvojnega modela, ki so ga zastavili, je krepitev modela destinacijskega managementa. Naloga managementa je, da ponudnike turističnih storitev usmerja k večji vključitvi dopolnilnih dejavnosti, društvenih aktivnosti in znanj v svojo ponudbo ter k večji medsebojni povezanosti.

5.4.1 Turistični produkti

Obsežnejše poglavje v dokumentu zajemajo **turistični produkti** štirih občin Mežiške doline: Črne na Koroškem, Mežice, Prevalj in Raven na Koroškem.

a) Glede na pregled turistične ponudbe so opredelili pet področij, ki so jih predstavili v preglednici. Ta področja so:

1. Področje športa in rekreacije.
2. Področje kulturno-zgodovinske dediščine.
3. Področje naravnih znamenitosti.
4. Ponudba podeželja.
5. Področje tradicionalnih prireditev.

V preglednici so predstavili ponudbo glede na to, kako je organizirana oz. razvita, kdo je izvajalec/upravljalca, predstavili so promocijski material in spletno stran. Opredelili so tudi ciljno skupino, ki ji je produkt namenjen, morebitna potrebna vlaganja v produkt in povezovanje z drugo ponudbo v bližnji okolici.

b) V drugem podpoglavju so definirali *ključne turistične produkte*, med katere so uvrstili gorski kolesarski park, podzemlje Pece, avanture v parku Kralja Matjaža in tehnično in kulturno dediščino.

5.4.2 Promocija

c) Tretje podpoglavje so namenili *promociji*, pri kateri so aktivnosti trženja predstavili na dveh ravneh; na ravni PULL in PUSH tržnega komuniciranja.

PULL tržnega komuniciranja je 1. faza promocije, kjer se je potrebno osredotočiti na to, kako bi najprimerneje (s katerimi sredstvi) predstavili turistično ponudbo Mežiške doline in pritegnili zainteresirane ciljne skupine.

PUSH tržnega komuniciranja je 2. faza. V tej fazi je glavni namen zadovoljiti potrebe turista, ki se je za obisk določene destinacije (Mežiške doline) že odločil. Poleg tega pa je pozornost usmerjena tudi k cilju, kako doseči maksimalni učinek ponujenega.

Kot ključne elemente promocijske akcije so določili ***oglaševanje, pisna gradiva, promocijske dogodke, osebno prodajo in pospeševanje prodaje.***

Pri oglaševanju gre za sporočilo, ki ga destinacija pošilja ciljnim skupinam preko množičnih občil, kot so TV, radio, tisk, letaki, panoji ...

S pisnimi gradivi, kot so brošure, katalogi, letopisi itd., se lahko podrobneje predstavijo programi in ponudba Mežiške doline. Na teh gradivih je običajno tudi logotip, ki omogoča večjo prepoznavnost določene destinacije. Poleg pisnih gradiv je v sodobnem času pomemben distribucijski kanal tudi elektronska pošta in svetovni splet.

Promocijski dogodki, kamor spadajo prireditve, sejmi, razstave itd., imajo izjemen pomen, saj ponujajo možnost aktivnega sodelovanja. Poleg tega pritegnejo turiste in vzbudijo v njih željo, da bi predstavljeno ponudbo tudi v živo preizkusili.

Osebna prodaja turističnih produktov zahteva dobre komunikacijske sposobnosti, saj temelji na neposredni komunikaciji med ponudnikom in uporabnikom. Pri uspešni prodaji je potrebno razumeti želje, potrebe in pričakovanje kupca; torej uporabiti tudi sposobnost empatije in predstaviti destinacijo na tak način, da zadovolji potrebe kupca (potencialnega turista). Osebna prodaja je zelo učinkovita oblika, saj potencialnega uporabnika spodbudi k neposredni akciji in mu omogoča takojšnjo razjasnitev nejasnosti in dvomov.

Pospeševanje prodaje izvajajo turistične agencije in organizatorji potovanj. Akterji tovrstnih aktivnosti morajo najprej dobro spoznati ponudbo Mežiške doline, nato pa jo učinkovito uporabiti v svoji ponudbi produktov. Pri določanju promocijskih aktivnosti je potrebno upoštevati naslednje elemente:

- ➔ katero ciljno skupino se želi doseči;
- ➔ kaj se želi tej skupini ponuditi;
- ➔ kateri materiali so na voljo;
- ➔ katere komunikacijske metode bodo uporabljene za učinkovitost cilja.

Leta 2010 so v okviru te raziskave pregledali vse tiskane promocijske materiale za Mežiško dolino, ki jih je bilo 87. V dokumentu Strategija razvoja Mežiške doline so jih prikazali v razpredelnici, kjer so poleg naziva tiskanega promocijskega materiala, pri vsakem posameznem materialu, dodali podatke o jezikovni različici, izdajatelju, oblikovalcu zloženke in tiska, leta tiska ter možnost ponatisa.

Vse, razen ene izjeme (Gozdna učna pot), so bile tiskane po letu 2000. Po pregledu promocijskih materialov je razvidno, da sta največ promocijskih zloženek izdala Koroški pokrajinski muzej Ravne na Koroškem (27) in Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (11), ostali izdajatelji pa so občine, turistične organizacije in društva. Večina materiala je v slovenskem jeziku, nekaj zloženek pa se da dobiti tudi v angleškem in nemškem jeziku.

Po pregledu sem ugotovila, da je več promocijskega materiala za spodnji del Mežiške doline, ki pa je v zaostanku pri ponudbi blagovnih znamk za trženje turizma. V tem primeru spodnja Mežiška dolina ne premore niti enega logotipa, razen logotipa Koroška in logotipa Kralja Matjaža, ki sta skupna krovni znamki za celotno Mežiško dolino. Poleg teh dveh Mežiška dolina premore še logotip Park Kralja Matjaža, v rabi od leta 1994. Za spodnji del Mežiške doline torej ni definiranega logotipa, najbolj je preko blagovnih znamk poznan Kralj Matjaž, ki je turistična znamenitost Črne na Koroškem.

Tabela 16: Logotipi Mežiške doline

	<p>Logotip Koroške regije Avtor: Uroš Grabner V rabi od leta 1998.</p>
	<p>Logotip Mežiške doline Avtorja: Koraca in Kotnik V rabi od leta 1994.</p>
	<p>Logotip Park Kralja Matjaža Avtor: Tomo Jeseničnik V rabi od leta 1994.</p>

5.4.3 Kakovost v turizmu

d) Kakovost v turizmu se opredeljuje kot tržna kategorija in lastnost turističnega produkta, ki govori o doseganju zahtev, potreb in pričakovanj turistov. Komponente, ki turistu pomenijo določeno vrednost in vplivajo na to, ali je turist s turističnim produktom ali storitvijo zadovoljen, so:

- lokacija in ugled destinacije;
- zmogljivosti – nastanitvene, prehrabene, rekreacijske ...;
- cena;
- način izvajanja storitev.

Doseganje kakovosti v turizmu je izredno težka naloga, saj so turistične storitve proizvedene in potrošene istočasno, pri ostalih dejavnostih pa sta proizvodnja in potrošnja ločeni tako prostorsko kot tudi časovno. Kakovost v turizmu je odločilno gibalno konkurenčnosti in tržne diferenciacije, saj prispeva k večji prepoznavnosti in uspešnosti določene turistične destinacije. Za kakovostno turistično ponudbo in izvedbo se je potrebno potruditi tako na ravni turističnih ponudnikov kot tudi na ravni turističnih produktov.

Pri razvoju kakovostnih turističnih produktov in ponudbe je potrebno upoštevati:

- standarde podjetniške urejenosti (ISO standardi);
- podjetniški management (TQM);
- standarde gostinske dejavnosti – kategorizacija.

Pri nastanitvenih dejavnosti se uvajajo standardi tehnične opremljenosti, kakovosti in specializacije, na nivoju turističnih destinacij pa standardi integralnih turističnih proizvodov. Potrebno je upoštevati tudi okoljevarstvene standarde in standarde trajnostnega razvoja.

Slovenska zakonodaja pri posameznih vrstah nastanitvenih obratov ureja standarde na treh ravneh. Ena od teh je *kategorizacija*, kjer se kakovost ocenjuje z zvezdicami in jabolki (1 do 5 zvezdic, 1 do 4 jabolka). Drugi standard je *znak kakovosti* (standardni, komfortni, grand komfort nastanitveni obrat). Kot tretji standard so opredelili *znak specializacije*; glede na to, v katero dejavnost se turizem specializira (poslovni obrat, wellnes obrat, športni obrat, zgodovinski obrat, igralniški obrat ...).

V turističnem območju morajo vsi ponudniki s področja turizma (lokalno okolje, prebivalci in socialno ekonomsko okolje z infrastrukturo) delovati usklajeno ter usmerjeno predvsem k skupnemu cilju. Ta cilj je za zagotavljanje in doseganje turistične kakovosti ključnega pomena in pomeni ustvariti gostoljubno, prepoznavno in produktivno podobo turistične destinacije. Uspešen razvoj turizma temelji na načelih trajnostnega razvoja; to načelo je sprejeto v vsem razvitem svetu in tudi v Sloveniji.

5.4.4 Turistični kadri in izobraževanje

Kakovostno storitev in zadovoljstvo gostov je močno odvisno od človeškega faktorja, skrbi za gosta in od zmožnosti in motivacije zaposlenih. Zato je ključnega pomena za uspešno trženje, prodajo in kakovostni uspeh pri turizmu, da so v turistični destinaciji ustrezni **kadri**. Za zagotavljanje izobraženih, usposobljenih in motiviranih kadrov na področju turizma je potrebno zagotoviti možnosti za izobraževanje, usposabljanje in delo v turizmu na območju Mežiške doline. Potrebno bi bilo tudi zagotoviti razvoj in promocijo izobraževalnih programov, usposabljanj in možnosti za pridobivanje izkušenj in spretnosti.

Tabela 17: Programi, ki usposabljuje kadre za turistično dejavnost v Koroški regiji

PROGRAM	IZVAJALEC
turistični tehnik	Mocis, Srednja gostinsko turistična in lesarska šola Slovenj Gradec
gastronomija in turizem	Srednja gostinsko turistična in lesarska šola Slovenj Gradec
gastronomske in hotelske storitve	Srednja gostinsko turistična in lesarska šola Slovenj Gradec
gastronomski tehnik	Srednja gostinsko turistična in lesarska šola Slovenj Gradec
kuhar	Srednja gostinsko turistična in lesarska šola Slovenj Gradec
tuji jeziki	IC smeri, Mocis, LU Ravne na Koroškem

VIR: Strategija razvoja turizma v Mežiški dolini, 2010

Na Koroškem so za večjo učinkovitost ponudili tudi nekaj dodatnih vsebin, ki so namenjeni dodatnemu izobraževanju, informiranju in usposabljanju, ki bi programe razvili in ponudili na trg. Te vsebine so promocija in trženje preko svetovnega spleta, priprava koroških tradicionalnih jedi, pletenje košar, srečanja gostincev in drugih turističnih delavcev, tečaj komuniciranja z gosti in predstavitev ponudbe v dolini ter vodenje izletov in skupin.

5.5 Infrastrukturni pogoji

V Mežiški dolini bi bilo potrebno za učinkovit razvoj in izvajanje turistične dejavnosti v prvi vrsti poskrbeti za ustrezne *infrastrukturne pogoje*. Najprej je potrebno poskrbeti za ureditev *splošne infrastrukture*:

- izboljšati prometno dostopnost in mobilnost znotraj Mežiške doline;
- urediti osnovno komunalno, cestno in informacijsko infrastrukturo;
- zagotoviti pregleden in učinkovit informacijski sistem;
- poskrbeti za atraktiven izgled in ureditev urbanih površin.

Poleg splošne infrastrukture, je za potrebe turistične dejavnosti potrebno zagotoviti tudi kvalitetno specifično infrastrukturo, kamor spadajo nočitvene kapacitete, športna infrastruktura, tematske in rekreacijske poti, kolesarske poti in prostori za kampiranje.

V dokumentu Strategija razvoja Mežiške doline so predstavljene prioritete na področju infrastrukturnih vlaganj, ki vplivajo na razvoj in izvajanje turistične dejavnosti. Te prioritete so povzeli iz razvojnih načrtov posameznih občin Mežiške doline. Največ nalog si je zadala občina Prevalje, ki je svoje plane porazdelila zelo celostno, najbolj pa se je osredotočila na ureditev lokalnih cest. V občini Ravne na Koroškem so svoje cilje usmerili predvsem v obnovitvena dela v samem jedru mesta.

5.6 Izvedbene aktivnosti v zadnjih letih

O potrebi in razvoju turistične dejavnosti na Koroškem se govori že več let in v ta namen je v Regionalnem razvojnem programu za Koroško razvojno regijo 2007–2013 največ pozornosti namenjeno področju turizma. Razdelek v omenjenem dokumentu so poimenovali »Komplementarni turizem treh dolin«.

Na tem področju so si zastavili naslednje cilje:

- povečati naložbe v turizem;
- vzpostaviti ustrezno splošno turistično infrastrukturo;
- oblikovati atraktivne turistične produkte;
- povezati preнове naravne in kulturne dediščine v turistične namene;
- omogočiti več delovnih mest v turizmu za lokalne prebivalce.

Za doseg te ciljev so zastavili ukrepe in izvedbene projekte za dve področji:

1. *Integralni turistični projekti.*
2. *Naložbe in razvoj turističnih potencialov Mežiške doline.*

Podrobneje bom povzela drugo področje, kjer so opredelili tri ukrepe in precej izvedbenih projektov. Ukrepi so:

- Naložbe v rekreacijsko infrastrukturo (smučarski centri, športne površine, tematske poti, pešpoti, kolesarke steze ...).
- Naložbe v naravne in kulturne znamenitosti, muzeje ter večnamenske objekte in središča.
- Naložbe v nastavitvene kapacitete in ostalo turistično infrastrukturo.

Načrtovani izvedbeni projekti so bili preveč optimistični. V dokumentu »Komplementarni turizem treh dolin« so opredelili cilje, da bodo v občini Ravne na Koroškem, na območju Ivarčkega jezera, zgradili športni hotel, apartmaje, fun park ter hotel Rimski vrelec v neposredni bližini. Omogočili naj bi tudi geotermalne raziskave v občini, uredili smučišče Uršlja gora in aktualizirali dogajanje pri Prežihovi bajti ter železarstvo, kjer bi dali pomen tehnični dediščini. Izvedbeni projekti v Prevaljah so vključevali aktiviranje potencialov sv. Ane s črno Marijo, obnova in obogatitev etnološkega muzeja Prevalje ter aktiviranje zgodovinske tematske poti Volinjek in leških dvojčic.

Po dveh letih izvajanja projekta je bilo ugotovljeno, da regija ne sledi zastavljenim ciljem in da je preveč optimistično pričakovati, da bo regija v tako kratkem času dosegla bistvene razlike v smislu kvalitete življenja v primerjavi z EU. Ugotovili so, da so predlogi, ki so jih navedli glede financiranja, nerealni, saj vrednost predvidenih programov bistveno presega realne možnosti za njihovo financiranje.

Na podlagi teh ugotovitev so v izvedbenem načrtu 2009–2013 za območje Mežiške doline definirali samo dve projekta iz prioritarnega področja »Komplementarni turizem treh dolin«. Enega za območje spodnje in enega za območje zgornje Mežiške doline:

- ➔ Kolesarske in pešpoti v občini Ravne na Koroškem.
- ➔ Ureditev učno tematskih in pohodnih poti na območju parka »kralja Matjaža« - NATURA 2000 (Strategija razvoja Mežiške doline, 2011).

6 PREDLAGANE MOŽNOSTI ENODNEVNIH IZLETOV IN VIKEND PROGRAMOV ZA POČITNICE NA OBRAVNAVANEM OBMOČJU

Glavni namen in smisel izleta, vikend oddiha ali potovanja je sprostitev od hitrega načina življenja in možnost spoznavanja, raziskovanja in doživljanja pokrajine izven domačega okolja. Turizem je kombinacija produktov in izkušenj, ki ustvarijo potrebo po pripravi programov za koriščenje teh produktov. Potencialni turisti si o določeni destinaciji ustvarijo podobo na podlagi mnenj družine in prijateljev, medijske promocije ter ponudbe v pripravljenih programih in itinerarijih. Zato je zelo pomembno, da ima regija dobre in privlačne ponudbe, saj je tudi od teh odvisno zanimanje turistov za obisk Koroške pokrajine. Mežiška dolina gostom ponuja sprehajalne poti in počivališča, bazen, možnosti rekreativnega športa in iger, kulturne in etnološke objekte, kolesarska poti, tematske poti, pohodniške poti za planinarjenje ...

V nadaljevanju sem pripravila štiri možnosti za preživljanje prostega časa v Mežiški dolini, pri kateri je poudarek na ponudbi spodnje Mežiške doline, v večdnevni ponudbi pa sem vključila tudi posamezne produkte Dravske doline. V vsaki od ponudb sem naredila kratko predstavitev ponujenih turističnih produktov. Osredotočila sem se na enodnevne izlete in vikend, ki ga lahko gostje preživijo na območju spodnje Mežiške doline. Ponudbe sem oblikovala glede na ciljne skupine (za otroke, za goste željne športnega udejstvovanja in tiste, ki si želijo predvsem ogledati znamenitosti spodnje Mežiške doline ali posameznega kraja).

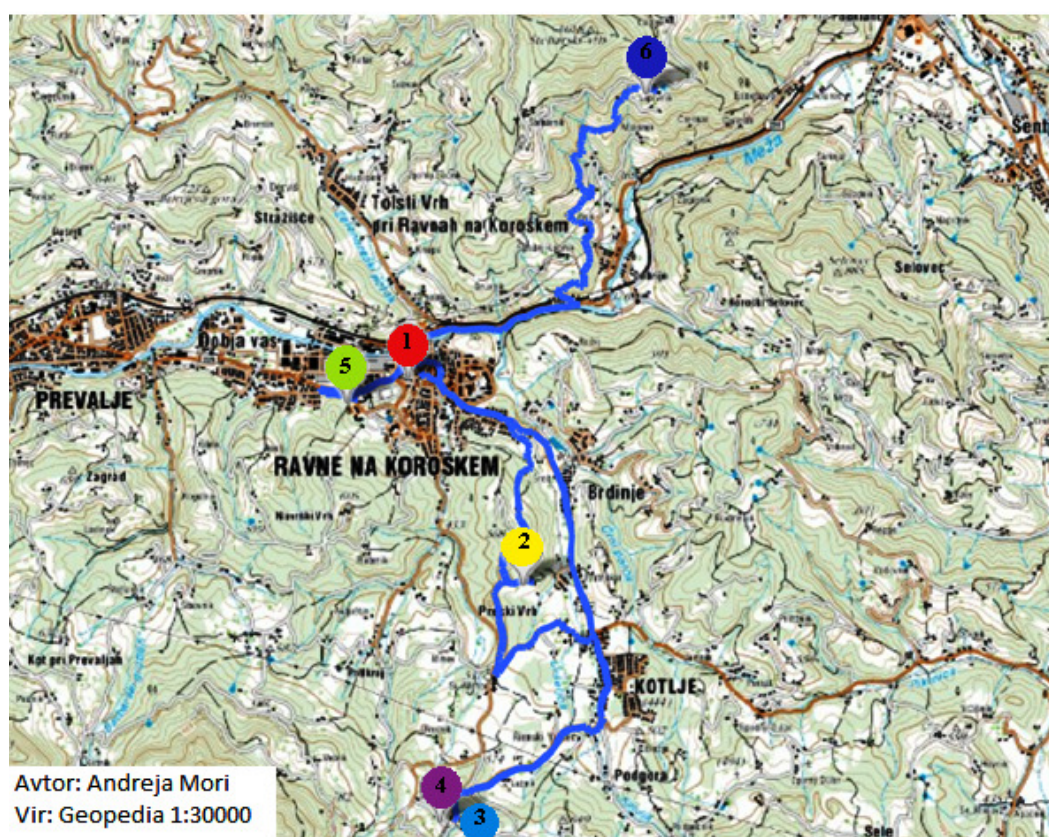
- *Ekскурzija za osnovno šolo: Spoznavanje podeželja v okolici občine Ravne na Koroškem.*
- *Rekreativni vikend na območju Raven na Koroškem z ogledi znamenitosti okolice.*
- *Prireditveni jesenski vikend program z ogledi okoliških znamenitosti na območju spodnje Mežiške doline.*
- *Enodnevni voden izlet za skupino po okolici Raven na Koroškem in Prevalj.*

6.1 Ekскурzija za osnovno šolo

SPOZNAVANJE PODEŽELJA V OKOLICI OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

Program je prilagojen za učence v 8. in 9. razredu osnovne šole. Namenjen je enodnevni ekskurziji, v kateri bodo učenci spoznavali in raziskovali okolico Raven na Koroškem. V ponudbi je vključen itinerarij, ob predvidevanju, da je začetna točka ekskurzije v Mariboru. Dodana so navodila za učence, predstavitveni list za starše, v katerem imajo podane cene in učni list za učence.

Karta 8: Pot ekskurzije v okolici Raven na Koroškem in postaje ogledov in terenskega dela

LEGENDA:

- 1 - Stari del mesta
- 2 - Prežihova domačija
- 3 - Ivarčko jezero
- 4 - Smučišče Ošven
- 5 - Grad Ravne - Koroška osrednja knjižnica
- 6 - Turistična kmetija Lipovnik

Itinerarij za ekskurzijo na Ravne na Koroškem – podeželje (8. in 9. razred)

<i>RELACIJA</i>	<i>URA</i>	<i>DEJAVNOSTI UČENCEV</i>	<i>ČAS</i>
<i>Maribor</i>	8:00	- Odhod izpred šole.	
<i>Maribor–Ravne na Koroškem</i>	8:00–9:15	- Opazovanje Dravske doline med vožnjo; - skupina treh učencev predstavi geografske značilnosti Dravske doline; - spremljanje poti na zemljevidu Slovenije.	75 minut
<i>Ravne na Koroškem–Prežihovina</i>	9:15–9:30	- Vožnja iz Raven na Koroškem do Prežihove domačije; - učenci po navodilu učiteljice opazujejo pokrajino, pozornost usmerjena na podežljsko okolje in slabe ceste.	15 minut
<i>Ogled Prežihove domačije</i>	9:30–10:15	- Ogled rojstne hiše Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca; - poslušanje vodiča in delanje zapiskov; - dva učenca predstavita najbolj znana dela Prežiha.	45 minut
<i>Prežihovina–Ivarčko jezero</i>	10:15–10:30	- Vožnja do Ivarčkega jezera; - opazovanje samotnih kmetij med vožnjo.	45 minut
<i>Ivarčko jezero</i>	10:30–11:00 11:00–11:30	- Terensko delo po skupinah (orientacija s kompasom, merjenje temperature vode, določanje dejavnosti, ki se lahko izvajajo na tem področju); - odmor za malico (zadrževanje in posedanje ob jezeru);	30 minut 30 minut

<i>Ošven</i>	11:35–12:00	- ogled smučišča in razgledna vožnja s sedežnico (razgled Ravenske kotline).	25 minut
<i>Ivarčko jezero–Ravne na Koroškem</i>	12:00–12:15	- Vožnja.	15 minut
<i>Ogled knjižnice, Gradu Ravne in grajskega parka</i>	12:15–13:00	- Spremljanje razlage vodiča o muzeju; - ogled gradu, grajskega parka; - delanje zapiskov, reševanje delovnih listov.	45 minut
<i>Ravne–Tolsti vrh (Strojna)</i>	13:00–13:30	- Vožnja do turistične kmetije Lipovnik; - opazovanje narave, pozornost usmerjena na naklon kmetij ob poti; - poslušanje razlage učiteljice o Strojni in dejavnostih na kmetijah.	30 minut
<i>Ogled turistične kmetije Lipovnik</i>	13:30–13:45	- Spremljanje lastnika, ki predstavi kmetijo in turizem, kot glavno dejavnost na kmetiji; - delanje zapiskov, reševanje delovnih listov.	15 minut
<i>Turistična kmetija Lipovnik</i>	13: 45–14:45	- Daljši zaslužen odmor za kosilo;	60 minut
	14:45–15:00	- dopolnitev in reševanje delovnih listov.	15 minut
<i>Tolsti vrh–Maribor</i>	15:00–16:30	- Vožnja domov; - ustni pregled učnih listov in kratka analiza ekskurzije.	90 minut

Maribor, 17. 9. 2011

OBVESTILO STARŠEM

Spoštovani,

kot vsako leto tudi letos izvajamo strokovne ekskurzije za učence devetih razredov. Pri predmetu geografija bomo letos obiskali Koroško, in sicer okolico Raven na Koroškem, saj je poudarek ekskurzije na opazovanju in spoznavanju podeželja.

Najprej bomo obiskali rojstni kraj in domačijo Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca, sledi ogled in delo ob Ivarčkem jezeru ter razgledna vožnja s sedežnico na Ošvenu. Nato si bomo na Ravnah na Koroškem ogledali muzej, Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika, grad in park. Po tem ogledu bomo obiskali turistično kmetijo Lipovnik na Strojni. Tam bo tudi možnost za kosilo (po želji).

Ekskurzija bo **22. 9. 2011**, odhod izpred šole **ob 8. uri** zjutraj, povratek je predviden ob **16:30 uri**. Ekskurzija bo ob vsakem vremenu, zato prosim, da učence opozorite na primerno obleko in obutev.

Cena ekskurzije je 10, oziroma 15 evrov.

Cene ekskurzije vključujejo:

- *stroški prevoza: 7 evrov*
- *vožnja z gondolo: 2 evra*
- *vstopnina za muzej: 1 evro*
- *kosilo (po želji): 5 evrov*

Skupaj: 10 evrov (brez kosila)

15 evrov (s kosilom)

Lep pozdrav,
Andreja Mori

NAVODILA ZA UČENCE

Ekскурzija nas bo vodila na Koroško, in sicer bomo obiskali okolico Raven na Koroškem. Glavni poudarek bo na spoznavanju in opazovanju podeželja, zato vas prosim, da spremljate pot, opazujete pokrajino in naravo ter ste pozorni na dejavnosti, ki se lahko izvajajo v podeželskem okolju.

Pot nas bo vodila od Maribora po Dravski dolini, ob reki Dravi. Pri Dravogradu bomo zavili v Mežiško dolino in se par kilometrov vozili ob reki Meži. Na Ravnah bomo zavili proti Kotljam, si ogledali Prežihovo domačijo, nedaleč stran bomo ob Ivarčkem jezeru izvedli krajšo terensko vajo, se peljali s sedežnico in si privoščili tudi krajši odmor za malico. Po okrepčilni malici se bomo vrnili na Ravne, si ogledali muzej, Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika, Grad Ravne in grajski park, nato pa se bomo podali na Strojno, kjer bomo obiskali turistično kmetijo Lipovnik. Tam nas bo sprejel prijazen lastnik, nam predstavil delo na kmetiji in turistično kmetijo, potem pa sledi daljši odmor in možnost za kosilo. S tem se naša ekskurzija zaključuje, sledi le še vožnja proti domu.

Vsi učenci boste prejeli delovne liste, ki jih boste reševali med potjo in na terenu. Ves čas bodite pozorni na pokrajino ter pozorno poslušajte, saj boste le tako lahko rešili vse naloge. Pri delu si obvezno pomagajte tudi z zemljevidom Slovenije. Naloge rešujte sproti, zapišite si pomembnejše stvari, če imate fotoaparata, lahko tudi fotografirate in slike dodate k učnemu listu, ki ga rešenega prinesete k naslednji uri geografije.

Prijeten dan in veliko, veliko dobre volje 😊

Vaša učiteljica

Učni list: SPOZNAVANJE PODEŽELJA V OKOLICI OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

Dragi učenec,

pred sabo imaš delovni list, ki naj te vodi in ti pomaga pri delu na ekskurziji. Sproti rešuj naloge, pozorno spremljaj razlage in pot na zemljevidu Slovenije in uspelo ti bo. Rešen delovni list oddajte najkasneje do 27. 9. 2011.

VESELO NA DELO ☺

1. Na zemljevidu z rdečo barvo označi pot, po kateri smo se peljali ter naštej pet krajev, mimo katerih smo se peljali. Ob kateri reki smo se vozili?

Dodatna naloga: Doma na spletni strani www.stat.si poišči, koliko prebivalcev imajo kraji, ki si jih naštel ter število primerjaj s številom prebivalcev Maribora.

---

2. Naša prva postojanka na ekskurziji je Prežihova domačija.

a) Odgovori na vprašanja:

Kdo je bil Prežihov Voranc? _____

Naštej nekaj njegovih del. _____

Kaj je danes v njegovi rojstni hiši? _____

b) V okolici je speljana Vorančeva pot. Ima več postojank, katere je v svojih delih omenjal Prežih ali pa so igrale pomembno vlogo v njegovem življenju. Naštej jih.

---

3. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja:

Podgora je lepa gozdna pokrajina nad Preškim vrhom. V tej čudoviti okolici je Ivarčko jezero, ki se je iz nekdanjega naravnega jezera spremenilo v rekreacijski center z urejenimi športnimi igrišči, prostori za oddih in sončenje, z manjšim bifejem in vsemi drugimi rekreacijskimi površinami. V jezeru je dovoljeno kopanje na lastno odgovornost. Od tod je blizu na vrh Uršlje gore, še bližje pa je do smučišča Ošven. Ivarčko jezero in Ošven sta povezana s sedežnico.

Katera gospodarska dejavnost se razvija na področju Ivarčkega jezera?

Kaj turistom nudijo v tem okolju? Ali je okolje primerno za večdnevno bivanje? Zakaj?

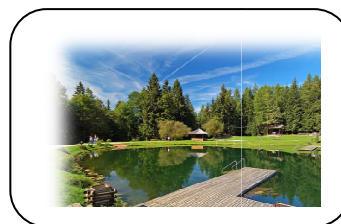
Katere dejavnosti so aktualne poleti in katere pozimi (v neposredni bližini – Ošven)?

TERENSKO DELO:

Temperatura vode: _____

Vonj vode: _____

Katero goro vidimo na južni strani? Koliko je visoka?

Koroški muzej Ravne na Koroškem so ustanovili leta 1953 z namenom, da varuje kulturno dediščino Mežiške, Mislinjske in zgornje Dravske doline. Dr. Franjo Baš, dr. Bogo Teply, dr. Franc Sušnik, Avgust Kuhar, Maks Dolinšek, Gregor Klančnik, Franc Fale in mnogi drugi so zasnovali stalne muzejske zbirke in postavil temelje razvoju muzejske dejavnosti na Koroškem. Stalna muzejska postavitev z več zbirkami, ki kažejo gospodarski razvoj treh dolin, so danes postavljene v ambient renesančnega gradu iz 16. stoletja. Stalne zbirke Koroškega muzeja obsegajo: železarsko, rudarsko, gozdarsko in lesarsko zbirko, etnološko zbirko, lapidarij, muzej na prostem in likovno zbirko Forma vive. Na območju opuščene proizvodnje Železarne Ravne nastaja muzej tehniške dediščine Koroške.

a) Koroški pokrajinski muzej ima več enot, ena od njih je tudi na Ravnah. Katere zbirke tem muzeju? _____

b) Katere objekte smo videli v neposredni bližini muzeja?

DODATNA NALOGA:**5. Turistična kmetija Lipovnik**

S pomočjo neposrednega opazovanja ovrednoti kmetijo, okolico, turistično ponudbo in odnos osebja pri postrežbi. Oceni z oceno od 1 do 5, pri čemer je 5 najboljša ocena. V tretjo kolono z nekaj besedami zapiši vzrok za določeno oceno.

Dejavnosti in možnosti	Ocena	Utemeljitev ocene
Gostinska ponudba		
Splošna urejenost okolice		
Raznolikost ponudbe rekreacije		
Možnost nočitve		
Prometna dostopnost		
Parkirišča		
Postrežba in odnos osebja		

6. Katere dejavnosti se lahko razvijejo na podeželju?

Naštej nekaj prednosti in nekaj slabosti življenja na podeželju.

Prednosti življenja na podeželju	Slabosti življenja na podeželju
-	-
-	-
-	-
-	-

No, pa smo prišli na konec. Hvala za sodelovanje in lep dan še naprej!

IME IN PRIIMEK: _____

DATUM: _____

RAZRED: _____

6.2 Rekreatijski vikend na območju Raven na Koroškem z ogledi znamenitosti okolice

Program je namenjen vsem, ki sta jim blizu šport in uživanje v naravi. Koroška je ena manjših slovenskih regij, ki premore veliko gozda, po katerem so speljane številne gorske ceste, neokrnjena narava pa ponuja raznovrstne možnosti za raziskovalna potepanja, šport in rekreacijo. Vsak, ki zna ceniti mir, tišino in naravo v današnjem hitrem tempu življenja, lahko na Koroškem prepozna drobne dragocenosti, ki sta jih izoblikovala narava in človek družno ali pa vsak zase. Turisti lahko ta prvinski svet doživijo v enem vikendu, v športnem, aktivnem vzdušju, si naberejo novih moči in naredijo nekaj za svojo dušo in telo.

Petek popoldne

- ➔ Vorančeva pot (pohod in ogled znamenitosti)
- ➔ Namestitev in večerja v Mladinskem hotelu Punkl
- ➔ Zvečer: po želji obisk centra Raven (posedanje v mestnem jedru – v Havani ali igranje biljarda, ročnega nogometa v Biljardnici Paprika)

Sobota

- ➔ Zajtrk v Mladinskem hotelu Punkl
- ➔ Pohod na Uršljo goro
- ➔ Kosilo na kmečkem turizmu Ošven
- ➔ Ogled gradu Ravne na Koroškem in Pokrajinskega muzeja
- ➔ Večerja v Mladinskem hotelu Punkl
- ➔ Druženje v Pubu Preša v centru mesta Ravne

Nedelja

- ➔ Zajtrk v Mladinskem hotelu Punkl
- ➔ Dopoldne obisk Športnega parka Ravne (igranje tenisa, namiznega tenisa, smučanje, kolesarjenje)
- ➔ Kosilo: okrepčevalnica v Domu telesne kulture
- ➔ Popoldne obisk bazena in savne na Ravnah na Koroškem
- ➔ Večerja v Mladinskem hotelu Punkl
- ➔ Odhod v večernih urah

Ciljna skupina: Odrasli

Namestitev: Mladinski hotel
Punkl

Čas bivanja: 3 dni, 2 nočitvi

PETEK:

Začetek rekreacijskega vikenda se prične s pohodom po Vorančevi poti v Kotljah, ki so od izbrane nastanitve oddaljene približno 5 kilometrov. Naravne lepote hotuljske okolice so združene s kulturnozgodovinskimi znamenitostmi te pokrajine, tako da lahko obiskovalec združi prijetno s koristnim: se razgiba na svežem zraku ter ob enem spozna znamenitosti pokrajine.

Vorančeva pot je speljana po okolici Kotelj in Preškega vrha in je primerna za gosta vseh starosti. Naravne lepote hotuljske okolice so združene s kulturnozgodovinskimi znamenitostmi te pokrajine, tako da lahko obiskovalec združi prijetno s koristnim: se razgiba na svežem zraku ter ob enem spozna znamenitosti pokrajine. Vorančeva pot se začne v centru Kotelj in premore 9 postaj:

1. Pobič s solzicami,
2. Rimski vrelec,
3. Kotnikova bajta,
4. Pekel,
5. Kogel,
6. Ivarčko jezero,
7. Šrotnek,
8. Prežihova bajta,
9. Pokopališče.

Petkov večer lahko gostje preživijo v centru mesta Ravne na Koroškem, kjer lahko ob pijači in druženju občutijo utrip petkovega koroškega večera. Mesto se je do konca druge svetovne vojne imenovalo Guštanj. Ime Gutenstein je prvič zapisano leta 1248, takrat se je ob sotočju reke začel razvijati srednjeveški trg, kar danes predstavlja staro mestno jedro. Na južni terasi nad mestnim jedrom je industrijsko zasnovano naselje Čečovje, na vzhodni terasi pa je zraslo urbano naselje Javornik. Na zahodu Raven je Dobja vas, na severu pa Strojnska Reka. Po drugi svetovni vojni so Ravne dobile videz urejenega sodobnega mesta.

Najbolj znan lokal v centru je Havana, kjer se lahko tudi okrepcajo s hitrim priboljškom. Po tem se lahko odpravijo v biljardnico Paprika, ki je v zgradbi Tuša, v neposredni bližini in tako v igralnem duhu zaključijo pester dan.

SOBOTA:

Če hoče obiskovalec občutiti pravi koroški gorski zrak, se mora povzpeti na najvišjo točko v občini – na **Uršljo goro**. Gora stoji na višini 1969 m n. v. in predstavlja najvzhodnejši karavanški osamelec. Zaradi dostopnosti z najrazličnejših strani ter krasnih razgledov na Mislinjsko, Mežiško, Šaleško in Dravsko dolino velja za eno najpriljubljenejših planinskih ciljev domačinov in obiskovalcev Koroške. Na Uršlji gori vzbuja zanimanje najvišje ležeča cerkev v Sloveniji. Znana izletniška točka je tudi pomembno bivališče mnogih visokogorskih rastlin in živali, prav tako pa je bogata tudi s planinskimi rožami.

Grad Ravne je najpomembnejši kulturnozgodovinski spomenik, ki leži na zahodni terasi nad železarno. Grad je imel razgibano gradbeno zgodovino in več lastnikov. Sredi 19. stoletja pa je v lasti grofa Thurna dobil današnjo podobo. Grajske prostore so po drugi svetovni vojni namenili muzeju in knjižnici. Iz parka in z grajskega dvorišča vodi pot skozi kostanjev drevored do centra mesta, mimo cerkve sv. Antona.

Koroški muzej Ravne na Koroškem so ustanovili leta 1953 z namenom, da varuje kulturno dediščino Mežiške, Mislinjske in zgornje Dravske doline. Dr. Franjo Baš, dr. Bogo Teply, dr. Franc Sušnik, Avgust Kuhar, Maks Dolinšek, Gregor Klančnik, Franc Fale in mnogi drugi so zasnovali stalne muzejske zbirke in postavil temelje razvoju muzejske dejavnosti na Koroškem. Stalna muzejska postavitev z več zbirkami, ki kažejo gospodarski razvoj treh dolin, so danes postavljene v ambient renesančnega gradu iz 16. stoletja. Stalne zbirke Koroškega muzeja obsegajo: železarsko, rudarsko, gozdarsko in lesarsko zbirko, etnološko zbirko, lapidarij, muzej na prostem in likovno zbirko Forma vive. Na območju opuščene proizvodnje Železarne Ravne nastaja muzej tehniške dediščine Koroške.

NEDELJA:

Nedeljski dan lahko je v celoti namenjen športu. Po obilnem zajtrku se lahko gostje odpravijo na rekreacijo v Športni park Ravne na Koroškem.

V mestu se že desetletja vrstijo glavne športne aktivnosti, zato je znano kot športno središče Koroške. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je železarna z načrtnimi vlaganji v športni standard zagotovila temelje za zgraditev sodobnega športnega parka, ki skozi vse leto nudi široko paleto dejavnosti za ljubitelje športa. Za aktivno preživljanje prostega časa so v Športnem parku Ravne na razpolago naslednji objekti:

- dom telesne kulture,
- mestni stadion,
- olimpijski bazen,
- smučišče Poseka,
- drsališče,
- tenis igrišče,
- beachvolley,
- nogometno igrišče z umetnim zasneževanjem,
- košarkarsko igrišče,
- otroška igrala in večnamensko igrišče,
- prostor za piknik,
- grajski park.

V domu telesne kulture se nahaja več objektov za različne športne aktivnosti:

- zimski bazen,
- telovadnica,
- dvorana za namizni tenis,
- finska savna,
- kegljišče,
- fitnes,
- dvorana za borilne veščine,
- dvorana za ples in aerobiko,
- šahovska soba.

6.3 Prireditveni jesenski vikend program z ogledi okoliških znamenitosti spodnje Mežiške doline

Jesen je letni čas, ko se po poletnem počitniškem ritmu spet začne ustaljeni vsakodnevni hitri način življenja. Dnevi so vedno krajši in hladnejši, vendar še vedno primerni za preživljanje časa v naravi. Sledeči program je ena od možnosti, da ljudje preživijo aktivni vikend v zavetju narave, spoznajo lokalne znamenitosti spodnje Mežiške doline in občutijo utrip družabnega življenja domačinov.

Petek:

- Dopoldne namestitev na Turistični kmetiji Marin
- Ogled Rimskega vrelnca, Prežihove domačije, Ivarčkega jezera
- Splavarjenje po Dravi (kosilo na splavu)
- Ogled Plebiscitnega muzeja in Kostnice v Libeličah
- Večerja na Turistični kmetiji Marin
- Zvečer: prireditev (gavda) v šotoru (Jesenska srečanja)

Sobota:

- Zajtrk na turistični kmetiji Marin
- Priključitev k aktivnostim na Jesenskih srečanjih ali ogled leških dvojčic in vhoda v Rov Franciscus ali ogled Spominskega parka Poljana in kozolca
- Večerja na Turistični kmetiji Marin
- Zvečer obisk prireditve na Jesenskih srečanjih ali sprehod po turistični vasi Šentanel

Nedelja:

- Zajtrk na turistični kmetiji Marin
- Ogled Gradu Ravne in Pokrajinskega muzeja
- Kosilo: okrepčevalnica Havana
- Obisk bazena in savne na Ravnah na Koroškem ali družabno popoldne ob zaključku jesenskih srečanj
- Večerja na Turistični kmetiji Marin

Ciljna skupina:

Odrasla skupina ljudi

Namestitev: *Turistična kmetija Marin, polpenzion*

Čas: *3 dni, 2 nočitvi*

PETEK:

Prežihova domačija se nahaja nad Kotljami na Preškem vrhu. Na tej domačiji je znamenita Prežihova bajta, v kateri je urejen spominski muzej Prežihovem Vorancu. Gre za etnološki in memorialni spomenik, ki predstavlja tradicionalno koroško hišo malega kmeta, bajtlerja ter življenje in delo velikega pisatelja in njegove družine. Nad Prežihovo bajto stoji bronast kip Prežihovega Voranca, delo akademskega kiparja Stojana Batiča.

Na Rimskem vrelcu v Kotljah, nekoč priljubljenem letovišču, je izvir naravne mineralne vode, izjemno bogate z železom, ki so jo uspešno tržili že pred več kot stoletjem. Že v rimskih časih so uporabljali vodo pri zdravljenju živčnih, dihalnih in prebavnih težav.

Ivarčko jezero, biser pod Uršljo goro, je privlačno izhodišče za športne in rekreacijske dejavnosti, kot so planinarjenje, pohodništvo, kolesarstvo, jadralno padalstvo, drsanje, smučanje, sankanje, odbojko, kampiranje ... Lahko pa je turistična točka v miru narave, kjer si lahko obiskovalci odpočijejo in sprostijo v bližini narave in vode.

Splavarjenje po Dravi: Zbirno mesto za splavarjenje je na Gortini, kjer se gostje vkrcajo na splav, na katerem je pester program. Najprej je sprejem v pristanu in pozdravni govor kormoniša, sledi pogostitev s kruhom, soljo ter domačim žganjem. Plovba se prične s predstavitvijo flosarjev ter s programom, kjer bo gostom predstavljeno splavarstvo in življenje nekoč v Dravski dolini. Po tem programu sledi pogostitev s tradicionalno flosarsko malico, ki zajema golaž, z grumpi zabeljeno polento in ržen kruh. Ko se gostje nekoliko odpočijejo po okrepčitvi, se program nadaljuje s flosarskim krstom, sledi flosarska kava potem pa se začne flosarska zabava, kjer za dobro voljo, glasbo in animacijo poskrbijo flosarji, flosarske frajle in muzikanti z zanimivim animacijskim programom.

Plebiscitni muzej ima za obmejno vas Libeliče velik pomen. Na plebiscitu leta 1920 se je velika večina prebivalcev Libelič odločila za takratno kraljevino SHS, razmejitvena komisija pa je vas Libeliče nasilno pridružila Avstriji. Pričel se je upor, ki je trajal vse do leta 1922, ko so bile po ponovnem pregledu rezultatov Libeliče 1. oktobra spet pridružene Sloveniji. To je bil velik dan za Libeliče in tudi za celo Slovenijo.

Kostnica: V starih časih so pokopališča zajemala dosti širši prostor kot danes, zato so bili na tesnem s prostorom in so grobove prekopavali. Iz prekopanih grobov so kosti, ki še niso strohnele pobrali in jih skrbno shranili v posebne prostore. Za ta namen so ob cerkvi s pogrebno pravico zgradili majhno okroglo stavbo, ki je razdeljena na zgornji in spodnji prostor. V zgornjem je bila kapelica, posvečena sv. Mihaelu, pod njo pa je obokan steber, kjer so shranjevali kosti.

SOBOTA:

Leški dvojčici, cerkev sv. Ane in sv. Volbenka, stojita na hribu nad vasjo Leše. Sta poznogotski cerkvi iz 15. stoletja. Cerkev sv. Ane daje vtis ličnosti in vitkostjo, notranjost je umetnostno zelo bogata. Cerkev sv. Volbenka je postavljena v strmi breg, le nekaj metrov nad cerkvijo sv. Ane in daje vtis moči in drznega stavbarstva. Cerkev je brez zvonika pred požarom je imela na strehi ličen osmerokoten stolpič. Posebnost v notranjosti cerkve je kripta pod prezbiterijem, ki predstavlja redko uporabljen arhitekturni element v slovenskih cerkvah. V dvoranski kriпти je postavljen lesen oltarček, posvečen sv. Valentinu, h kateremu se verniki hodili molit za ozdravitev božjastnih bolezni. V času rudarstva je bila ta cerkev »knapovška« in ob lepih nedeljah so imeli v bližini teh cerkva knapovski sejem.

Dober kilometer poti s Prevalj lahko ob cesti vidimo prve sledi rudarstva: leško kapelico in obnovljen vhod v rudnik. **Rov Franciscus** so usposobili za delo leta 1849, o čemer priča originalna plošča nad vhodom. Leški premogovnik je bil energetska osnova prevaljski železarni, do leta 1935 pa je oskrboval tudi ravensko železarno. Začetki rudarstva segajo v leto 1818, ko je Blaž Mayer ob obisku prijatelja na Lešah odkril nahajališča rjavega premoga. Rudnik je deloval 119 let in je bil v petdesetih letih 19. stoletja največji rudnik na Slovenskem. Leta 1935 je šel rudnik v konkurz in tega leta so rudarji sami ustanovili Rudarsko zajednico. Postali so lastniki svojega, žal že izčrpanega rudnika, kjer so kopali premog do leta 1939.

Na križišču cest Prevalje, Mežica in Holmec stoji *spominski park Poljana*, ki je posvečen spominu na sklepne boje ob koncu druge svetovne vojne, predvsem na zadnji spopad 14. 5. 1945 in nad zmago nad nacifašizmom v Evropi. V neposredni bližini sta dva spomenika, spomenik Zmage, ki je bil postavljen 27. 4. 1955 in spomenik Svobodi in miru, postavljen 30 let kasneje, 18. 5. 1985. Sredi parka vsako leto sredi maja organizirajo slovesnost v spomin na ključne dni leta 1945.

Od križišča, v smeri proti Prevaljam, si lahko turisti na desni strani ogledajo *cerkev sv. Janeza Krstnika, kozolec, skulpturo Ajdovske deklice* in *skulpturo Ecce homo*.

NEDELJA:

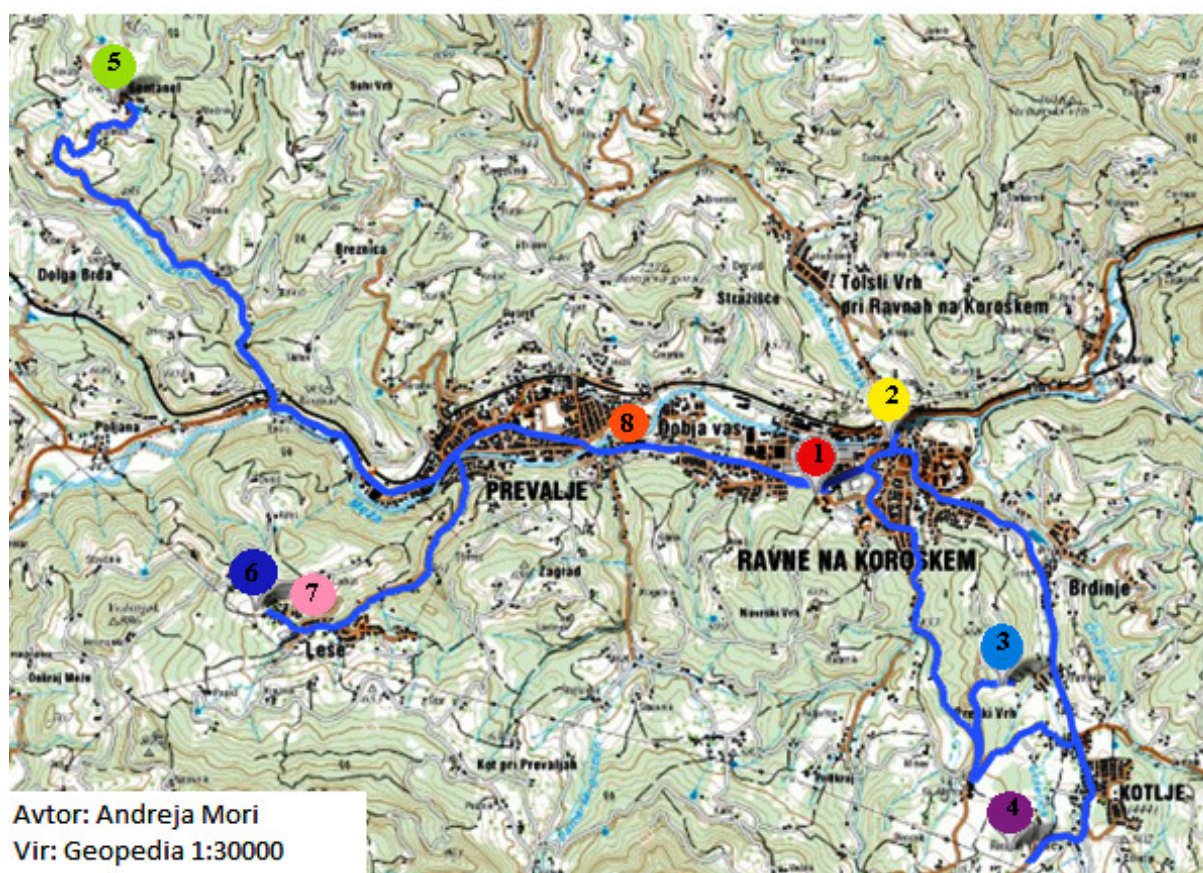
Grad Ravne je najpomembnejši kulturnozgodovinski spomenik, ki leži na zahodni terasi nad železarno. Grad je imel razgibano gradbeno zgodovino in več lastnikov. Sredi 19. stoletja pa je v lasti grofa Thurna dobil današnjo podobo. Grajske prostore so po drugi svetovni vojni namenili muzeju in knjižnici. Iz parka in z grajskega dvorišča vodi pot skozi kostanjev drevored do centra mesta, mimo cerkve sv. Antona, kjer lahko turisti ogledajo skulpture *Forma vive*.

Najbolj znan lokal v centru je Havana, kjer se lahko gostje okrepcajo s hitrim priboljškom ali posedijo ob pijači. Po tem se lahko odpravijo v biljardnico Paprika, ki je v zgradbi Tuša v neposredni bližini in tako v igralnem duhu nadaljujejo nedeljski dan.

6.4 Enodnevni voden izlet za skupino po okolici Raven na Koroškem in Prevalj

Enodnevni izlet je namenjen predstavitvi Raven na Koroškem in Prevalj. Načrt izleta je v osnovi strukturiran tako, da ga lahko uporabijo večje izletniške skupine ali ga uporabijo posamezni turisti. Izbranih je nekaj znamenitosti, vrednih oglada, opredeljen pa je tudi časovni potek izleta. V enodnevnem izletu si lahko turisti ogledajo naslednje znamenitosti:

Karta 9: Potek poti enodnevnega izleta po okolici Raven na Koroškem in Prevalj

Avtor: Andreja Mori
Vir: Geopedia 1:30000

LEGENDA:

- 1 - Grad Ravne, Pokrajinski muzej
- 2 - Stari del mesta, cerkev sv. Egidija
- 3 - Prežihova domačija
- 4 - Rimski vrelec
- 5 - Turistična vas Šentanel - Marin
- 6 - Leše - cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka
- 7 - Rov Franciscus
- 8 - Sarkofag

<i>Predvidena ura</i>	<i>Predvideni ogledi (znamenitosti spodnje Mežiške doline)</i>
9:00	Prihod v Ravne na Koroškem.
9:15–10:30	Ogled Gradu in Koroškega pokrajinskega muzeja (voden ogled).
10:45–11:30	Ogled cerkve sv. Egidija in sprehod po starem mestnem jedru, predstavitev in ogled posameznih skulptur Forma vive v centru mesta.
11:30–12:00	Prosti čas za malico, kavo in možnost, da turisti začutijo utrip mesta.
12:15–13:30	Ogled Prežihove domačije na Preškem vrhu in Rimskega vrelca v Kotljah (možnost, da si natočijo mineralno vodo).
13:30–14:15	Predstavitev Turistične vasi Šentanel (krajša krožna vožnja z avtobusom).
14:30–15:45	Kosilo pri Marinu (v Šentanelu), predstavitev koroških jedi.
16:00–16:45	Ogled leških dvojčic – cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka, ogled rova Franciscus in predstavitev premogovništva na Lešah v preteklosti.
17:00–18:00	Ogled Sarkofaga in pijača ali prigrizek pri Brančurniku.
18:30	Odhod s Koroške.
*Po dogovoru skupine z vodičem še ogled Spominskega parka in kozolca na Poljani.	

Grad Ravne, ki stoji na prodnati terasi nad mestnim jedrom, spada pod spomeniško varstvo. Je najpomembnejši kulturnozgodovinski spomenik. Grad je imel razgibano gradbeno zgodovino in več lastnikov. Dvorec je star že okoli petsto let in razkazuje značilne poteze od pozne gotike do klasicizma. Sredi 19. stoletja je v lasti grofa Thurna dobil današnjo podobo. Grad ima danes razgibano tlorisno zasnovo v obliki črke H. Zadnja celovita obnova, leta 2005, je v celoti upoštevala zahteve varstva kulturne dediščine, hkrati pa je zagotovila funkcionalne prostore za delo Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika. Grad ima razgibano tlorisno zasnovo v obliki črke H. V grajskih prostorih je ohranjen izjemen fond slikarske dediščine – rezultat likovnih kolonij, ki so v prostorih galerije Likovnega salona potekale od leta 1969 dalje. Galerija prireja redne razstave umetniških del in predstavlja alternativne programe pod okriljem ravenskega muzeja, ki ima v njem stalne zbirke iz zgodovine kraja in Mežiške doline.

Koroški muzej Ravne na Koroškem so ustanovili leta 1953 z namenom, da varuje kulturno dediščino Mežiške, Mislinjske in zgornje Dravske doline. Dr. Franjo Baš, dr. Bogo Teply, dr. Franc Sušnik, Avgust Kuhar, Maks Dolinšek, Gregor Klančnik, Franc Fale in mnogi drugi so zasnovali stalne muzejske zbirke in postavil temelje razvoju muzejske dejavnosti na Koroškem. Stalna muzejska postavitve z več zbirkami, ki kažejo gospodarski razvoj treh dolin so danes postavljene v ambient renesančnega gradu iz 16. stoletja. Stalne zbirke Koroškega muzeja obsegajo naslednje zbirke: železarsko, rudarsko, gozdarsko in lesarsko zbirko, etnološko zbirko, lapidarij, muzej na prostem in likovno zbirko Forma vive. Na območju opuščene proizvodnje Železarne Ravne nastaja muzej tehniške dediščine Koroške.

Cerkev sv. Egidija, ki stoji na apnenčevi kopi nad starim trškim jedrom, v arhivskih virih omenjajo že od leta 1331. Sezidana je bila kot poznoromanska cerkev, v 17. stoletju pa je bila prezidana, tako da ima danes obliko križa. Danes podoba cerkvene stavbe predstavlja sintezo več gradbenih faz, saj je bila cerkev večkrat prezidana. V 17. in 18. stoletju je bila bogato baročno opremljena, tako da se danes ponša s kar petimi baročnimi oltarji. Iz tega obdobja se v notranjosti cerkve nahaja tudi več vzidanih poznorenesančnih in zgodnjebaročnih nagrobnikov. Cerkev se zaradi bogate dvoladijske notranjščine, bogate stavbne dediščine in kakovostne opreme uvršča med najkvalitetnejše sakralne spomenike v SV delu Slovenije.

Prežihova domačija se nahaja nad Kotljami na Preškem vrhu. Na tej domačiji je znamenita **Prežihova bajta**, v kateri je urejen spominski muzej Prežihovem Vorancu. Gre za etnološki in memorialni spomenik, ki predstavlja tradicionalno koroško hišo malega kmeta, bajtlerja ter življenje in delo velikega pisatelja in njegove družine. Nad Prežihovo bajto stoji bronast kip Prežihovega Voranca, delo akademskega kiparja Stojana Batiča.

Na Rimskem vrelcu v Kotljah, nekoč priljubljenem letovišču, je izvir naravne mineralne vode, izjemno bogate z železom, ki so jo uspešno tržili že pred več kot stoletjem. Že v rimskih časih so uporabljali vodo pri zdravljenju živčnih, dihalnih in prebavnih težav.

Turistična vas Šentanel leži nekaj kilometrov iz Prevalj, v Šentanelu. Na strnjem območju se je več kmetij odločilo za turistično dejavnost, zato je dobila vas ime Turistična vas Šentanel.

Turistična kmetija Marin leži v turistični vasi Šentanel, od koder je lep razgled na dolino ter prepadne peči severne stene Pece, na Uršljo goro, Raduho, Obir, Podjuno in Pohorje. Na kmetiji ponujajo pristne koroške jedi in domače izdelke. Za najavljene skupine pripravijo menije po željah, na voljo je tudi plesišče z živo glasbo. Na kmetiji sprejmejo tudi večje skupine ljudi, oziroma pripravijo pogostitev ob poslovnih srečanjih, družinskih obletnicah ali praznovanjih, saj je na razpolago velika dvorana z 200 sedišči. Na pašnik, med čredo ovac, so Marin Milerjevi postavili šotor Katarina, v katerem prirejajo zabave in prireditve za popestritev poletnih večerov. Po želji se lahko prostor tudi najame.

Med koroške kulinarične specialitete se uvrščajo: rženi kruh, skuta s čebulo in bučnim oljem, različne vrste štrukljev (sirovi, skutni, ajdovi itd.), mežerli (sestavljene iz zmletih pljuč in srca, telečjih ali svinjskih, narezanega in v mleko namočenega kruha, čebule, jajc, kisle smetane in začimb), jetrni cmoki, različne juhe (kisla, krompirjeva itd.), ajdovi žganci, kipnjenki (vzhajani cmoki), suhomesnati izdelki (suhe salame, vratovina, slanina oz. »špeh« itd.). Značilno koroško kosilo je sestavljeno iz goveje juhe, kuhane govedine, pečenke, praženega krompirja, kruhovega hrena ter solate. Med sladicami prevladuje jabolčni zavitek, potica in še ena posebnost – kločevi nudlni; to so s suhimi hruškami polnjeni štruklji.

Leški dvojčici, cerkev sv. Ane in sv. Volbenka, stojita na hribu nad vasjo Leše. Sta poznogotski cerkvi iz 15. stoletja. Cerkev sv. Ane daje vtis ličnosti in vitkostjo, notranjost je umetnostno zelo bogata. Cerkev sv. Volbenka je postavljena v strmi breg, le nekaj metrov nad cerkvijo sv. Ane in daje vtis moči in drznega stavbarstva. Cerkev je brez zvonika pred požarom je imela na strehi ličen osmerokoten stolpič. Posebnost v notranjosti cerkve je kripta pod prezbiterijem, ki predstavlja redko uporabljen arhitekturni element v slovenskih cerkvah. V dvoranski kriпти je postavljen lesen oltarček, posvečen sv. Valentinu, h kateremu se verniki hodili molit za ozdravitev božjastnih bolezni. V času rudarstva je bila ta cerkev »knapovška« in ob lepih nedeljah so imeli v bližini teh cerkva knapovski sejem.

Dober kilometer poti s Prevalj lahko ob cesti vidimo prve sledi rudarstva: leško kapelico in obnovljen vhod v rudnik. *Rov Franciscus* so usposobili za delo leta 1849, o čemer priča originalna plošča nad vhodom. Leški premogovnik je bil energetska osnova prevajski železarni, do leta 1935 pa je oskrboval tudi ravensko železarno. Začetki rudarstva segajo v leto 1818, ko je Blaž Mayer ob obisku prijatelja na Lešah odkril nahajališča rjavega premoga. Rudnik je deloval 119 let in je bil v petdesetih letih 19. stoletja največji rudnik na Slovenskem. Leta 1935 je šel rudnik v konkurz in tega leta so rudarji sami ustanovili Rudarsko zajednico. Postali so lastniki svojega, žal že izčrpanega rudnika, kjer so kopali premog do leta 1939.

Sarkofag so odkrili leta 1870 pod Brančurnikovim mostom čez Mežo. Ohranjen del sarkofaga je izdelan iz rdečega marmorja, z reliefom ima razčlenjeno le sprednjo stran. Na sarkofagu je vidni napisni del, od katerega je na začetku predzadnje vrstice ohranjena črka M, zadnja pa beseda FECERUNT, kar prevedeno v slovenščino pomeni *so naredili*. Poškodovan antični marmorni spomenik je verjetno nastal v drugem ali tretjem stoletju našega štetja. Brančurnikova klop je še danes sinonim za to izjemno antično najdbo, ki stoji pred gostilno Brančurnik.

7 SKLEP

Dolina ob reki Meži je s specifičnimi značilnostmi zelo posebna pokrajina in prispeva k nastanku svojevrstne kulturne in naravne pokrajine. Dolina je obkrožena je z vrhovi Uršlje, Pece, Raduhe in Olševe. V zgornjem delu je dolina ožja, v spodnjem delu, kjer je reka Meža izoblikovala do 1 kilometer široko dolino, pa ležita občini Prevalje in Ravne na Koroškem, ki sem ju v diplomskem delu vzela v drobnogled v turističnem pogledu.

Občini spadata med manjši in glede na velikost gosteje poseljeni občini, kar je posledica dejstva, da sta oba kraja poznana po železarski tradiciji in zaradi tega je bilo v času industrijske dobe zelo aktualno množično preseljevanje v obe občini. Gostota prebivalstva je glede na podatke, predvsem v občini Ravne (196 prebivalcev/km²) precej visoka, problem pa se pojavlja pri izobraženih kadrih, ki se po študiju zaradi pomanjkanja delovnih mest in boljših zaposlitvenih pogojev izseljujejo iz domačega kraja. Ta primanjkljaj se v regiji kaže tudi v turistični dejavnostih, saj mladi zaradi neustreznih razmer ne vidijo priložnosti in vizije za zaposlitev v domači regiji.

Turizem s pomočjo promocije poudari pomen unikatnih značilnosti posamezne pokrajine. Mežiška dolina s svojimi naravnogeografskimi raznolikostmi, s kulturnozgodovinskimi spomeniki ter z bogatim zelenjem, omogoča popotnikom možnost za izletniški ali vikend turizem s ponudbo na rekreacijsko-doživljajskih dejavnostih. Turistični potencial obravnavanega območja predstavljajo gozdna območja in mirni kotički v naravi, podeželska krajina z bogato gostinsko ponudbo, kulturna dediščina, sakralne in zgodovinske znamenitosti, etnološko-arhitekturne znamenitosti, planinske kočje in tematske poti.

Turizem v spodnji Mežiški dolini je svoj višek doživel v 2. polovici 19. stoletja, k čemur je prispeval zdraviliški turizem v Kotljah, na Rimskem vrelcu. Kraj je bil poznan predvsem po »kisli vodi«, aktualen je bil do konca druge svetovne vojne, ko so tovrstni turizem opustili. Poleg Rimskega vrelca so bili turistom namenjeni tudi drugi turistični produkti, kot so: grajski park grofa Thurna, Prežihova domačija, Lobasov dvor, Kumrova slatina na Tolstem vrhu in Javorniški grad. Danes je za turiste od naštetega zanimiv le še grajski park in prenovljeni Grad Ravne ter Prežihova bajta, vse ostalo pa je le zametek nekdanje turistične zgodbe. Za rekreacijske izletnike je že od nekdaj zanimiva pot na Uršljo goro, od koder je lep razgled na Mežiško, Šaleško, Dravsko in Mislinjsko dolino.

Poleg izletniškega turizma se je v 2. polovici 19. stoletja, začel razvijati tudi kmečki turizem. Za to vrsto turizma je vedno več zanimanja, saj ljudje izpostavljeni vsakodnevni naglici, mestnemu hrupu in stresu, vedno bolj hlepijo po miru, tišini in naravi. In te dobrine jim ponuja podeželsko okolje, kjer si lahko v mirnem okolju, na svežem zraku in zdravi domači pridelani hrani naberejo novih moči za vsakodnevne obveznosti.

Turizem na kmetijah je pospešen razvoj dosegel v sedemdesetih letih 20. stoletja in se v moderniziranih oblikah razvija tudi danes. Turizem na kmetijah se je najbolj uveljavil v Šentanelu, kjer se v strnjem območju, s turizmom kot dopolnilno dejavnostjo ukvarja precej kmetij. Lega kmetij na območju ravenske in prevaljske občine daje precej možnosti za uveljavitev turizma na kmetiji kot dodatnega vira zaslužka. Nekatere kmetije so vedno znale in še znajo uspešno izkoriščati te danosti. Na območju obeh občin je skupno osemnajst turističnih kmetij, od tega je osem izletniških in sedem nastanitvenih, tri turistične kmetije se ukvarjajo z negostinsko dejavnostjo in oddajajo zgolj površine za piknike. Turisti torej imajo na omenjenem območju precej možnosti, da preživijo par dni na svežem zraku stran od mestnega vrveža ter se sprostijo v objemu koroških gozdov.

Med bivanjem v mirnem podeželskem okolju si je poleg že omenjenega gradu, Prežihove bajte, vredno ogledati tudi gotski cerkvi na Lešah, Štoparjev most, ki je poznan kot tehniški spomenik, rimske kamne, najdene v Zagradu in sarkofag, odkrit 1870. leta pod Brančurnikovim mostom čez Mežo. Za športne navdušence je na Ravnah športni park, kjer lahko sprostijo odvečno energijo, se podajo na enega od okoliških hribov, kot so Brinjeva gora, Uršlja gora, Navrški vrh, ali pa doživijo kolesarsko avanturo po označenih Kundijevih poteh ali po poteh Blaža Mavrela.

V letu 2010 je Lokalna akcijska skupina za razvoj podeželja (LAS Mežiške doline) od januarja do septembra izvedla devet delavnic, na katerih so raziskali, pregledali in v dokumentu predstavili vidike možnosti razvoja turizma v Mežiški dolini. Definirali so aktivnosti, kamor so uvrstili projekte, potrebna finančna sredstva, vire financiranja in terminski načrt za dokončno izvedbo projekta. Tako je do konca septembra 2010 nastal celovit dokument z naslovom Strategija razvoja turizma v Mežiški dolini. V diplomski nalogi je predstavljen kratek povzetek tega dokumenta.

Vsi sodelujoči pri projektu so si kot glavni cilj zadali povečati število obiskovalcev in nočitev v Mežiški dolini do leta 2013. Postavili so vizijo in določili štiri strateške cilje: vzpostaviti redno sodelovanje in povezovanje ponudnikov, razviti skupne turistične produkte, vzpostaviti celostno turistično podobo, trženje in promocijo ter zastaviti izvedbeni načrt za obdobje od 2010 do 2013. Določili so konkurenčne prednosti in pozicioniranje regije ter jih združili v tematske sklope.

Vsaka pokrajina je edinstvena in unikatna. Ekipa turističnih delavcev, ki so sodelovali pri raziskavi, so kot prednosti Mežiške doline izpostavili mir in neokrnjenost narave, redke živalske in rastlinske vrste, tradicijo rudarstva, območje za planinarjenje in kolesarjenje, gostoljubnost domačinov, ki ponujajo svojevrstno kulinariko, sakralne, zgodovinske, kulturne znamenitosti ter tradicionalne prireditve.

Mežiška dolina je območje za ljudi, ki iščejo miren kotiček, kjer čas teče počasneje, kjer je možno doživeti podobe iz preteklega življenja rudarstva ter deželo legend in pravljic. Poleg tega pa je pokrajina primerna tudi za ljubitelje avantur in aktivnosti v naravnem okolju, saj lahko čas namenijo za gorsko kolesarjenje, pohodništvo, jahanje, plezanje, smučanje ...

V zadnjih letih se govori o potrebi in razvoju turistične dejavnosti na Koroškem v Regionalnem razvojnem programu za Koroško razvojno regijo med leti 2007 in 2013. Največ pozornosti je namenjeno področju turizma. Razdelek v omenjenem dokumentu so poimenovali »Komplementarni turizem treh dolin«. Zastavili so si cilje in ukrepe za dve področji. Sama sem se osredotočila na poglavje o naložbah in razvoju turističnih potencialov v spodnji Mežiški dolini. Določili so več ukrepov za dosego zastavljenih ciljev: naložbe v rekreacijsko infrastrukturo, naložbe v naravne in kulturne znamenitosti, muzeje ter večnamenske objekte in središča ter naložbe v nastavitvene kapacitete in ostalo turistično infrastrukturo. Po dveh letih izvajanja ukrepov so ugotovili, da so bili nerealni v pričakovanjih, saj je vrednost predvidenih programov bistveno preseгла realne možnosti za financiranje zastavljenih projektov.

V izvedbenem načrtu med leti 2009 in 2013 za območje Mežiške doline so definirali samo dve projekta iz prioritarnega področja »Komplementarni turizem treh dolin«; enega za območje spodnje in enega za območje zgornje Mežiške doline. V spodnji Mežiški dolini so trenutno v fazi dela kolesarskih in pešpoti v občini Ravne na Koroškem.

Poleg tega pa je v izgradnji tudi Mladinski hotel, imenovan Punkl, ki je bil otvoritveno odprt 14. oktobra 2011. Značilnost tega hotela je ekološka funkcionalnost, saj so masivne nosilne stene, notranje obloge in zunanja fasada iz lesa. Zasnovan je torej kot nizkoenergijska gradnja in zgrajen iz naravnih materialov. Ker leži v bližini športnega parka, smučišča, olimpijskega bazena in parka Ravne, je to zelo dobrodošel prispevek k višjemu turističnemu obisku spodnje Mežiške doline.

V Mežiški dolini je v turističnem pogledu precej potenciala; možen je tako zimski (smučanje, sankanje, drsanje, zimsko pohodništvo, tek na smučeh...) kot tudi letni turizem (kopališki, planinski, kolesarski, pohodniški, padalski ...). Turistična ponudba je po Koroški zelo razkropljena, čuti se pomanjkanje nočitvenih kapacitet, turističnega kadra in finančnih sredstev. Upanje za lepši turistični jutri ostaja, kar nakazujejo razvojni projekti in trud posameznikov. S skupnimi močmi, strokovnimi kadri in dobro organizacijo bi lahko regija zaživela kot priljubljena turistična destinacija. Potrebno je poznati prednosti, priložnosti in tudi nevarnosti posamezne pokrajine, saj tako lažje dosega učinkovitost in reševanje problemov. Priložnosti za razvoj turizma je v spodnji Mežiški dolini veliko. Trenutno je pozornost, kot glavnemu adutu v turizmu, namenjena Mladinskemu hotelu Punkl, kar je obetaven začetek za lepši jutri koroškega turizma.

Za turista, ki kraj obiše, je pomembno, da ima ustrezno urejene bivalne oziroma prenočitvene zmogljivosti, ki zajemajo varnost, udobje in dobre higienske razmere. V občinah Ravne na Koroškem in Prevalje lahko turisti prenočijo na turističnih kmetijah, v gostiščih, v apartmajih, planinskih domovih in kočah ter v mladinskem hotelu Punkl. Iz analize podatkov za zasedenost ležišč in povprečno dobo bivanja gostov za posamezno leto (2004–2010), sem ugotovila, da je občino Ravne na Koroškem v povprečju obiskalo več gostov kot občino Prevalje. Obe občini skupaj je v šestih letih obiskalo 12258 gostov; 87,8 % je bilo registriranih v Občini Ravne na Koroškem. Zasedenost ležišč pa je bila po izračunih večja v Občini Prevalje. V letih izstopa leto 2008, ko je bil zabeleženo manjše število gostov in nočitev v obeh občinah, v primerjavi z ostalimi leti. Kot glavni razlog bi lahko opredelili prehod v recesijo in začetek finančnih težav, na katere ljudje niso bili pripravljeni.

V letih 2009 in 2010 je bila zasedenost ležišč v spodnji Mežiški dolini majhna; nobena občina v posameznem mesecu ni preseгла 22,4 %. Zasedenost ležišč je po pričakovanjih najvišja v zimskih in poletnih mesecih, v času dopustov, ko se ljudje vedno bolj odločajo za krajše počitnice v mirnem okolju.

Podatkov o dnevnih izletniških gostih ni, ker je obisk enodnevnih izletnikov zelo težko merljiv. Na spletni strani TIC-a in spletni strani občine Ravne in Prevalje je mogoče najti veliko zloženk in turističnih ponudb o turističnih znamenitostih, tematskih in kolesarskih poteh ter gostinski ponudbi. Zato se veliko obiskovalcev odpravi na izlet brez predhodnega informiranja v krajih, kamor se odpravijo na izlet, saj želene podatke najdejo na internetu. Za določena območja obstajajo le ocene o dnevnih izletniških gostih; te pa temeljijo na turistih, ki se oglasijo in poiščejo informacije v turističnih informacijskih centrih.

Swot analiza nam na relativno preprost način pomaga opredeliti in prikazati močne in šibke točke ter priložnosti in nevarnosti obravnavanega okolja. Omogoča tudi pregleden prikaz turistične ponudbe in potenciala iz našega okolja. Kratica swot je povzeta po začetnih črkah angleških besed: strenghts, weakness, opportunities, threats.

Tabela 18: Swot analiza Mežiške doline

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Pestrost in privlačnost naravnega okolja ter bogastvo podeželja, gora in voda; - obilo možnosti za aktivnosti v naravi; - okoliške gore in vrhovi: Uršlja gora, Brinjeva gora, Naravske ledine ...; - kolesarske poti na Šentanelu in Lešah; - tematske poti: Cesta Mošta, Rekreativna pot, Mlinarska pot, Gozdna učna pot, Vorančeva pot, Fužinarska pot; - potencial za razvoj sonaravnega okolja: Šentanel, Leše, Brinjeva gora, Ivarčko–Ošven, Naravske ledine; - bogata kulturna in zgodovinska dediščina: Prežihova bajta, Malgajev spomenik, spomeniki NOB, spominski park »Svobodi in miru«, Sarkofag, Forma viva; 	<ul style="list-style-type: none"> - Premalo nastanitvenih kapacitet, obstoječe pa zaostajajo za sodobnimi standardi; - nepovezana ponudba – nesodelovanje turističnih ponudnikov; - slaba realizacija idej in pomanjkljiva dolgoročna vizija za razvoj turizma; - oteženo pridobivanje finančnih sredstev iz EU, zaradi nepovezanega delovanja občin na področju trajnostnega razvoja in varstva okolja; - pomanjkanje kapitala za večje investicije; - premajhna podpora razvoju turizma s »politične ravni«; - nepoznavanje celovite ponudbe Mežiške doline in Koroške;

<ul style="list-style-type: none"> - Mladinski hotel Punkl; - sakralne znamenitosti: župnijske in podružnične cerkve, najvišje ležeča cerkev v Sloveniji na Uršlji gori, kapelice, križev pot na Brinjevi gori ...; - etnografska dediščina: trško jedro na Janeževa domačija, kašče, Štoparjev most, Polhov mlin, Kozolec na Poljani, zbirka starega orodja pri Dvorniku; - razvita turistična ponudba na kmetijah, zlasti v Šentanelu: Marin, Rifel, Ploder, Koroš, Mikl, Lipovnik, Ošven ...; - kulinarične specialitete: rženi in sadni kruh, potica, mežerli, kločevi nudlni, mošt, domače žganje, ocvirki ...; - igralnica na Poljani; - nižje cene kot drugod; - potenciali turistične ponudbe poleti in pozimi. 	<ul style="list-style-type: none"> - neustrezna razvita državna prometna infrastruktura na Koroškem; - pomanjkljivo razvit informacijski sistem – pomanjkljivosti pri prometnih oznakah, kažipotih, ni zemljevidov ...; - nepoznavanje prednosti ekoturizma za trajnostni razvoj predvsem podeželja; - odliv mladega izobraženega kadra iz regije in posledično staranje ustreznega turističnega kadra; - pomanjkanje specifičnih znanj in motivacije med ponudniki turističnih storitev (tuji jeziki, komunikativnost, strežba, inovativni pristopi ...).
<i>PRILOŽNOSTI</i>	<i>NEVARNOSTI</i>
<ul style="list-style-type: none"> - aktualni trendi: vikend počitnice, turistično še neodkrite lepote, izven sezonske počitnice, izogibanje turistični gneči, varnost; - beg sodobnega turista v mirno okolje; - gostoljubnost in prijaznost domačinov; - priprava skupne strategije razvoja turizma; - vzpostaviti sodelovanje med TIC-i in povezati turistično ponudbo danega območja; - možnost pridobivanja finančnih virov za potrebe turizma iz Evropske unije; 	<ul style="list-style-type: none"> - postopno razvrednotenje in izginjanje ohranjenih in zaščitene območij naravne in kulturne krajine; - večje zanimanje turistov za sosednje bolj razvite turistične regije: avstrijska Koroška, Mislinjska dolina ...; - neprepoznani nosilci turističnih aktivnosti; - prevelika pričakovanja od občin in prevelika navezanost na TIC-e;

<ul style="list-style-type: none"> - povezava lokalnih ponudb pod enotno blagovno znamko in s tem ohranjanje identitete podeželja; - razvoj sonaravnega turizma in ekološkega kmetovanja; - znani Korošci iz različnih področij: športniki, pisatelji, glasbeniki ...; - bližina avstrijskih jezer in obstoječe ponudbe: Podzemlje Pece, Gradovi Kralja Matjaža, smučišča na Peci, ponudba Mislinjske in Dravske doline ...; - dopolnitev in aktualiziranje že poznanih in uveljavljenih tradicionalnih prireditev ter splošne turistične ponudbe v Mežiški dolini. 	<ul style="list-style-type: none"> - pasivnost in premajhna angažiranost za turistični razvoj s strani lokalnega prebivalstva; - pomanjkanje sredstev za nova vlaganja, posodabljanje in vzdrževanje že obstoječe turistične in prometne infrastrukture; - neusklajene razvojne usmeritve posameznih lokalnih skupnosti in ponudnikov turističnih storitev.
--	--

VIR: A.L.P. Peca 2001, 65–71, Močnik 2001, Strategija razvoja Mežiške doline, 2010

V Mežiški dolini je v turističnem pogledu precej potenciala; možen je tako zimski (smučanje, sankanje, drsanje, zimsko pohodništvo, tek na smučeh ...), kot tudi letni turizem (kopališki, planinski, kolesarski, pohodniški, padalski ...). Najti bi bilo potrebno skupni jezik vseh koroških občin ter kandidirati za sredstva od države in Evropske unije za vlaganja v cestno in turistično infrastrukturo ter promocijo regije. Turistična ponudba je po Koroški zelo razkropljena prav tako je tudi omejeno sodelovanje turističnih društev, informacijskih centrov ter posameznih ponudnikov, ki imajo zelo dobre ideje, vendar do realizacije le-teh zelo redko pride. Eden izmed glavnih razlogov za to je pomanjkanje finančnih sredstev. V zadnjih desetih letih si je Regionalna razvojna agencija za Koroško prizadevala zapolniti primanjkljaj v deficitarnih poklicih, za katere je leta 2005 razpisala 113 štipendij, med katerimi so bile tudi štipendije za bodoče turistične delavce.

Ta štipendijska shema naj bi pomagala uskladiti razmerje med ponudbo in povpraševanje po kadrih, preprečevanje bega možganov in zvišanje izobrazbe prebivalcev. Izobraževanja in splošna vlaganja v ljudi so dobra naložba za prihodnost, saj se s tem povečujejo možnosti, da izobražen kader ostane na Koroškem.

Turisti se za preživljanje prostega časa v Mežiški dolino odločajo predvsem zaradi:

- neokrnjene narave in zanimivega podeželskega življenja;
- mir in možnost za sprostitev in počitek;
- nizkih cen;
- gostoljubnost domačega prebivalstva;
- primernost za družinske počitnice;
- možnost okusit pristen koroški način življenja;
- lokalna kulinarika in zanimive navade, šege in običaji.

Najpomembnejši segmenti turizma v Mežiški dolini so torej težnja po miru in neokrnjeni naravi, kulinarčne specialitete, kulturno – etnološke zanimivosti in lokalni običaji in šege, ki se prenašajo iz roda v rod: štehvanje, flincanje, šranganje, pokrivanje streh s šitlji, folklor, ljudski plesi in glasba ... Za počitnice v Mežiški dolini se določijo tudi tisti, ki želijo počitnice preživeti nekoliko bolj aktivno v krogu družine. Turisti pogosto iščejo povezavo med različnimi ponudbami, da popestrijo svoje preživljanje prostega časa. Zato je zelo primeren enodneven pohod s postanki na turističnih kmetijah, kjer obiskovalci spoznavajo podeželsko življenje, kulinarčne specialitete, kmečko življenje in tipično floro in favno določenega območja. Zanimivi za turiste bi bili tudi intinerariji za območje, kjer bi jim ponudili preprosto brunarico, prostor za piknik, tekočo vodo iz vodnjaka ali studenca. Tako bi imeli gostje možnost in izziv, ali si upajo par dni preživeti stran od »civilizacije«. Po celotni gozdnati Mežiški dolini je veliko za to primernih območij (Strojna, Navrški vrh, Šteharski vrh, Šentanel ...), potrebno bi bilo le urediti območje in turistom dati možnost za svojevrsten izziv.

Turističnega potenciala in idej za razvoj turizma na Koroškem je veliko, potrebno je le najti ljudi, ki bi se angažirali, osredotočili in posvetili realizaciji vseh teh idej. Da bi zvišali dohodke v turistični dejavnosti, je potrebno turiste na primeren način motivirati za trošenje: koroški meniji, izleti, spominki, kulturne ustanove, muzeji, vaški posebneži, angažiranje gostincev, da promovirajo tudi sosednje gostišče in sosednji kraj.

8 LITERATURA IN VIRI

- A.L.P. Peca. (2001). Regionalni razvojni program za Koroško regijo. Ravne na Koroškem: Regionalna razvojna agencija Koroška.
- A.L.P. Peca.(2008). Koroška v številkah: letni statistični bilten. Podjetje za razvoj in trženje produktov Mežiške doline.
- Dretnik, M. (2010). Število zaposlenih v Metalu Ravne d. o. o in ostalih podjetjih na lokaciji bivše Železarne Ravne. Ravne na Koroškem. (osebni vir, januar 2010)
- Enciklopedija Slovenije. (1987). 7 knjiga. Ljubljana. Mladinska knjiga.
- Fridl, J. (ur.). (1998). Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času. Ljubljana. Državna založba Slovenije.
- Jeršič, M. (1985). Osnove turizma. Ljubljana. DZS.
- Klimatografija Slovenije. (1995). Količina padavin: obdobje 1961–1990. Ljubljana. Hidrometeorološki zavod Republike Slovenije.
- Kos, Vili. Rojko, Martin. Gregorič, Mimi. Gruden, Špela. Saksida, Bojan. Leskovec, Alfred. (2000). Koroška [Kartografsko gradivo]: Dravska, Mežiška in Mislinjska dolina, Podjuna : izletniška karta = leisure map = Freizeitkarte = carta turistica. Ljubljana. Geodetski zavod Slovenije.
- Medved, J. (1967). Mežiška dolina: socialnogeografski razvoj zadnjih sto let. Ljubljana. Mladinska knjiga.
- Močnik, V. (2001). Koroška pokrajina. Ravne na Koroškem. Voranc.
- Naveršnik, Mojca. Plevnik, Anka. (2009). Po mlinarski in rekreacijski poti. Prevalje. Občina Prevalje in turistično društvo Šentanel.
- Oder, K. (1992). Občina Ravne na Koroškem. Ljubljana. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja – 20. stoletje.
- Osojnik, Miroslav.(1985). Vodnik po Mežiški dolini. Ravne na Koroškem. Koroška turistična zveza.
- Osojnik, Miroslav.(1996). Forma viva Ravne na Koroškem. Ravne na Koroškem. Koroški muzej. Občina Ravne-Prevalje.
- Osojnik, Miroslav. (2002). Turistična izkaznica občine Ravne nas Koroškem. Tiskarna ZIP center d. o. o.
- Perko, D., Orožen Adamič, M. (ur.).(2001) Slovenija: Pokrajine in ljudje. Ljubljana. Mladinska knjiga.
- Radovanovič, S. (1987). Koroška: A–Ž:priročnik za popotnika in poslovnega človeka. Murska Sobota. Pomurska založba.
- Radovič, Sašo. (1999). Koroška A–Ž. Murska Sobota. Pomurska založba.
- Sirše, Janez in Irena, Stroj-Vrtačnik in Nataša, Pobega. (1993) .Strategija razvoja slovenskega turizma. Ljubljana. Inštitut za ekonomska raziskovanja.
- Turičnik, Tone. Osojnik, Franc. Gradišnik, Saša. Bobovnik, Slavko. Jeseničnik, Tomo. (1995). Koroška. Dravska dolina, Mežiška dolina, Mislinjska dolina. Ljubljana. Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo FGG.

INTERNETNI VIRI:

- Ahacova hiša. Povzeto 14. 11. 2010 po
http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Trska_dediscina/Ahacova_hisa.
- Cerkev sv. Device Marije. Povzeto 14. 11. 2010 po
http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Sakralna_dediscina/Sv._Devica_Marija_na_jezeru.
- Cerkev sv. Barbare. Povzeto 15. 11. 2010 po
<http://www.koroska.si/index1.php?site=obcine&nid=248&kat=600&lang=1>.
- Cerkev sv. Janeza Krstnika na Poljani. Povzeto 14. 11. 2010 po
http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Sakralna_dediscina/Cerkev_Sv._Janeza_Krstnika
- Cerkev sv. Kozme in Damijana na Brinjevi gori. Povzeto 15. 11. 2010 po
http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Sakralna_dediscina/Cerkev_Sv._Kozme_in_Damijana.
- Cerkev sv. Marjete v Kotljah. Povzeto 9. 11. 2010 po
<http://www.slovenia.info/en/cerkev/%C5%BDupnijska-cerkev-sv-Marjete-v-Kotljah.htm?cerkev=2945&lng=2>.
- Cerkev sv. Moharja in Fortuna. Povzeto 13. 11. 2010 po
http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2212&kat=3024&lang=1&parent=3020.
- Cerkev sv. Urha na Strojni. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.slovenia.info/en/sakralna-dediscina/Podru%C5%BEni%C4%8Dna-cerkev-sv-Urha-na-Strojni.htm?sakralna_dediscina=3954&lng=2.
- Cesta mošta. Povzeto 16. 9. 2011 po
<http://www.koroska.si/index1.php?site=turinfo&nid=687&kat=511&lang=&fir=6>.
- Cestnikov slap. Povzeto 8. 11. 2010 po
http://www.slovenia.info/si/Biseri-narave/Cestnikov-slap.htm?naravne_znamenitosti_jame=2977&lng=1.
- Čibron Kodrin, A., 2009. URL: Uspešna turistično - planinska naveza na Prevaljah. Povzeto 7. 11. 2010 po <http://www.gore-ljudje.net/informacije/49543/>.
- Demografski podatki – izobrazba (SURs). Povzeto 20. 10. 2010 po
<http://www.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> in
<http://www.stat.si/pxweb/Database/Popis2002/Ob%E8ine/Prebivalstvo/Izobrazba/Izobrazba.asp>.
- Demografski podatki – podatki o delovni aktivnosti prebivalcev (SURs). Povzeto 2. 11. 2010 po
<http://www.stat.si/pxweb/Database/Popis2002/Ob%E8ine/Prebivalstvo/Aktivnost/Aktivnost.asp>.
- Forma viva. Povzeto 8. 11. 2011 po
http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2183&kat=3021&lang=1&parent=3020.
- Grad Ravne. Povzeto 12. 11. 2010 po
<http://www.kamra.si/Default.aspx?module=5&id=405>.
- Grobnica sv. Rozalije. Povzeto 14. 11. 2010 po
http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Sakralna_dediscina/Grobnica_sv._Rozalije.
- Janeževa domačija. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.slovenia.info/fr/kul-zgod-znamenitosti/Ravne-na-Koro%C5%A1kem,-Jane%C5%BEeva-doma%C4%8Dija.htm?kul_zgod_znamenitosti=6881&lng=5.
- Kapela sv. Matere božje. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2217&kat=3024&lang=1&parent=3020.

- Kapela sv. Janeza Nepomuka. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.tic-ravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2216&kat=3024&lang=1&parent=3020.
- Kmetijstvo. Povzeto 11. 11. 2010 po <http://www.ravne.si/index.php?site=vsebine&nid=478&kat=40&lang=1>.
- Koča na Naravskih ledinah. Povzeto 17. 11. 2010 po http://www.tic-ravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2243&kat=3046&lang=1&parent=3040.
- Koča na Uršlji gori. Povzeto 17. 11. 2010 po http://www.tic-ravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2244&kat=3046&lang=1&parent=3040.
- Koratur. Povzeto 5. 11. 2011 po <http://www.koratur.si/>.
- Kozolec na Poljani. Povzeto 14. 11. 2010 po http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Etnoloska_dediscina/Kozolec_Poljana.
- LAS - Strategija razvoja Mežiške doline. 2010. Povzeto 26. 10. 2010 po http://www.las-md.si/index.php?site=vsebine_all&kat=3811&parent=3810&lang=1.
- Mežiška dolina. Povzeto 17. 9. 2011 po http://www.las-md.si/prikazi_data.php?tip=kopje_file_id&idd=3476.
- Mladinski hotel Punkl. Povzeto 20. 11. 2011 po http://www.slovenia.info/si/TTA-Turisti%C4%8Dna-tiskovna-agencija/Ravne-na-Koro%C5%A1kem-bodo-dobile-nov-Mladinski-hotel-Punkl.htm?e_casopis=4198&lng=1.
- Mladinski hotel Punkl. Povzeto 20. 11. 2011 po <http://www.punkl.si/lesena-gradnja>.
- Muzej bralne značke. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Zgodovinska_dediscina/Muzej_bralne_znacke
- Natek, M., (1987). Hribovske kmetije v pokrajinski strukturi Mežiške doline. Povzeto 4. 1. 2011 po <http://www.dlib.si/v2/StreamFile.aspx?URN=URN:NBN:SI:doc-2L6C6MG9&id=780313d3-b312-4232-9aa0-1a7906397506&type=PDF>.
- Podatki o Prevaljah. Povzeto 28. 10. 2010 po <http://www.prevalje.si/>.
- Povhov mlin. Povzeto 14. 11. 2010 po http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Etnoloska_dediscina/Povhov_mlin.
- Požegova domačija. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.tic-ravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2193&kat=3022&lang=1&parent=3020.
- Skansen. Povzeto 9. 11. 2010 po <http://users.volja.net/pviran3/skansen.htm>.
- Prežihova bajta. Povzeto 8. 11. 2010 po <http://www.kpm.si/?mod=catalog&action=productDetails&ID=28>.
- Ravne na Koroškem. Povzeto 28. 10. 2010 po <http://www.ravne.si/index.php?site=vsebine&kat=26&lang=1>.
- Ravne na Koroškem. Povzeto 8. 11. 2010 po <http://www.koroska.si/>.
- Reka Meža, podolžni profil Meže in hidrogram. Povzeto 20. 10. 2010 po http://www.koropedija.si/index.php?title=reka_Me%C5%BEa.
- Rimski vrelec. Povzeto 8. 11. 2010 po http://kraj.eu/slovenija/rimski_vrelec/slo.
- Rov Franciscus. Povzeto 16. 9. 2011 po <http://osprevalje.mojasola.si/DOKUMENTI/PROJEKTI/TURIZMU%20POMAGA%20LA-STNA%20GLAVA/Kroja%C4%8Dkov%20dan.pdf>.
- Rov Franciscus. Povzeto 14. 11. 2010 po http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Tehniska_dediscina/Vhod_v_rov_Franciskus.
- Štoparjev most. Povzeto 14. 11. 2010 po http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Tehniska_dediscina/Stoparjev_most.
- Rutnikova kapela. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.tic-ravne.si/index.php?site=vsebine_1&nid=2218&kat=3024&lang=1&parent=3020.
- Sarkofag. Povzeto 9. 11. 2010 po http://www.prevalje.si/kd/Monografija/Arheoloska_dediscina/Sarkofag,_Bracurnik.

- Stanje reke Meže danes (Večer). Povzeto 28. 4. 2010 po http://www.bor.czp-vecer.si/.../2011-03-22_STR-21-21_MX-01_Izd-01-02-00-00-00-00_PAG-KOROSKA.PDF.
- Spomeniki NOB. Povzeto 9. 11. 2010 po <http://www.slovenia.info/?spomenik=3169&lng=1>
http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2169&kat=3021&lang=1&parent=3020
http://ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2175&kat=3021&lang=1&parent=3020.
- Spominski park Poljana. Povzeto 13. 11. 2010 po
<http://www.koroska.si/index1.php?site=turinfo&nid=1123&kat=514&lang=&fir=6>.
- Smučarska koča. Povzeto 17. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2245&kat=3046&lang=1&parent=3040.
- Turistična kmetija Ajnžik. Povzeto 17. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2235&kat=3042&lang=1&parent=3040.
- Turistična kmetija Lipovnik. Povzeto 15. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2231&kat=3042&lang=1&parent=3040.
- Turistična kmetija Ošven. Povzeto 14. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2232&kat=3042&lang=1&parent=3040.
- Turistična ponudba Prevalj. Povzeto 8. 11. 2010 po
<http://www.koroska.si/index1.php?site=obcine&nid=248&kat=600&lang=1>.
- Turistična kmetija Smrečnik. Povzeto 15. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2234&kat=3042&lang=1&parent=3040.
- Turistična kmetija Spodnji Lečnik. Povzeto 15. 11. 2010 po http://www.ticravne.si/index.php?site=vsebina_1&nid=2233&kat=3042&lang=1&parent=3040.
- Uršlja gora. Povzeto 8. 11. 2010 po http://www.hribi.net/gora/urslja_gora_plesivec/11/592.
- 3. razvojna os. Povzeto 3. 11. 2011 po
http://www.mop.gov.si/si/drzavni_prostorski_nacrti/tretja_razvojna_os/.

SLIKOVNO GRADIVO:

- Forma viva. Pridobljeno 9.11.2010 na
<http://www.burger.si/RavneNaKoroskem/RavneFormaViva.html>.
- Grajski park. Pridobljeno 8. 11. 2010 na
http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.shrani.si/f/2f/SL/1wMDyIH2/p1.jpg&imgrefurl=http://ravne.blog.si/ol.net/category/predstavitev/page/3/&usg=__EI-87Je-1IPdPhW9i7JF0zSEjgU=&h=450&w=600&sz=162&hl=sl&start=0&sig2=eR8X1JIL3Ms5CN6xQrEwg&zoom=1&tbnid=6DjziBxpNaYzfM:&tbnh=138&tbnw=184&ei=jhXYTOn5I8aDswbc4bCRCA&prev=/images%3Fq%3DGRAJSKI%2BPARK%2BRAVNE%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=rc&dur=426&oei=jhXYTOn5I8aDswbc4bCRCA&esq=1&page=1&ndsp=18&ved=1t:429,r:6,s:0&tx=132&ty=91.
- Cerkev sv. Egidija. Pridobljeno 13. 11. 2010 na
http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.slovenia.info/pictures%255CTB_attractions%255C1%255C2005%255Ccerkev_sv._Egidija_panoramski_LTIS_53642.jpg&imgrefurl=http://www.slovenia.info/%3Fcerkev%3D2941%26lng%3D1&usg=__yaPdkdKb2IoOxbPvVHA7fqoO7yg=&h=353&w=500&sz=26&hl=sl&start=0&sig2=ng49ZS7EHrbhZuY5eJrJ_Q&zoom=1&tbnid=uqW5VFpXPr1mGM:&tbnh=147&tbnw=203&ei=HCLZTLHuE9CEswbCkfnobw&prev=/images%3Fq%3Dcerkev%2Bsvetega%2Begidija%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=137&vpy=86&dur=28&hovh=189&hovw=267&tx=127&ty=60&oei=HCLZTLHuE9CEswbCkfnobw&esq=1&page=1&ndsp=18&ved=1t:429,r:0,s:0.
- Cerkev sv. Marjete. Pridobljeno 13. 11. 2010 na
<http://www.slovenia.info/en/cerkev/%C5%BDupnijska-cerkev-sv-Marjete-v-Kotljah.htm?cerkev=2945&lng=2>.
- Cerkev sv. Urha na Strojni. Pridobljeno 13. 11. 2010 na
http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.slovenia.info/pictures%255CTB_attractions%255C1%255C2005%255Ccerkev_strojna_LTIS_53619.jpg&imgrefurl=http://www.slovenia.info/en/sakralna-dediscina/Podru%25C5%25BEni%25C4%258Dna-cerkev-sv-Urha-na--->--Strojni.htm%3Fsakralna_dediscina%3D3954%26lng%3D2&usg=__a4Q4GVamuzqfLj4vLMGHa1rdJ7A=&h=534&w=400&sz=17&hl=sl&start=0&sig2=cuz4YQD4b_RPYMW WuJLqA&zoom=1&tbnid=OEyFZ_NjlT7adM:&tbnh=146&tbnw=109&ei=84jZTM6vOcuDswaCgvXoBw&prev=/images%3Fq%3Dcerkev%2Bsv%2Burha%2Bna%2Bstrojni%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=126&vpy=51&dur=26&hovh=259&hovw=194&tx=84&ty=158&oei=84jZTM6vOcuDswaCgvXoBw&esq=1&page=1&ndsp=18&ved=1t:429,r:0,s:0.
- Ivarčko jezero. Pridobljeno 9. 11. 2010 na
http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.petrolenergetika.si/images/iman/ivarcko.bmp.jpg&imgrefurl=http://www.petrolenergetika.si/popup.gallery.php%3Fsv_path%3D6558,7711%26index%3D0&h=266&w=400&sz=45&tbnid=T6Qgwnrbeh1uoM:&tbnh=82&tbnw=124&prev=/images%3Fq%3DIVAR%25C4%258CKO%2BJEZERO&zoom=1&q=IVAR%25C4%258CKO+JEZERO&hl=sl&usg=__iAwodqGA8fCVXn-IEASF7Mii1Oc=&sa=X&ei=QhfYTJm8NoT1sga2lJyHCA&ved=0CB0Q9QEwAg.
- Janeževa domačija. Pridobljeno 13. 11. 2010 na
http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.slovenia.info/pictures%255CTB_attractions%255C1%255C2005%255Cjene%25C4%B9%25C4%BEeva_doma%25C3%84%25C5%A4ija_tic_52894.jpg&imgrefurl=http://www.slovenia.info/%3Farhitekturne_znamenitosti%3D

- 2989%26lng%3D1&usg=__niN7ej-kPb66b4fZcKu1ohem_MA=&h=200&w=267&sz=20&hl=sl&start=0&sig2=DF_Itoa8Z1W9WLNMA81urg&zoom=1&tbnid=LXsofDfIIq0RYM:&tbnh=141&tbnw=185&ei=BhHZTLL8JMnEswbDmJTdBw&prev=/images%3Fq%3DJANE%25C5%25BDEVA%2Bdoma%25C4%258Dija,%2BBravne%2Bna%2Bkoro%25C5%25A1kem%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=347&vpy=98&dur=460&hovh=160&hovw=213&tx=94&ty=69&oei=BhHZTLL8JMnEswbDmJTdBw&esq=1&page=1&ndsp=18&ved=1t:429,r:1,s:0.
- ➔ Leški dvojčici. Pridobljeno 14. 11. 2010 na http://www.prevalje.si/kd/Fotomonografija/Leski_dvojcici.
  - ➔ Pot Blaža Mavrela (graf). Pridobljeno 17. 11. 2010 na <http://www.mtbkoroška.net/GRAFI/krejan.jpg>.
  - ➔ Prevalje. Pridobljeno 26. 10. 2010 na http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.prevalje.si/kd/UserFiles/Image/strani_139/26_page28.jpg&imgrefurl=http://www.prevalje.si/kd/Fotomonografija/Prevalje&usg=__6lnb5B6FGPVxEI7hZVjsKHI_sxQ=&h=605&w=500&sz=371&hl=sl&start=0&sig2=AoviAC8JdjwWUmvY4490sg&zoom=1&tbnid=BINRQeqjmeQnhM:&tbnh=135&tbnw=109&ei=aO7GTL77Gc6ZOfs4cUB&prev=/images%3Fq%3Dprevalje%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=595&vpy=87&dur=153&hovh=247&hovw=204&tx=109&ty=95&oei=N7GTLrAIM7KjAfNz_TxDw&esq=5&page=1&ndsp=20&ved=1t:429,r:3,s:0.
  - ➔ Prežihova bajta. Pridobljeno 9. 11. 2010 na http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.kpm.si/modules/catalog/products/prezihovabajta.jpg&imgrefurl=http://www.kpm.si/%3Fmod%3Dcatalog%26action%3DproductDetails%26ID%3D28&usg=__uhFf8hcOAE9LZKKksLmVtJx4ts=&h=400&w=600&sz=49&hl=sl&start=0&sig2=1E2YareRoq_4qkFjMel1hg&zoom=1&tbnid=Ed1iNfTLMw21LM:&tbnh=127&tbnw=186&ei=BSrYTJnmBsPOswaHpZjiCA&prev=/images%3Fq%3DPRE%25C5%25BDIHOVA%25BBAJTA%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:10%2C57&um=1&itbs=1&iact=rc&dur=360&oei=tynYTLXnEM6AswbhromaCA&esq=14&page=1&ndsp=19&ved=1t:429,r:0,s:0&tx=33&ty=45&biw=1280&bih=577.
  - ➔ Ravne na Koroškem. Pridobljeno 26. 10. 2010 na http://www.google.si/imgres?imgurl=http://ravne.blog.siol.net/files/2009/07/city1.jpg&imgrefurl=http://ravne.blog.siol.net/2009/07/26/odprto-pismo-svetnikom-naravnah/&usg=__HWMBEhnr2p1PY0iBf6Ggx7f6q4=&h=612&w=800&sz=180&hl=sl&start=18&sig2=1KgLHPx45ZSBSNyv47EXXA&zoom=1&tbnid=QL1D4bFm9dBG6M:&tbnh=126&tbnw=165&ei=zGTOT7CcKCOvKPhfcB&prev=/images%3Fq%3Dravne%2Bna%2Bkoro%25C5%25A1kem%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DX%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:10%2C399&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=122&vpy=167&dur=27&hovh=196&hovw=257&tx=136&ty=118&oei=OzGTOSJcTW6jAeYxvToDw&esq=2&page=2&ndsp=18&ved=1t:429,r:0,s:18&biw=1280&bih=577.
  - ➔ Rimski vrelec. Pridobljeno 9. 11. 2010 na http://www.google.si/imgres?imgurl=http://ravne.blog.siol.net/files/2009/03/neimenovano1.jpg&imgrefurl=http://ravne.blog.siol.net/2009/03/19/rimskivrelecnaprodaj/&usg=__STuuPVrVIBuuXzsOnhBAEnR2RQ=&h=380&w=600&sz=98&hl=sl&start=0&sig2=IS4bSZt1nsPM37mMk5wLvw&zoom=1&tbnid=6BuuofzBEmupEM:&tbnh=115&tbnw=181&ei=fSLYTLKgAYHDSwbJ8sWICA&prev=/images%3Fq%3Drimski%2Bvrelec%26um

%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=311&vpy=247&dur=43&hovh=179&hovw=282&tx=147&ty=125&oei=fSLYTLKgAYHDswbJ8sWICA&esq=1&page=1&ndsp=18&ved=1t:429,r:7,s:0.

- Spomenik NOB Kotlje. Pridobljeno 13. 11. 2010 na http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.ticravne.si/files/NOB%2520Kotlje1.JPG&imgrefurl=http://www.ticravne.si/index.php%3Folang%3D1&usg=__lW0CAhE5nbO5WAMZjiApRbA4cJk=&h=429&w=640&sz=107&hl=sl&start=0&sig2=oeEIWTr8teHq3tyd_PpkHA&zoom=1&tbnid=efR_0ORinj59eM:&tbnh=131&tbnw=181&ei=njzYTPOAEZSDswaY15GVCA&prev=/images%3Fq%3Dspomenik%2Bnob%2BRAVNE%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=522&vpy=286&dur=4504&hovh=184&hovw=274&tx=141&ty=156&oei=njzYTPOAEZSDswaY15GVCA&esq=1&page=1&ndsp=20&ved=1t:429,r:16,s:0.
- Spomenik NOB Ravne. Pridobljeno 13. 11. 2010 po http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.ticravne.si/thumbs/nob_Ravne1.jpg&imgrefurl=http://www.ticravne.si/index.php%3Fkolid%3D2795&usg=__HSpAKh9rpr5nBV_Zh9RISu6KsaI=&h=161&w=240&sz=11&hl=sl&start=0&sig2=2L9ivlGXEXOXxB_P8Ze75g&zoom=0&tbnid=Ca9IVzheFbJAFM:&tbnh=74&tbnw=110&ei=LT3YTMnACIqTswa9jdmNCA&prev=/images%3Fq%3Dspomenik%2Bnob%2BRAVNE%26um%3D1%26hl%3Dsl%26safe%3Doff%26sa%3DN%26biw%3D1280%26bih%3D577%26tbs%3Disch:1&um=1&itbs=1&iact=rc&dur=314&oei=njzYTPOAEZSDswaY15GVCA&esq=7&page=1&ndsp=20&ved=1t:429,r:0,s:0&tx=37&ty=36.
- Uršlja gora. Pridobljeno 9. 11. 2010 na http://www.google.si/imgres?imgurl=http://hermit.si/wpcontent/uploads/2008/06/ursljagoraresize.jpg&imgrefurl=http://hermit.si/2008/06/26/ursljagora/&h=600&w=2680&sz=579&tbnid=BjpWyrVBZHjNM:&tbnh=34&tbnw=150&prev=/images%3Fq%3DUR%25C5%25A0LJA%2BGORA&zoom=1&q=UR%25A0LJA+GORA&hl=sl&usg=__6PCAISB7snydmQ7y59GX5UDn054=&sa=X&ei=5RrYTNqLGcnusgb0hKmOCA&ved=0CB8Q9QEwAQ.

9 PRILOGE – ZLOŽENKE

- *Enodnevni voden izlet za skupino po okolici Raven na Koroškem*
- *Prireditveni jesenski vikend program z ogledi okoliških znamenitosti spodnje Mežiške doline*
- *Rekreacijski vikend na območju Raven na Koroškem z ogledi znamenitosti okolice*

REKREACIJSKI VIKEND NA OBMOČJU RAVEN NA KOROŠKEM Z OGLEDI ZNAMENITOSTI OKOLICE

Petek popoldne
→ Vorančeva pot (pohod in ogled znamenitosti)
→ Namestitve in večerja v Mladinskem hotelu Punkl
→ Zvečer: po želji obisk centra Raven (posedanje v mestnem jedru – v Havani ali igranje biljarda, ročnega nogometa v Biljardnici Paprika)
Sobota
→ Zajtrk v Mladinskem hotelu Punkl
→ Pohod na Uršljo goro
→ Kostilo na kmečkem turizmu Ošven
→ Ogled gradu Ravne na Koroškem in Pokrajinskega muzeja
→ Večerja v Mladinskem hotelu Punkl
→ Druženje v Pubu Preša v centru mesta Ravne
Nedelja
→ Zajtrk v Mladinskem hotelu Punkl
→ Dopoldne obisk Športnega parka Ravne (igranje tenisa, namiznega tenisa, smučanje, kolesarjenje)
→ Kostilo: okrepčevalnica v Domu telesne kulture
→ Popoldne obisk bazena in savne na Ravnah na Koroškem
→ Večerja v Mladinskem hotelu Punkl
→ Odhod v večernih urah

Začetek športnega vikenda na **Ravnah na Koroškem** se prične s pohodom po Vorančevi poti v Kotljah, ki so od izbrane nastanitve oddaljene približno 5 kilometrov. Naravne lepote hotuljske okolice so združene s kulturnozgodovinskimi znamenitostmi te pokrajine, tako da lahko obiskovalec združi prijetno s koristnim: se razgiba na svežem zraku ter ob enem spozna znamenitosti pokrajine.

Vorančeva pot je speljana po okolici Kotelj in Preškega vrha in je primerna za gosta vseh starosti. Naravne lepote hotuljske okolice so združene s kulturnozgodovinskimi znamenitostmi te pokrajine, tako da lahko obiskovalec združi prijetno s koristnim: se razgiba na svežem zraku ter ob enem spozna znamenitosti pokrajine. **Vorančeva pot** se začne v centru Kotelj in premore 9 postaj:

1. Pobič s solzicami
2. Rimski vrelec
3. Kotnikova bajta
4. Pekl
5. Kogel
6. Ivarčko jezero
7. Šromek
8. Prežihova bajta
9. Pokopališče

Petkov večer bodo gostje preževali v centru mesta **Ravne na Koroškem**, kjer lahko ob pijaci in druženju občutijo utrip petkovega koroškega večera. Mesto Ravne je na Koroškem se je do konca druge svetovne vojne imenovalo Guštanj. Ime Gutenstein je prvič zapisano leta 1248, takrat se je ob sotočju reke začel razvijati srednjeveški trg, kar danes predstavlja staro mestno jedro.

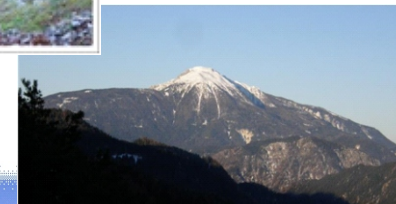

Na južni terasi nad mestnim jedrom je industrijsko zasnovano naselje Čečovje, na vzhodni terasi pa je zrastle urbano naselje Javormik. Na zahodu Raven je Dobja vas, na severu pa Strojnska Reka. Po drugi svetovni vojni so Ravne dobile videz urejenega sodobnega mesta.

Najbolj znan lokal v centru je **okrepčevalnica Havana**, kjer se lahko tudi okrepčajo s hitrim priboljškom. Po tem se lahko odpravijo v biljardnico Paprika, ki je v zgradbi Tuša, v neposredni bližini in v igralnem duhu zaključijo pester dan.

Če hoče obiskovalec občutiti pravi koroški gorski zrak, se mora povzpeti na najvišjo točko v občini – na **Uršljo goro**. Gora stoji na višini 1969 m.n.v. in predstavlja najvzhodnejši karavanski osamelec. Zaradi dostopnosti z najrazličnejših strani ter krasnih razgledov na Mislinjsko, Mežiško, Šalesko in Dravsko dolino velja za eno najpriljubljenejših planinskih ciljev domačinov in obiskovalcev Koroške. Na Uršlji gori vzbuja zanimanje najvišje ležeča cerkev v Sloveniji. Znana izletniška točka je tudi pomembno bivališče mnogih visokogorskih rastlin in živali, prav tako pa je bogata tudi s planinskimi rožami.

Grad Ravne je najpomembnejši kulturnozgodovinski spomenik, ki leži na zahodni terasi nad železarno. Grad je imel razgibano gradbeno zgodovino in več lastnikov. Sredi 19. stoletja pa je v lasti grofa Thurna dobil današnjo podobo. Grajske prostore so po drugi svetovni vojni namenili muzeju in knjižnici. Iz parka in z grajskega dvorišča vodi pot skozi kostanjev drevored do centra mesta, mimo cerkve sv. Antona.

Grad leži na robu grajskega (mestnega) parka. **Mestni park** prepletajo in obkrožajo številne sprehajalne poti; na tihih koticih so postavljene klopi za oddih. Ravenski park velja danes za spomenik oblikovane narave in je edina večja arhitektonsko oblikovana parkovna površina v Mežiški dolini. Domačinom predstavlja estetski okras mesta, priljubljen kraj za vsakodnevni oddih in sprostitve ter lepa zelena pljuča Mežiške doline. Prav zaradi enkratnega občutka njegovega prvega oblikovalca za estetiko in naravno ubranost pritegne tudi obiskovalce od drugod.

Koroški muzej Ravne na Koroškem so ustanovili leta 1953 z namenom, da vanje kulturo dediščino Mežiške, Mislinjske in zgornje Dravske doline. Dr. Franjo Baš, dr. Bogo Teply, dr. Franc Sušnik, Avgust Kuhar, Maks Dolinšek, Gregor Klančnik, Franc Fale in mnogi drugi so zasnovali stalne muzejske zbirke in postavil temelje razvoju muzejske dejavnosti na Koroškem.

Skansen
- muzej
na
prostem

Nedeljski dan je v celoti namenjen športu. Po obilnem zajtrku se lahko gostje odpravijo na rekreacijo v Športni park Ravne na Koroškem. V mestu se že desetletja vrstijo glavne športne aktivnosti, zato je znano kot športno središče Koroške. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je železarna z načrtnimi vlaganji v športni standard zagotovila temelje za zgraditev sodobnega športnega parka, ki skozi vse leto nudi široko paleto dejavnosti za ljubitelje športa. Za aktivno preživljanje prostega časa so v Športnem parku Ravne na razpolago naslednji objekti:

- dom telesne kulture
- mestni stadion
- olimpijski bazen
- smučišče Poseka
- drsališče
- tenis igrišče
- beachvolley
- nogometno igrišče z umetnim zasneževanjem
- košarkarsko igrišče
- otroška igrala in večnamensko igrišče
- prostor za piknik
- grajski park

V domu telesne kulture se nahaja več objektov za različne športne aktivnosti:

- zimski bazen
- telovadnica
- dvorana za namizni tenis
- finska savna
- kegljišče
- fitnes
- dvorana za borilne veščane
- dvorana za ples in aerobiko
- šahovska soba

Objekti v Športnem parku Ravne na Koroškem:

Dvorana za namizni tenis

Smučišče Poseka

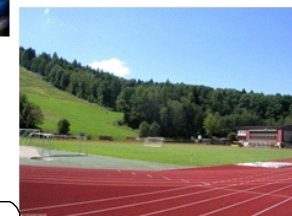
Tenis igrišče

Fitnes

Mestno kopalnišče z olimpijskim bazenom

Atletski stadion

Vabljeni vsi, ki sta vam blizu šport, uživanje v naravi in spoznavanje novih koticov in znamenitosti.

**PRIREDITVENI JESENSKI
VIKEND PROGRAM Z OGLEDI
OKOLIŠKIH ZNAMENITOSTI
SPODNJE MEŽIŠKE DOLINE**

Občina Prevalje

Jesen je letni čas, ko se po poletnem počitniškem ritmu spet začne ustaljeni vsakodnevni hitri način življenja. Dnevi so vedno krajši in hladnejši, vendar še vedno primerni za preživljanje časa v naravi. Sledeči program je ena od možnosti, da ljudje preživijo aktivni vikend v zavetju narave, spoznajo lokalne znamenitosti spodnje Mežiške doline in občutijo utrip družabnega življenja domačinov.

**Ravne
na
Koroškem**

Prežihova domačija se nahaja nad Kotljami na Preškem vrhu. Na tej domačiji je znamenita **Prežihova bajta**, v kateri je urejen spominski muzej Prežihovem Vorancu. Gre za etnološki im memorialni spomenik, ki predstavlja tradicionalno koroško hišo malega kmeta, bajtlerja ter življenje in delo velikega pisatelja in njegove družine. Nad Prežihovo bajto stoji bronast kip Prežihovega Voranca, delo akademskega kiparja Stojana Batiča.

Ivarčko jezero, biser pod Uršljo goro, je privlačno izhodišče za športne in rekreacijske dejavnosti, kot so planinarjenje, pohodništvo, kolesarstvo, jadralno padalstvo, drsanje, smučanje, sankanje, odbojko, kampiranje... Lahko pa je turistična točka v miru narave, kjer si lahko obiskovalci odpočijejo in sprostitjo v bližini narave in vode.

Na **Rimskem vrelcu** v Kotljah, nekoč priljubljenem letovišču, je izvir naravne mineralne vode, izjemno bogate z železom, ki so jo uspešno tržili že pred več kot stoletjem. Že v rimskih časih so uporabljali vodo pri zdravljenju živčnih, dihalnih in prebavnih težav.

Zbirno mesto za **splavarjenje je na Gortini**, kjer se gostje ukrci na katerem je pester program. Najprej je sprejem v pristanu in govor kormoniša, sledi pogostitev s kruhom, soljo ter domačim Plovba se prične s predstavitvijo flosarjev ter s programom, kjer predstavljeno splavarstvo in življenje nekoč v Dravski dolini. Po t sledi pogostitev s tradicionalno flosarsko malico, ki zajema gola zabeljeno polento in ržen kruh. Ko se gostje nekoliko odpočijejo p se program nadaljuje s flosarskim krstom, sledi flosarska kava, začne flosarska zabava, kjer za dobro voljo, glasbo in animacij flosarji, flosarske frajle in muzikanti z zanimivim animacijskim j

Plebiscitni muzej ima za obmejno vas Libeliče velik pomen. Na plebiscitu leta 1920 se je velika večina prebivalcev Libelič odločila za takratno kraljevino SHS, razmejitvena komisija pa je vas Libeliče nasilno pridružila Avstriji. Prišel se je upor, ki je trajal vse do leta 1922, ko so bile po ponovnem pregledu rezultatov Libeliče 1. oktobra spet pridružene Sloveniji. To je bil velik dan za Libeliče in tudi za celo Slovenijo.

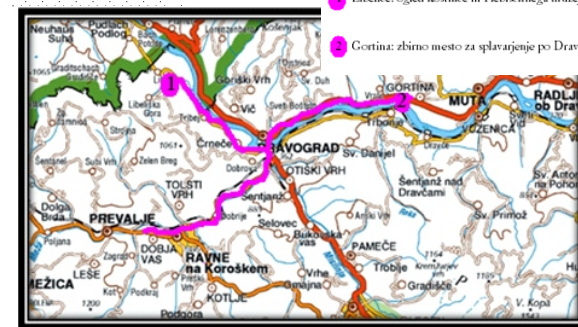

Kostnica

V starih časih so pokopališča zajemala dosti širši prostor kot danes, zato so bili na tesnem s prostorom in so grobove prekopavali. Iz prekopanih grobov so kosti, ki še niso strojnele pobrali in jih skrbno shranili v posebne prostore. Za ta namen so ob cerkvi s pogrebno pravico zgradili majhno okroglo stavbo, ki je razdeljena na zgornji in spodnji prostor. V zgornjem je bila kapelica, posvečena sv. Mihaelu, pod njo pa je obokan steber, kjer so shranjevali kosti.

- ~ pot do Libelič in Gortine
- 1 Libeliče: ogled kostnice in Plebiscitnega muzeja
- 2 Gortina: zbirno mesto za splavarjenje po Dravi

Leški dvojčici, **cerkev sv. Ane in sv. Volbenka**, stojita na hribu nad vasjo Leše. Sta poznogotski cerkvi iz 15. stoletja. **Cerkev sv. Ane** daje vtis ličnosti in vitkostjo, notranjost je umetnostno zelo bogata. **Cerkev sv. Volbenka** je postavljena v strmi breg, le nekaj metrov nad cerkvijo sv. Ane in daje vtis moči in drznega stavbarstva. Cerkev je brez zvonika pred požarom je imela na strehi ličen osmerokoten stolpič. Posebnost v notranjosti cerkve je kripta pod prezbiterijem, ki predstavlja redko uporabljen arhitekturni element v slovenskih cerkvah. V dvoranski kripti je postavljen lesen oltarček, posvečen sv. Valentinu, h kateremu se verniki hodili molit za ozdravitev božjastnih bolezni. V času rudarstva je bila ta cerkev »knapovška« in ob lepih nedeljah so imeli v bližini teh cerkva knapovski sejem.

Leški dvojčici

Rov Franciscus

Dober kilometer poti s Prevalj lahko ob cesti vidimo prve sledi rudarstva: leško kapelico in obnovljen vhod v rudnik. **Rov Franciscus** so usposobili za delk leta 1849, o čemer priča originalna plošča nad vhodom. Leški premogovnil je bil energetska osnova prevalljsk železarni, do leta 1935 pa je oskrbovala tudi ravenko železarno. Začetk rudarstva segajo v leto 1818, ko je Bla. Mayer ob obisku prijatelja na Lešal odkril nahajališča rjavega premoga. Rudnik je deloval 119 let in je bil petdesetih letih 19. stoletja največj rudnik na Slovenskem. Leta 1935 je še rudnik v konkurz in tega leta so rudarj sami ustanovili Rudarsko zajednico. Postali so lastniki svojega, žal ž izčrpanega rudnika, kjer so kopal premog do leta 1939.

POLJANA

Na križišču cest Prevalje, Mežica in Holmec stoji **spominski park Poljana**, ki je posvečen spominu na sklepne boje ob koncu druge svetovne vojne, predvsem na zadnji spopad 14.5.2011 in nad zmago nad nacifašizmom v Evropi. V neposredni bližini sta dva spomenika, spomenik Zmage, ki je bil postavljen 27.4.1955 in spomenik Svobodi in miru, postavljen 30 let kasneje, 18.5.1985. Sredi parka vsako leto sredi maja organizirajo slovesnost v spomin na ključne dni leta 1945.

Od križišča, v smeri proti Prevaljam, si lahko turisti na desni strani ogledajo **cerkev sv. Janeza Krstnika, kozolec, skulpturo Ajdovske deklice in skulpturo Ecce homo.**

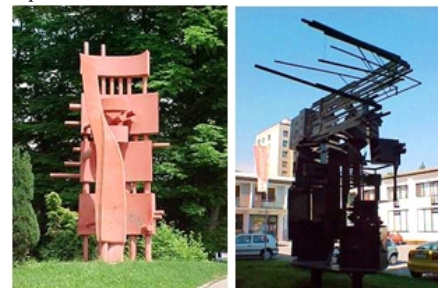
Cerkev sv. Janeza Krstnika na Poljani je zgodnjegotska cerkev, iz začetka 14. stoletja. Je najstarejša cerkev v prevalljski fari. Stavba je kapelnega tipa, ima enoten tloris, različno oblikovana okna na južni fasadi dokazujejo, da ima cerkev bogato stavbno zgodovino s pozidavami iz različnih umetnostnih obdobj. Nad vzhodnim delom je na ostrejšju postavljen zvonik, ki ohranja tradicijo koroških nadstrešnih stolpičev. Glavni leseni oltar, datiran z letnico 1653, je izrazit predstavnik baročnih zlatih oltarjev. Iz istega časa sta tudi oba stranska oltarčka, posvečena sv. Martinu in sv. Urbanu. Na severni strani je prizidana preprosta pravokotna kapela sv. Jakoba, v njej pa je oltar posvečen sv. Jobu, menda edini te vrste pri nas. V cerkvi so že od srednjega veka naprej hranili iz lipovega lesa izrezljan poznogotski kip, glavo sv. Janeza Krstnika. To izjemno srednjeveško umetnino iz poznega 15. stoletja smo Slovenci pokazali na mednarodni razstavi v Parizu.

Ajdovska deklica

Tik pred kozolcem toplarjem na travniku na Poljani stoji na kamnitem okroglem podstavku z železnim obročem pritrjena skulptura iz hrasta **Ajdovska deklica**. Gleda proti glavni cesti skozi Mežiško dolino. Koroška ljudska pripovedka o Ajdih se je dogajala na bližnjem hribu Volinjaka nad Poljano, zato tudi umestitev skulpture v ta prostor.

Ravne na Koroškem so upravno, gospodarsko in kulturno središče Mežiške doline. Do petdesetih let 20. stoletja se je trg imenoval **Guštanj**, ime **Gutenstein** je bilo prvič zapisano leta 1248. Najlepši del mestnega jedra je **Stara ulica**, ki vodi iz trga do župnijske cerkve sv. Egidija. Arhitekturo podoba mesta bogatijo **jeklene skulpture Forma vive**, enkratne umetnine tridesetih umetnikov iz petnajstih držav, ki so nastale v okviru mednarodnih kiparskih simpozijev v letih 1964 – 1989. Monumentalne kiparske kompozicije so se vrasle v vizualno podobo mesta.

S sintagmo »Forma viva« se izraža idga svobodnega in neodvisnega oblikovanja, v tem primeru iz izvirne surovine - jekla. Plemenito jeklo je simbolni material industrijske ere, ki je zgodovinsko zaznamoval mesto Ravne na Koroškem in njegov razvoj. Umetniki so v prvi vrsti upoštevali tradicionalni kiparski material domačega jeklarskega orodja

Grad Ravne je najpomembnejši kulturnozgodovinski spomenik, ki leži na zahodni terasi nad železarno. Grad je imel razgibano gradbeno zgodovino in več lastnikov. Sredi 19. stoletja pa je v lasti grofa Thurna dobil današnjo podobo. Grajske prostore so po drugi svetovni vojni namenili muzeju in knjižnici. Iz parka in z grajskega dvorišča vodi pot skozi kostanjev drevored do centra mesta, mimo **cerkve sv. Antona**, kjer lahko turisti ogledajo skulpture **Forma vive**.

Najbolj znan in dostopen lokal v centru je **okrepčevalnica Havana**, kjer se lahko tudi okrepčajo s hitrim priboljškom. Po tem se lahko odpravijo v **biljardnico Paprika**, ki je v zgradbi Tuša. V bližini je tudi pred kratkim obnovljen **Preša bar**.

Okrepčevalnica Havana

Preša bar

Enodnevni voden izlet za skupino po okolici Raven na Koroškem in Prevalj

Enodnevni izlet je namenjen predstavitvi Raven na Koroškem in Prevalj. Načrt izleta je v osnovi strukturiran tako, da ga lahko uporabijo večje izletniške skupine ali ga uporabijo posamezni turisti. Izbranih je nekaj znamenitosti, vrednih ogleda, opredeljen pa je tudi časovni potek izleta, ki je omejen na en dan. V enodnevnem izletu si lahko turisti ogledajo naslednje znamenitosti:

1. postaja: Grad Ravne in Koroški pokrajinski muzej
2. postaja: stari del mesta in cerkev sv. Egidija
3. postaja: Prežihova domačija
4. postaja: Rimski vrelec
5. postaja: Turistična vas Šentanel - Marin
6. postaja: Leše – Cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka
7. postaja: Rov Franciscus
8. postaja: Sarkofag

PREVALJE

RAVNE NA KOROŠKEM

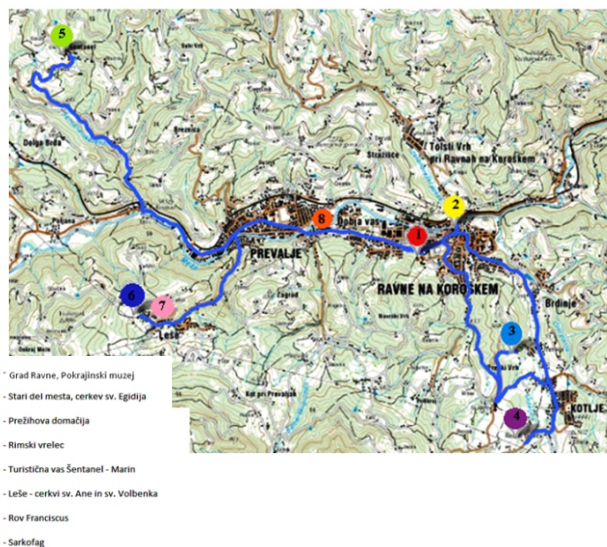

Program izleta:

Predvidena ura	Predvideni ogledi (znamenitosti spodnje Mežiške doline)
9:00	Prihod v Ravne na Koroškem
9:15 – 10:30	Ogled Gradu in Koroškega pokrajinskega muzeja (voden ogled)
10:45 – 11:30	Ogled cerkve sv. Egidija in sprehod po starem mestnem jedru, predstavitev in ogled posameznih skulptur Forma vive v centru mesta
11:30 – 12:00	Prosti čas za malico, kavo in možnost, da turisti začitijo utrip mesta
12:15 – 13:30	Ogled Prežihove domačije na Preškem vrhu in Rimskega vrelea v Kotljah (možnost, da si natočijo mineralno vodo)
13:30 – 14:15	Predstavitev Turistične vasi Šentanel (krajša krožna vožnja z avtobusom)
14:30 – 15:45	Kosilo pri Marinu (v Šentanelu), predstavitev koroških jedi
16:00 – 16:45	Ogled leških dvojčic – cerkvi sv. Ane in sv. Volbenka, ogled rova Franciscus in predstavitev premogovništva na Lešah v preteklosti
17:00 – 18:00	Ogled Sarkofaga in pijača ali prignizek pri Brančurniku
18:30	Odhod s Koroške

*Po dogovoru skupine z vodičem še ogled Spominskega parka in kozolca na Poljani.

Karta in pot enodnevnega izleta po okolici Raven na Koroškem in Prevalj

Grad Ravne predstavlja pomemben kulturnozgodovinski spomenik v občini Ravne na Koroškem. Dvorec je star že okoli petsto let in razkazuje značilne poteze od pozne gotike do klasicizma. Grad je imel več lastnikov, od srede 19. stoletja je v lasti grofa Thurna. Zadnja celovita obnova, leta 2005, je upoštevala zahteve varstva kulturne dediščine in zagotovila funkcionalne prostore za delo Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika. V grajskih prostorih je ohranjen izjemen fond slikarske dediščine - rezultat likovnih kolonij, ki so v prostorih galerije Likovnega salona potekale od leta 1969 dalje. Galerija prireja redne razstave umetniških del in predstavlja alternativne programe pod okriljem ravskega muzeja, ki ima v njem stalne zbirke iz zgodovine kraja in Mežiške doline.

Koroški muzej Ravne na Koroškem so ustanovili leta 1953 z namenom, da varuje kulturno dediščino Mežiške, Mislinjske in zgornje Dravske doline. Dr. Franjo Baš, dr. Bogo Teply, dr. Franc Sušnik, Avgust Kuhar, Maks Dolinšek, Gregor Klančnik, Franc Fale in mnogi drugi so postavili temelje razvoju muzejske dejavnosti na Koroškem.

Skansen – muzej na prostem

Stalna muzejska postavitve z več zbirkami je danes postavljena v ambientu renesančnega gradu iz 16. stoletja. Stalne zbirke Koroškega muzeja obsegajo naslednje zbirke: železarsko, rudarsko, gozdarsko in lesarsko zbirko, etnološko zbirko, lapidarij, muzej na prostem in likovno zbirko Forma vive.

Cerkve sv. Egidija stoji na apnenčevi kopi nad starim trškim jedrom. Sezidana je bila kot poznoromanska cerkev, danes ima cerkevna podoba obliko križa in predstavlja rezultat več gradbenih faz. V 17. in 18. stoletju je bila bogato baročno opremljena, tako da se danes ponaša s kar petimi baročnimi oltarji. Iz tega obdobja se v notranjosti cerkve nahajajo tudi več vzdanih poznorenesančnih in zgodnjebaročnih nagrobnikov. Cerkve se zaradi bogate dvoladijske notranjščine, bogate stavne dediščine in kakovostne opreme uvršča med najkvalitetnejše sakralne spomenike v SV delu Slovenije.

Prežihova domačija se nahaja nad Kotljami na Preškem vrhu. Na tej domačiji je znamenita **Prežihova bajta**, v kateri je urejen spominski muzej Prežihovem Vorancu. Gre za etnološki in memorialni spomenik, ki predstavlja tradicionalno koroško hišo malega kmeta, bajtlerja ter življenje in delo velikega pisatelja in njegove družine. Nad Prežihovo bajto stoji bronast kip Prežihovega Voranca, delo akademskega kiparja Stojana Batiča.

Na **Rimskem vrelcu** v Kotljah, некоč priljubljenem letovišču, je izvir naravne mineralne vode, izjemno bogate z železom, ki so jo uspešno tržili že pred več kot stoletjem. Že v rimskih časih so uporabljali vodo pri zdravljenju živčnih, dihalnih in prebavnih težav.

Turistična vas Šentanel

Nekaj kilometrov iz Prevalj, v Šentanelu, se je na strnjemem območju več kmetij odločilo za turistično dejavnost, zato je dobila vas ime Turistična vas Šentanel.

Turistična kmetija Marin leži v turistični vasi Šentanel, od koder je lep razgled na dolino ter prepadne peči seveme stene Pece, na Uršljo goro, Raduho, Obir, Podjuno in Pohorje. Na kmetiji ponujajo pristne koroške jedi in domače izdelke. Za najavljene skupine pripravijo menije po željah, na voljo je tudi plesišče z živo glasbo. Na kmetiji sprejmejo tudi večje skupine ljudi, oziroma pripravijo pogostitev ob poslovnih srečanjih, družinskih obletnicah ali praznovanjih, saj je na razpolago velika dvorana z 200 sedišči. Na pašnik, med čredo ovac, so Marin in Milerjevi postavili šotor Katarina, v katerem prirejajo zabave in prireditve za popestritev poletnih večerov. Po želji se lahko prostor tudi najame.

Mežerli

Kločevi nudlji

Med **koroške kulinarične specialitete** se uvrščajo: rženi kruh, skuta s čebulo in bučnim oljem, različne vrste štrukljev (sirovi, skutni, ajdovi itd.), mežerli (sestavljen je iz zmletih pljuč in srca, telečjih ali svinjskih, narezanega in v mleko namočenega kruha, čebule, jajc, kisle smetane in začimb), jetrni cmoki, različne juhe (kisla, krompirjeva itd.), ajdovi žganci, kipnjenki (vzhajani cmoki), suhomesnati izdelki (suhe salame, vratovina, slanina oz. »špeh« itd.). Značilno koroško kosilo je sestavljeno iz goveje juhe, kuhane govedine, pečenke, praženega krompirja, kruhovega hrena ter solate. Med sladicami prevladuje jabolčni zavitek, potica in še ena posebnost - kločevi nudlji; to so s suhimi hruškami polnjeni štruklji.

Leški dvojčici, **cerkev sv. Ane in sv. Volbenka**, stojita na hribu nad vasjo Leše. Sta poznogotski cerkvi iz 15. stoletja. Cerkev sv. Ane daje vtis ličnosti in vitkostjo, notranjost je umetnostno zelo bogata. Cerkev sv. Volbenka je postavljena v strmi breg, le nekaj metrov nad cerkvijo sv. Ane in daje vtis moči in drznega stavbarstva. Cerkev je brez zvonika pred požarom je imela na strehi ličen osmerokoten stolpič. V času rudarstva je bila ta cerkev »knapovška« in ob lepih nedeljah so imeli v bližini teh cerkva knapovski sejem.

Dober kilometer poti s Prevalj lahko ob cesti vidimo prve sledi rudarstva: leško kapelico in obnovljen vhod v rudnik. **Rov Franciscus** so usposobili za delo leta 1849, o čemer pričča originalna plošča nad vhomom. Leški premogovnik je bil energetska osnova prevaljski železarni, do leta 1935 pa je oskrboval tudi ravensko železarno. Začetki rudarstva segajo v leto 1818, rudnik je deloval 119 let in je bil v petdesetih letih 19. stoletja največji rudnik na Slovenskem.

Sarkofag so odkrili leta 1870 pod Brančurnikovim mostom čez Mežo. Ohranjen del sarkofaga je izdelan iz rdečega marmorja, z reliefom ima razčlenjeno le sprednjo stran. Na sarkofagu je vidni napisni del, od katerega je na začetku predzadnje vrstice ohranjena črka M, zadnja pa beseda FECERUNT, kar prevedeno v slovenščino pomeni ... so naredili. Poškodovan antični marmorni spomenik je verjetno nastal v drugem ali tretjem stoletju našega štetja. Brančurnikova klop je še danes sinonim za to izjemno antično najdbo, ki stoji pred gostilno Brančurnik.

Gostilna Brančumik in sarkofag, ki stoji pred gostilno

